

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Hyperlocals als maizena? Over de bindende functie van lokale journalistiek in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp

Kleijwegt, Francis

Citation

Kleijwegt, F. (2022). *Hyperlocals als maizena?: Over de bindende functie van lokale journalistiek in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master thesis in the Leiden University Student Repository](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3268028>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Hyperlocals als maizena?

Over de bindende functie van lokale journalistiek in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp

F.A. Kleijwegt, S1835548

Begeleiders: Dr. A.W.M. Koetsenruijter & Prof.dr. J.C. de Jong

Tweede lezer: Dr. A. Vandendaele

Master Journalistiek en Nieuwe Media

Universiteit Leiden

5 juli 2021

Voorwoord

Voilà! Voor u ligt de masterscriptie ‘Hyperlocals als maizena?’ Deze masterscriptie heb ik geschreven voor mijn master Journalistiek en Nieuwe Media aan de Universiteit Leiden en is een belangrijke stap in het afstuderen aan deze opleiding. Daarmee markeert deze scriptie, naast mijn stage bij Omroep West, ook het einde van mijn studietijd. Hoewel corona een zware stempel heeft gedrukt op het afgelopen studiejaar, heb ik tijdens deze master ontzettend veel geleerd en mogen produceren op journalistiek vlak.

De inspiratie voor deze scriptie is ontstaan door de plaats waar ik ben opgegroeid en nog steeds woon: Pijnacker-Nootdorp. Als echte ‘Pijnackernaar’ merk ik dat het nieuws en de media die dit maken in deze gemeente een belangrijke rol spelen voor de inwoners. Inwoners wijzen elkaar op de artikelen van deze media, bij ‘grote’ en kleine gebeurtenissen zie je vaak een of meerdere ‘makers’ met pen, papier en een camera in de aanslag staan en de gemiddelde inwoner weet waarover je het hebt als je de namen van deze media laat vallen tijdens een gesprek. Tijdens de scriptiemarkt werd het onderwerp ‘hyperlocals’ gepresenteerd als scriptie-onderwerp. Het leek mij toen erg interessant om de hyperlocals te onderzoeken in mijn woonplaats Pijnacker-Nootdorp. En dan met name de ‘bindende’ functie van de hyperlocals in deze gemeente.

Ook wil ik hier nog een aantal mensen bedanken. Zonder hen had ik dit onderzoek niet kunnen uitvoeren. Allereerst wil ik mijn scriptiebegeleiders Willem Koetsenruijter en Jaap de Jong bedanken voor het beoordelen van al mijn ideeën voor deze scriptie, het vele lezen van alle versies van deze scriptie, de goede en opbouwende feedback, alle (online) besprekingen en voor het feit dat ze mij ‘de goede kant opstuurden wanneer ik dreigde te verdwalen’. Daarnaast wil ik ook mijn studiegenoten bedanken voor het uitwisselen van ideeën, vragen, motivatie en vooral voor het plezier waarmee ik terugkijk op het afgelopen jaar. Ook wil ik Paul Houkes, Hans van Kalsbeek en Erik de Goede bedanken voor hun tijd, antwoorden en het meewerken aan de interviews die ik heb uitgevoerd voor deze scriptie. Tot slot wil ik ook mijn ouders, broer en vrienden bedanken voor hun steun, motivatie en vooral voor hun begrip wanneer ik weer eens meer aandacht voor mijn scriptie had dan voor hen. Bedankt!

Veel leesplezier!

Francis Kleijwegt
Pijnacker-Nootdorp, 5 juli 2021

Samenvatting

De lokale journalistiek heeft drie belangrijke functies voor de maatschappij: informeren, controleren en verbinden. Maar de lokale journalistiek staat onder druk. Door de opkomst van het internet hebben veel mediaorganisaties moeite om hun medium rendabel te houden. Hierdoor wordt er onder andere bezuinigd op de lokale media waardoor zij verdwijnen uit het medialandschap. Door het verdwijnen van de lokale media is de kans aanwezig dat de informerende, controlerende en verbindende functie binnen een lokale gemeenschap minder worden uitgevoerd. Daarnaast geeft onderzoek aan dat het verdwijnen van de lokale media ook nog eens de angst versterkt dat de verbondenheid onder kleinere gemeenschappen verder afneemt.

Het gat dat ontstaat door het verdwijnen van de lokale media in het medialandschap kan worden opgevuld door een vrij nieuw fenomeen binnen de journalistiek, namelijk hyperlocals. Hyperlocals zijn media waarmee nieuws wordt verspreid over een dorp, wijk, buurt of zelfs een straat. Met andere woorden, deze media verspreiden hyperlokaal nieuws. Er is alleen nog weinig onderzoek gedaan naar de functies van dit vrij nieuwe fenomeen in de journalistiek en of deze functies overeenkomen met de functies van de lokale journalistiek. Met deze scriptie heb ik geprobeerd daar meer duidelijk in te scheppen door één van de drie hiervoor genoemde functies van lokale journalistiek te analyseren binnen de hyperlokale media, namelijk 'binden'. Daarvoor heb ik de volgende onderzoeksfrage opgesteld:

Hoe wordt de functie 'binden' van lokale journalistiek gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp?

Om deze vraag te beantwoorden is er allereerst een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd op een corpus van 139 artikelen van drie verschillende hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp. Deze drie hyperlocals uit Pijnacker-Nootdorp zijn: Pijnacker-Nootdorp Actueel, Vrouwjeslant Met Elkaar en nieuws van Bewonersvereniging Koningshof. De inhoudsanalyse is uitgevoerd aan de hand van de theorie van Leupold, Klinger en Jarren (2018). Deze theorie is een operationalisering van hoe sociale cohesie, en dus de functie 'binden', tot uiting zou moeten komen in nieuwsmedia. De theorie bestaat uit negen dimensies van sociale cohesie die weer zijn verdeeld over drie domeinen van sociale cohesie. Aan de hand van deze operationalisering is tijdens de inhoudsanalyse onderzocht op welke manieren de negen dimensies van sociale cohesie tot uiting komen in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp.

Naast deze inhoudsanalyse zijn er ook drie semigestructureerde interviews gehouden met de makers van de hyperlocals in het corpus. De vragen die tijdens deze interviews zijn gesteld, zijn ook gebaseerd op de theorie over de negen dimensies van sociale cohesie en daarnaast op de theorie over de functies van lokale journalistiek. Met deze interviews werd geprobeerd om te onderzoeken of en hoe de functie 'binden' bewust wordt verwerkt in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp volgens de makers zelf.

Uit de kwalitatieve inhoudsanalyse bleek dat alle negen dimensies van sociale cohesie aanwezig waren in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp en dat deze negen dimensies ook op verschillende manieren tot uiting kwamen. Een groot deel van deze manieren hield daarnaast verband met de thema's 'sport', 'activiteiten door en voor inwoners' en 'individuele inwoners'. Daarnaast liet de inhoudsanalyse wel zien dat een klein aantal manieren geen duidelijke patronen vormden in het corpus waardoor

ook drie dimensies van sociale cohesie minder duidelijke patronen vertoonden in het corpus.

Daarnaast bleek uit de interviews dat de makers 'binden' als functie zien van hun hyperlokale media. Daarbij proberen de makers deze functie bewust te verwerken in hun hyperlokale media door met name bericht te geven over activiteiten die inwoners hebben georganiseerd en activiteiten die voor inwoners worden georganiseerd. Naast de bevindingen uit de inhoudsanalyse en interviews werden er bij de resultaten ook nog een aantal tekortkomingen van en aanvullingen op de theorie en resultaten gegeven.

Uit deze resultaten is de conclusie getrokken dat de functie 'binden' van lokale journalistiek ook als functie van de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp gezien kan worden. Deze functie wordt daarbij gerepresenteerd door een groot aantal manieren waardoor alle dimensies van sociale cohesie zijn terug te zien in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Een groot deel van deze manieren houdt daarnaast verband met de thema's 'activiteiten door en voor inwoners', 'sport' en 'individuele inwoners'. Bij deze conclusie zijn er wel een aantal kanttekeningen geplaatst naar aanleiding van de resultaten.

Deze scriptie geeft dus een voorbeeld van hoe de functie 'binden' wordt gerepresenteerd in de hyperlokale journalistiek. Dit onderzoek laat zien dat de functie 'binden' zeker is terug te zien in de berichtgeving van de hyperlokale journalistiek in Pijnacker-Nootdorp en dat deze functie ook bewust wordt verwerkt in deze hyperlokale media volgens de makers. Daarmee toont deze scriptie aan dat de hyperlokale journalistiek relevant is, de verbondenheid onder kleinere gemeenschappen kan stimuleren en een maatschappelijke functie heeft.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

1. Inleiding	8
2. Theoretisch kader: Hyperlocals en de bindende functie van lokale journalistiek	11
2.1 Hyperlocals	11
2.1.1 Definitie hyperlocals	11
2.1.2 Belang hyperlocals	12
2.2 Functies lokale journalistiek	13
2.2.1 Informeren	13
2.2.2 Controleren	13
2.2.3 Binden	13
2.3 Sociale cohesie	14
2.4 Operationalisering sociale cohesie in nieuwsmedia	15
3. Methode	18
3.1 Onderzoeksobject: gemeente Pijnacker-Nootdorp	18
3.2 Kwalitatieve inhoudsanalyse	20
3.3 Corpus	22
3.4 Semigestructureerde interviews	24
4. Resultaten	26
4.1 Resultaten kwalitatieve inhoudsanalyse	26
4.1.1 Sociaal netwerk	26
4.1.2 Vertrouwen in andere mensen	29
4.1.3 Acceptatie diversiteit	29
4.1.4 Identiteit	30
4.1.5 Vertrouwen in instellingen	32
4.1.6 Perceptie van rechtvaardigheid	34
4.1.7 Solidariteit en behulpzaamheid	35
4.1.8 Respect voor sociale regels	36
4.1.9 Burgerparticipatie	37
4.2 Resultaten semigestructureerde interviews	40
4.2.1 Organisatie hyperlocals	41
4.2.2 Functies hyperlokale media	43
4.2.3 Functie 'binden'	46
4.2.4 Journalistiek zelfbeeld	52
4.3 Aanvullingen op theorie en resultaten	54
4.3.1 Overlap dimensies	54
4.3.2 Geschiedenis van dorp of stad	56
4.3.3 Impliciet vertrouwen in andere mensen	57

5. Conclusie	59
5.1 Activiteiten door en voor inwoners	60
5.2 Sport	60
5.3 Individuele inwoners	61
5.4 Kanttekeningen	61
6. Discussie	64
Bibliografie	66
Bijlage 1: Codeboek kwalitatieve inhoudsanalyse	69
Bijlage 2: Overzicht nieuwsmedia in Pijnacker-Nootdorp	70
Bijlage 3: Bronnenlijst corpus	71
Bijlage 4: Vragen semigestructureerde interviews	80
Bijlage 5: Transcripts interviews	83

1. Inleiding

De lokale journalistiek is belangrijk voor de maatschappij door de drie functies die lokale journalistiek vervult. Allereerst informeert de lokale journalistiek burgers over wat er gebeurt in de wereld. Daarnaast controleert de lokale journalistiek ‘het bestuur’. En tot slot heeft de journalistiek een bindende functie binnen een gemeenschap (McNair, 2009; Nielsen, 2015).

Maar de lokale journalistiek staat onder druk. Door de opkomst van het internet hebben veel mediaorganisaties moeite om hun producties rendabel te houden. De opkomst van het internet aan het begin van deze eeuw zorgde ervoor dat veel nieuws gratis te consumeren is, dat de advertentiemarkt minder oplevert en dat er veel meer nieuws is waardoor er (meer) concurrentie is om het publiek vast te houden (De Jong & Koetsenruijter, 2017: 11-13; Harte, Howells, & Williams, 2018: 43-45; Scott, 2005).

Het gevolg van de hiervoor genoemde punten is dat mediaorganisaties meer moeite moeten doen om hun medium rendabel te houden. En hierdoor wordt er onder andere bezuinigd op de lokale media waardoor zij verdwijnen uit het medialandschap (De Jong & Koetsenruijter, 2017). Het verdwijnen van deze media versterkt daarbij ook de angst dat de verbondenheid onder kleinere gemeenschappen verder afneemt. (Delhey & Dragolov, 2016: 164; Leupold, Klinger, & Jarren, 2018: 960).

Het gat dat ontstaat door de verdwijning van de lokale media in het medialandschap kan worden opgevuld door een vrij nieuw fenomeen binnen de journalistiek, namelijk hyperlocals (Van Kerkhoven & Bakker, 2014: 296). Deze hyperlocals zijn op steeds meer plekken in Nederland te vinden. Een hyperlocal is een krant, site of social media-pagina waar nieuws wordt verspreid over het dorp, de wijk, een buurt of zelfs een straat. Oftewel: hyperlokaal nieuws. Door de opkomst van het internet en sociale media is het maken van dit hyperlokale nieuws ook steeds makkelijker en worden hyperlocals steeds populairder (Radcliffe, 2012).

Hyperlokale journalistiek is door zijn toenemende populariteit ook niet onopgemerkt gebleven in de wetenschap. Zo zijn er meerdere onderzoeken gedaan naar een mogelijke definitie van ‘hyperlocals’ (bijvoorbeeld Metzgar, Kurpius, & Rowley, 2011). Er is onderzoek gedaan naar hoe hyperlocals aan hun nieuws komen en dit weer verspreiden door middel van participatie van het publiek (Harte, Williams, & Turner, 2017). Daarnaast is ook bestudeerd welke verdienmodellen er bestaan onder hyperlocals en of deze ‘duurzaam’ zijn (Kurpius, Metzgar, & Rowley, 2010). En tot slot is het hyperlokale medialandschap ook al in meerdere landen (veelvuldig) onderzocht, zoals in het Verenigd Koninkrijk (bijvoorbeeld William, Harte, & Turner, 2015), de Verenigde Staten (bijvoorbeeld Kurpius et al., 2010) en Zweden (Leckner, Tenor, & Nygren, 2019).

Toch is er ook in dit onderzoeksgebied nog veel onduidelijk of onaangeroerd gebleven. Allereerst is er nog weinig onderzoek gedaan naar de hyperlokale journalistiek in Nederland. En het onderzoek dat wel is gedaan, geeft vooral globale inzichten over hoe het gemiddelde Nederlandse hyperlokale medialandschap eruitziet (Van Kerkhoven & Bakker, 2014). Daarnaast zijn er onderzoeken gedaan naar de verschraling (en mogelijke oplossingen daarvoor) van lokaal en regionaal nieuws in Nederland, zoals het rapport over de nieuwsvoorziening in Zuid-Holland (De Jong & Koetsenruijter, 2019). Dit geeft een goed overzicht van en inzichten in de lokale en regionale journalistiek in deze regio, maar de inzichten over de hyperlokale journalistiek in deze regio ontbreken.

In de hiervoor genoemde onderzoeken wordt er daarnaast ook weinig tot niets gezegd over de functies van hyperlokale journalistiek. Maar zijn deze wel hetzelfde als die van lokale journalistiek? Passen ze binnen het huidige kader van de functies van lokale journalistiek? Zijn de mensen achter deze hyperlocals zich bewust van deze functies? Handelen zij er ook bewust naar? En in het bijzonder, kunnen hyperlocals de angst voor het verdwijnen van de verbondenheid onder kleinere gemeenschappen tegengaan? Aan deze vragen lijken veel onderzoeken voorbij te gaan. In deze scriptie wil ik daar verandering in brengen door één van de drie hiervoor genoemde functies van lokale journalistiek te analyseren binnen de hyperlokale media, namelijk 'binden'. Daarvoor heb ik de volgende onderzoeksraag opgesteld:

Hoe wordt de functie 'binden' van lokale journalistiek gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp?

Om deze onderzoeksraag te beantwoorden heb ik deze vraag opgedeeld in twee deelvragen:

- 1. Op welke manieren is de functie 'binden' van lokale journalistiek terug te vinden in de berichtgeving van de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp?**
- 2. Op welke manieren verwerken de personen achter deze hyperlokale media de functie 'binden' van lokale journalistiek, volgens hen zelf, bewust in hun hyperlokale media?**

Aan de hand van deelvraag 1 probeer ik vooral te onderzoeken hoe deze functie van lokale journalistiek in de berichtgeving van hyperlocals vorm krijgt. Daarnaast probeer ik met deelvraag 2 te achterhalen of en hoe de makers van de hyperlocals, naar eigen zeggen, deze functie bewust in hun werk en medium toepassen. Door middel van onderzoek via de inhoud en via de makers van hyperlocals probeer ik op twee manieren in beeld te krijgen hoe de functie 'binden' van lokale journalistiek zowel 'voor' als 'achter de schermen' wordt gerepresenteerd in de hyperlokale journalistiek. Hierbij moet worden opgemerkt dat het publiek van de hyperlocals en wat deze functie voor hen betekent buiten beschouwing wordt gelaten.

Met dit onderzoek wil ik allereerst proberen om stappen te zetten in het onderzoek naar de functies van hyperlokale journalistiek. Dit doe ik door de functie 'binden' te onderzoeken in de hyperlocals van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. In dit onderzoek wil ik analyseren of de uitingen van de functie 'binden' overeenkomen met hoe wij deze kennen van (lokale) journalistiek en er dus kan worden geconcludeerd of de kenmerken van de functie 'binden' van lokale journalistiek ook (deels) gelden voor de hyperlokale journalistiek. Aan de hand hiervan kan er meer inzicht worden verkregen in wat de functies van hyperlokale journalistiek zijn en hoe deze zich uiten.

De gemeente Pijnacker-Nootdorp is hiervoor een geschikt onderzoeksobject, omdat het een vrij klein geografisch domein betreft waardoor de media in deze gemeente sneller binnen de definitie van hyperlocal vallen. Daarnaast heeft deze gemeente ook een relatief groot en divers (hyperlokaal) medialandschap waardoor er genoeg mogelijkheden zijn om onderzoek te doen naar hyperlocals.

Door het onderzoek naar de hyperlocals binnen deze gemeente wil ik met dit onderzoek ook een bijdrage leveren aan het onderzoeksfield van de hyperlokale journalistiek in Zuid-Holland (en uiteindelijk heel Nederland). Door deze bijdrage in dit

onderzoeks veld kan ook weer beter in beeld worden gebracht hoe het medialandschap in Zuid-Holland (en Nederland) er precies uitziet.

Behalve dat deze scriptie een wetenschappelijke bijdrage levert binnen het onderzoeks veld van hyperlocals, wil ik met dit onderzoek ook een maatschappelijke bijdrage leveren aan het onderzoek naar de zorgen over de verschraling van het medialandschap en hoe dit verbeterd kan worden (De Jong & Koetsenruijter, 2019). Hyperlocals zijn namelijk vaak zo klein dat ze meestal geen statuten hebben zoals grotere mediaorganisaties. Hierdoor kunnen zij meestal geen beroep op bijvoorbeeld een journalistiek fonds of iets dergelijks doen als ze dit nodig hebben voor het verbeteren of voortbestaan van hun medium. Door inzichtelijk te maken of en op welke manieren hyperlocals de lokale journalistieke functie ‘binden’ nastreven, wil ik resultaten geven waarop een advies kan worden gebaseerd over de kwestie of hyperlocals ook een beroep op journalistieke steun vanuit de overheid moeten kunnen doen net zoals lokale en regionale media. Met dit onderzoek wil ik dus een bijdrage leveren aan een mogelijke oplossing om de verschraling van het medialandschap verder tegen te gaan.

Een andere wetenschappelijke bijdrage van dit onderzoek is om te bestuderen of de definitie van ‘hyperlocals’ eventueel verder gespecificeerd kan worden door middel van de functie ‘binden’, zoals Metzgar et al. (2011: 786) suggereren. Ook wil ik met dit onderzoek ingaan op de suggesties voor vervolgonderzoek van Leupold et al. (2018: 977). Zij doen namelijk een suggestie voor internationale vergelijking, oftewel een onderzoek naar de verbindende functie van lokale journalistiek in andere landen dat eventueel vergeleken kan worden met de resultaten uit hun ‘Duitse corpus’. En zij doen ook een suggestie om interviews af te nemen met de makers van de media om te bepalen hoe bewust zij bezig zijn met het stimuleren van deze functie in hun media. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat zij onderzoek hebben gedaan naar lokale media en niet naar hyperlokale media.

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 het theoretisch kader uiteengezet. Hierin wordt de basis gelegd voor het onderzoek waarbij er wordt ingegaan op hyperlocals en op de functie ‘binden’ van lokale journalistiek. In hoofdstuk 3 worden het onderzoeksobject, de methodes en het corpus verder toegelicht van het onderzoek. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten uiteengezet. Daarna wordt in hoofdstuk 5 de conclusie van dit onderzoek gegeven waarin antwoord wordt gegeven op de deelvragen en hoofdvraag. Tot slot wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op de beperkingen en verbeteringen van dit onderzoek en zullen er suggesties voor vervolgonderzoek worden gedaan.

2. Theoretisch kader: Hyperlocals en de bindende functie van lokale journalistiek

Samenvatting hoofdstuk: Dit hoofdstuk bespreekt het theoretisch kader van waaruit het onderzoek naar de representatie van de bindende functie van lokale journalistiek bij hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp wordt uitgevoerd. Om te weten hoe de bindende functie precies wordt gerepresenteerd bij hyperlocals, moet eerst duidelijk zijn wat er onder hyperlocals wordt verstaan. Daarom wordt in dit hoofdstuk eerst toegelicht hoe hyperlocals in dit onderzoek worden gedefinieerd en wat het belang van hyperlocals is. Daarna wordt er ingegaan op de functies van lokale journalistiek, waaronder dus 'binden'. Deze functie wordt vervolgens verder uitgewerkt voor het onderzoek aan de hand van het concept 'sociale cohesie'. Tot slot wordt in dit hoofdstuk toegelicht hoe dit concept geoperationaliseerd is voor onderzoek naar (hyperlokale) nieuwsmedia.

2.1 Hyperlocals

Voordat in dit theoretisch kader de basis voor het onderzoek naar de bindende functie bij hyperlocals wordt opgebouwd, wil ik eerst ingaan op wat er wordt verstaan onder de term 'hyperlocal'. Om hier onderzoek naar te doen, bijvoorbeeld voor het opstellen van een corpus, is het namelijk essentieel om te weten wat er met 'hyperlocal' precies wordt bedoeld. Dit is ook van belang wanneer er uitspraken worden gedaan over 'hyperlocals' in de conclusie. Daarnaast werd in de inleiding al aangegeven dat hyperlocals steeds populairder worden. De redenen en oorzaken hiervoor zullen kort worden uitgelegd in deze paragraaf waarmee nog eens wordt aangetoond wat het belang is van (onderzoek naar) hyperlocals.

2.1.1 Definitie hyperlocals

Het opstellen van een definitie van 'hyperlocals' is, net zoals veel andere concepten binnen de geesteswetenschappen, niet makkelijk. Meerdere onderzoeken hebben een poging hiertoe gedaan met verschillende uitkomsten. Daarnaast geven verschillende onderzoekers daarmee ook expliciet aan dat er dus nog geen standaarddefinitie is, deze definitie constant verandert en dat het vaststellen hiervan moeilijk is (Radcliffe, 2012: 9; Hujanen, Lehtisaari, Lindén, & Grönlund, 2019: 103). Ook Harte et al. (2018) laten dit zien in hun onderzoek:

'[...] definitions of the term 'hyperlocal' remain elusive or divisive even among practitioners'
(Harte et al., 2018: 8).

Toch zal in deze paragraaf een poging worden gedaan om een definitie op te stellen van hyperlocals waarmee verder wordt gewerkt in het vervolg van het onderzoek.

Om deze definitie op te stellen, zijn eerder verschenen onderzoeken verzameld die dit hebben onderzocht en van daaruit een definitie hebben vastgesteld. De literatuur die hiervoor is gebruikt komt van Dasselaar (2006: 33), Harte et al. (2018), Metzgar et al. (2011: 774), Radcliffe (2012: 9) en de Hyperlocal Alliance in Harte et al. (2018: 7). Uit deze literatuur zijn alle definities gedestilleerd.

Vervolgens is geanalyseerd welke 'onderdelen van een definitie' daarin terug te vinden waren. Dit waren medium, doel, inhoud, publiek, geografisch domein en makers. De omschrijving van ieder onderdeel in elke definitie is apart onder de loep genomen. Daarna is er per onderdeel geanalyseerd wat de 'gemene deler' was van de

omschrijvingen die de verschillende definities geven van dat onderdeel. Vervolgens is deze ‘gemene deler’ opgenomen in de uiteindelijke definitie van hyperlocal voor dit onderzoek. Deze luidt als volgt:

Doorgaans online nieuwsdienst die alledaags nieuws en informatie over gemeenschapsleven deelt; die origineel is en waargenomen hiaten in nieuws opvult en maatschappelijke betrokkenheid stimuleert, is gericht op een duidelijk aan te wijzen relatief kleine geografische gemeenschap en wordt gemaakt door burgers die in het geografische domein wonen of werken.

2.1.2 Belang hyperlocals

Er zijn meerdere redenen waarom het zo belangrijk is om zowel maatschappelijk als wetenschappelijk aandacht te geven aan hyperlocals. Zoals in de inleiding ook al werd benoemd, staat de journalistiek onder druk waardoor er wordt bezuinigd op onder andere regionale en lokale media en zij verdwijnen uit het medialandschap. Het ‘gat’ dat dan ontstaat in het medialandschap kan worden opgevuld door hyperlocals (Van Kerkhoven & Bakker, 2014: 296). Hyperlocals worden hierdoor dus belangrijker, omdat ze hiermee steeds meer onderdeel worden van het medialandschap en van de discussie over de duurzaamheid van journalistiek (Harte et al., 2018: 3, 8-9).

Ook Radcliffe (2012) geeft tien redenen voor de opkomst en het belang van (onderzoek naar) hyperlocals. Hierboven zijn punt 2 en 3 van de redenen al verwoord. De tien redenen luiden als volgt (Radcliffe, 2012: 7):

1. Het internet heeft veel nieuwe routes gecreëerd om verbinding te maken met geografische gemeenschappen.
2. De historische rol die traditionele media hebben gespeeld bij het ondersteunen van lokale gemeenschappen wordt steeds meer bedreigd door een vermindering van diensten, personeel en inkomsten.
3. Hiaten in de geografische dekking en inhoud, in het bijzonder lokale berichtgeving, hebben een vacuüm gecreëerd voor nieuwkomers en bezorgde burgers waardoor zij nu reageren op deze uitdaging.
4. Dankzij nieuwe onlinediensten, zoals WordPress, Audioboo en YouTube, kan iedereen lokale inhoud maken en verspreiden.
5. Er heeft een explosie plaatsgevonden van digitale apparaten die toegang geven tot deze lokale inhoud, met name mobiele telefoons en tablets.
6. Sociale media veranderen het gedrag en de verwachtingen van het publiek in termen van informatie die we consumeren en hoe we de wereld om ons heen definiëren.
7. Mogelijkheden voor het publiek om relevante inhoud te delen en te verspreiden onder hun eigen netwerken en gemeenschappen maken de distributie van hyperlokaal nieuws gemakkelijker.
8. Het internet creëert nieuwe financieringsmodellen en nieuwe inkomstenstromen voor onder andere hyperlokale diensten.
9. Grote bedrijven erkennen de waarde van lokale inhoud en begeven zich onder hyperlocals die worden geleid door burgers.
10. Lokale kwesties en lokaal relevante inhoud blijven belangrijk voor het publiek, misschien meer dan ooit in deze turbulente tijden.

2.2. Functies lokale journalistiek

Na bovenstaande uiteenzetting over hyperlocals wil ik in deze paragraaf een begin maken aan de basis van het onderzoek naar de functie 'binden' bij hyperlocals. In deze paragraaf wordt allereerst een breder kader geschetst van de verschillende functies van lokale journalistiek die meerdere onderzoeken en rapporten hebben blootgelegd en dus bekend zijn. Als de functies van lokale journalistiek worden doorgaans genoemd: informeren, controleren en binden (McNair, 2009; Nielsen, 2015).

2.2.1 Informeren

Allereerst heeft de lokale journalistiek een informerende functie. Dit houdt in dat de lokale journalistiek burgers informeert over wat er gebeurt in de (lokale) wereld om hen heen. Zo beweren Hess & Waller (2016) allereerst in hun onderzoek dat de lokale media informatie geven over een plaats of streek. En daarnaast laat hun onderzoek zien dat de kwaliteit van lokaal nieuws in een regio invloed heeft op de kennis die een inwoner heeft over zijn lokale omgeving.

Behalve dat lokaal nieuws ervoor zorgt dat inwoners dus op de hoogte zijn van wat er om hen heen gebeurt, laten Baekgaard, Jensen, Mortensen en Serritzlew (2014) zien dat de lokale journalistiek ook een belangrijke rol speelt binnen de informatievoorziening over de politiek en democratie. Uit hun onderzoek blijkt namelijk dat wanneer er meer informatievoorziening met betrekking tot verkiezingen en politiek is, het opkomstcijfer tijdens verkiezingen hoger uitvalt. Oftewel: lokale journalistiek heeft een informerende functie die de politieke en maatschappelijke betrokkenheid van burgers vergroot (De Jong & Koetsenruijter, 2019: 3).

2.2.2 Controleren

Naast de informerende functie, heeft de lokale journalistiek ook een controlerende functie. Dit betekent dat de journalistiek 'de macht' of 'het bestuur' controleert. Zo lieten Snyder & Strömberg (2010: 399) bijvoorbeeld zien dat (politieke) vertegenwoordigers sneller bereid zijn om diensten te verlenen aan hun achterban wanneer ze nauwlettend worden gecontroleerd door de media. Daarmee lieten zij ook het tegenovergestelde in hun onderzoek zien: wanneer vertegenwoordigers minder goed door lokale journalisten worden gemonitord, zorgt dat ervoor dat vertegenwoordigers op lange termijn hun taken minder goed uitvoeren (Snyder & Strömberg, 2010).

Ook Gao, Lee en Murphy (2020) laten zien dat de lokale journalistiek een controlerende functie heeft. Hun onderzoek geeft namelijk aan dat wanneer een lokale krant in een gemeente wegvalt, de gemeentelijke financieringskosten stijgen. Oftewel: wanneer de gemeente niet meer gecontroleerd kan worden door de journalistiek, nemen haar kosten toe. Deze functie wordt daardoor ook wel de 'watchdogfunctie' of 'waakhondfunctie' genoemd (Marder, 1999: 78-79; Norris, 2014: 525-526).

2.2.3 Binden

Tot slot heeft de lokale journalistiek ook nog een bindende of verbindende functie. Hiermee wordt bedoeld dat de lokale media een gemeenschap (meestal hun beoogde publiek) met elkaar kunnen verbinden en dichter bij elkaar brengen (McNair, 2009: 240; Nielsen, 2015: 18). Zo wordt de lokale journalistiek ook wel de 'sociale lijm' genoemd die de gemeenschap bij elkaar houdt (Lowrey, Brozana, & Mackay, 2008: 284). Of het zou, zoals de titel van deze scriptie aangeeft, ook 'sociale maizena' genoemd kunnen worden. Met andere woorden kan er gezegd worden dat lokale journalistiek helpt bij het

vormen en verbinden van een gemeenschap en dus bijdraagt aan de sociale cohesie binnen een gemeenschap.

In deze scriptie focus ik vooral op deze bindende functie. In de volgende paragrafen zal deze functie verder worden uitgewerkt aan de hand van het hiervoor genoemde begrip ‘sociale cohesie’.

2.3 Sociale cohesie

Zoals hierboven wordt genoemd zal ik aan de hand van het concept ‘sociale cohesie’ onderzoek doen naar de verbindende functie van hyperlocals. Hiervoor moet er allereerst wel toegelicht worden wat er onder dit concept wordt verstaan. Het is echter, zoals bij veel concepten binnen de geesteswetenschappen, niet eenvoudig om de definitie van sociale cohesie te vangen en uit te leggen. Het begrip ‘sociale cohesie’ vindt zijn oorsprong rond 1893 door onder andere Emile Durkheim, een van de grondleggers van de moderne sociologie (Chan, To, & Chan, 2006: 275). En hoewel het begrip sociale cohesie dus al langer bestaat is er de afgelopen 25 jaar toch nog veel onderzoek gedaan om onder andere de definitie hiervan vast te stellen (Delhey & Dragolov, 2016: 164).

Bij het vaststellen van een definitie van ‘sociale cohesie’ heb je aan de ene kant meer de theoretische conceptualisatie van sociale cohesie, zoals Lockwoods (1999) definitie. Volgens Lockwood verwijst sociale cohesie naar de sterkte van primaire netwerken, zoals familie of lokale gemeenschappen (Lockwood, 1999: 5). Aan de andere kant heb je ook de meer praktische conceptualisatie van sociale cohesie, zoals die van Chan et al. (2006). Hun onderzoek geeft namelijk handvaten waarmee de mate van sociale cohesie in een gemeenschap gemeten kan worden (Chan et al., 2006).

Delhey en Dragolov (2016: 164-165) hebben in hun onderzoek gebruik gemaakt van een multidimensionale definitie van sociale cohesie. Deze definitie is opgebouwd uit de verschillende conceptualisaties van sociale cohesie die hierboven zijn genoemd. Er is, met andere woorden, sprake van een ‘consensus’ tussen de verschillende conceptualisaties van sociale cohesie in deze multidimensionale definitie. De multidimensionale definitie van sociale cohesie luidt als volgt:

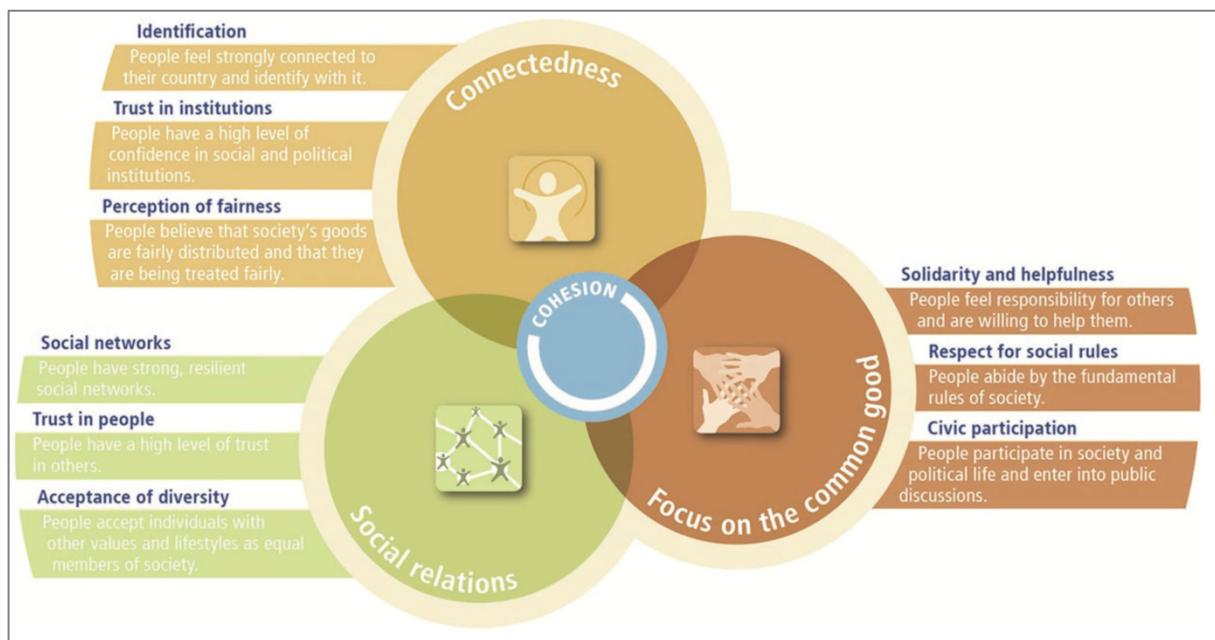
‘A cohesive society is characterized by resilient social relationships, a positive emotional connectedness between its members and the community, and a pronounced focus on the common good’ (Delhey & Dragolov, 2016: 165).

Aan de hand van deze definitie hebben zij drie domeinen onderscheiden die invloed hebben op de sociale cohesie binnen een gemeenschap: ‘sociale relaties’, ‘verbondenheid’ en ‘focus op het algemeen welzijn’.

Met ‘sociale relaties’ bedoelen zij de horizontale relaties en netwerken onderling tussen individuen in een gemeenschap. Met ‘verbondenheid’ worden de verticale relaties tussen individuen en instituties bedoeld. En tot slot worden met ‘de focus op het algemeen welzijn’ de handelingen en houdingen van de leden van de gemeenschap bedoeld. Hierbij worden handelingen en houdingen bedoeld die de verantwoordelijkheid voor anderen en de gemeenschap in het algemeen demonstreren (Delhey & Dragolov, 2016: 165).

Deze drie domeinen zijn ook weer onderverdeeld in negen dimensies (zie figuur 1). Onder het domein ‘sociale relaties’ vallen de dimensies ‘sociaal netwerk’, ‘vertrouwen in andere mensen’ en ‘acceptatie diversiteit’. Onder het domein

'verbondenheid' vallen de dimensies 'identiteit', 'vertrouwen in instellingen' en 'perceptie van rechtvaardigheid'. En tot slot vallen onder het domein 'de focus op het algemeen welzijn' de dimensies 'solidariteit en behulpzaamheid', 'respect voor sociale regels' en 'burgerparticipatie'.

Figuur 1: De drie domeinen met daarbij de negen dimensies van sociale cohesie uit Delhey & Dragolov (2016: 165).

Door middel van deze domeinen en dimensies hebben Delhey en Dragolov (2016) onderzocht of en in hoeverre sociale cohesie belangrijk is voor het subjectieve welzijn van inwoners van Europa. Dat betekent dus of en in hoeverre sociale cohesie de beoordeling beïnvloedt die inwoners van Europa geven over hun leven. Uit deze analyse bleek dat Europeanen inderdaad psychisch gezonder en blijer zijn wanneer zij in een gemeenschap leven waar meer sociale cohesie heerst. Daarnaast liet het onderzoek zien dat alle drie de domeinen die zij onderscheiden, ook alle drie invloed hebben op het welzijn van Europeanen. En tot slot gaf het onderzoek aan dat de Europeanen die in een welvarend deel van Europa wonen de positieve invloed van sociale cohesie sterker voelen dan de Europeanen die in een minder welvarend deel wonen.

Dit onderzoek van Delhey en Dragolov (2016) is echter wel een onderzoek binnen het vakgebied psychologie. Daarom wordt in de volgende paragraaf aangetoond hoe deze domeinen en dimensies kunnen worden ingezet om onderzoek naar sociale cohesie, en daarmee de functie 'binden', te doen binnen de nieuwsmedia.

2.4 Operationalisering sociale cohesie in nieuwsmedia

In deze paragraaf zal ik uiteenzetten hoe sociale cohesie geoperationaliseerd kan worden voor onderzoek naar (hyper)lokale nieuwsmedia. Dit zal ik doen aan de hand van het onderzoek van Leupold et al. (2018). Zij hebben namelijk onderzoek gedaan naar hoe sociale cohesie wordt gerepresenteerd in de Duitse lokale journalistiek en of hier verschil in zit tussen verschillende steden en verschillende soorten kranten. Hiervoor hebben zij het multidimensionale concept van sociale cohesie gebruikt van Delhey en Dragolov (2016). Leupold et al. (2018: 986) hebben voor hun onderzoek de

negen dimensies, die onder de drie domeinen vallen, uit het onderzoek van Delhey en Dragolov (2016) geoperationaliseerd voor onderzoek naar de representatie van sociale cohesie in nieuwsmedia. Oftewel voor elke dimensie hebben zij opgesteld hoe deze tot uiting zou moeten komen in lokale nieuwsmedia, waarmee dus onderzocht kan worden of en hoe sociale cohesie gerepresenteerd wordt in lokale nieuwsmedia. De uitingen in de nieuwsmedia van iedere dimensie zijn te zien in tabel 1 (Leupold et al., 2018).

Dimensies (per domein)	Operationalisering
Sociale relaties	
Sociaal netwerk	Referenties aan clubs, verenigingen, kerken, gemeenten en solidariteit onder groepen, families en vrienden
Vertrouwen in andere mensen	Expliciete referenties aan vertrouwen of wantrouwen onder buren of in/naar leden van de gemeenschap in het algemeen
Acceptatie diversiteit	Referenties aan minderheden (bijvoorbeeld migranten of homoseksuelen) en eisen voor acceptatie of tolerantie van deze groepen
Verbondenheid	
Identiteit	Referenties die leiden naar een vorm van wij-gevoel of trots op het leven in een stad onder de burgers (bijvoorbeeld een stad als toeristische bestemming, prestaties van lokale bekendheden, verbondenheid met buurten of lokale gewoontes)
Vertrouwen in instellingen	Referenties aan het (dis)functioneren van publieke instellingen (bijvoorbeeld het lokale en regionale bestuur of politieke partijen); artikelen die de relatie tussen burgers en publieke instellingen bespreken (bijvoorbeeld open dagen van het lokale parlement, politie of brandweer)
Perceptie van rechtvaardigheid	Referenties aan economische ongelijkheid, armoede onder kinderen en gelijke kansen en de vraag wie daar verantwoordelijk voor is
Focus op het algemeen welzijn	
Solidariteit en behulpzaamheid	Referenties aan campagnes voor donaties, initiatieven om buren te helpen, burgerlijke moed, vrijwilligerswerk en de toewijding van burgers naar andere mensen
Respect voor sociale regels	Referenties aan gebeurtenissen waarbij de wet en algemeen bekende regels voor gedrag worden genegeerd of expliciet worden versterkt
Burgerparticipatie	Referenties aan vormen van politieke participatie (bijvoorbeeld opkomstcijfers, burgeractivisme of inclusieve maatregelen voor gehandicapte burgers); burgerparticipatie vereist actieve burgers die hun eigen omgeving willen beïnvloeden

Tabel 1: Operationalisering van de negen dimensies van sociale cohesie in lokale nieuwsmedia, vertaald in het Nederlands (Leupold et al., 2018: 968).

Aan de hand van de operationalisering hierboven hebben Leupold et al. (2018) dus onderzoek gedaan naar hoe sociale cohesie wordt gerepresenteerd in de Duitse lokale media. Uit hun onderzoek bleek dat sociale cohesie via bepaalde dimensies sterk wordt verbeeld en andere dimensies nauwelijks voorkomen in de Duitse lokale media. Zo wordt de sociale cohesie voor een groot deel verbeeld door de dimensie ‘sociaal netwerk’ en (wel in minder mate) door ‘vertrouwen in instellingen’. Daarnaast waren de dimensies ‘vertrouwen in andere mensen’, ‘perceptie van rechtvaardigheid’ en ‘acceptatie diversiteit’ maar weinig te zien in hun corpus (Leupold et al., 2018: 971).

Naast deze algemene resultaten hebben de onderzoekers ook gekeken of er verschillen waren tussen de steden waarin de lokale kranten uit hun corpus ‘gevestigd zijn’. Hierin was maar één verschil te vinden, namelijk dat de dimensie ‘vertrouwen in instellingen’ in de media in Kiel meer terug is te vinden dan in die van Saarbrücken en Essen (Leupold et al., 2018: 974). Daarnaast laten ook de soorten media een verschil zien. De dimensie ‘sociaal netwerk’ en ‘vertrouwen in instellingen’ is vaker terug te zien in lokale kranten en adverteerende kranten dan in tabloids. Andersom is te zien dat ‘identiteit’ en ‘respect voor sociale regels’ vaker in tabloids was terug te vinden dan in de andere twee soorten media (Leupold et al., 2018: 975).

In het vervolg van dit onderzoek wordt de representatie van de lokale journalistieke functie ‘binden’ onderzocht in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Dit wordt gedaan aan de hand van de drie domeinen en negen dimensies van sociale cohesie en de operationalisering van Leupold et al. (2018) daarvan voor onderzoek naar nieuwsmedia.

3. Methode

Samenvatting hoofdstuk: De hoofdvraag van dit onderzoek is: Hoe wordt de functie 'binden' van lokale journalistiek gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp? Deze vraag ga ik op twee manieren te lijf, namelijk met een kwalitatieve inhoudsanalyse en door middel van semigestructureerde interviews. Voordat deze methodes worden toegelicht in dit hoofdstuk wordt er eerst ingegaan op het onderzoeksobject van deze scriptie: de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Daarna wordt de methode 'kwalitatieve inhoudsanalyse' toegelicht. Hierbij wordt ingegaan op wat deze methode inhoudt, waarom deze methode is gekozen, hoe deze methode in dit onderzoek zal worden uitgevoerd en hoe de theoretische concepten uit het vorige hoofdstuk hierin zijn geoperationaliseerd. Vervolgens wordt uitgelegd waaruit het corpus bestaat voor deze methode en hoe dit corpus is samengesteld. Tot slot wordt de methode 'semigestructureerde interviews' toegelicht. Hierbij wordt uitgelegd hoe deze methode is uitgevoerd, hoe de theoretische concepten uit het vorige hoofdstuk hierin zijn geoperationaliseerd, waarom deze methode is gekozen en waar de interviewvragen globaal over gaan.

3.1 Onderzoeksobject: gemeente Pijnacker-Nootdorp

Voordat ik in dit hoofdstuk zal ingaan op de methodes die zijn gebruikt voor dit onderzoek, wil ik eerst een toelichting geven over het onderzoeksobject van deze scriptie, namelijk de gemeente Pijnacker-Nootdorp. In deze paragraaf zal ik allereerst toelichten waarom de gemeente Pijnacker-Nootdorp een geschikt onderzoeksobject is voor deze studie. Daarnaast wil ik hier ook een korte uiteenzetting geven over de gemeente Pijnacker-Nootdorp en de identiteit van deze gemeente. Deze uiteenzetting over de gemeente Pijnacker-Nootdorp wordt gegeven om context te bieden bij de resultaten en de conclusie van dit onderzoek.

De keuze voor dit onderzoeksobject heeft er allereerst mee te maken dat Pijnacker-Nootdorp een divers en breed aanbod aan (hyperlokale) media heeft. Uit de inventarisatie van de berichtgeving over en in Pijnacker-Nootdorp kwam namelijk een aanzienlijke lijst van achttien verschillende media¹. Dit gaf veel mogelijkheden om op basis van de criteria, die zijn opgesteld voor het selecteren van een corpus (zie paragraaf 3.3), een volledig corpus samen te stellen. Daarnaast heeft Pijnacker-Nootdorp een kleiner inwoneraantal en betreft een kleiner geografisch domein dan bijvoorbeeld een gemiddelde stad in Nederland. Hierdoor vallen de media in deze gemeente ook sneller binnen de definitie van 'hyperlocal' in paragraaf 2.1.1 en binnen de criteria voor het corpus in paragraaf 3.3.

Daarnaast wil ik met dit onderzoek, zoals ook al in de inleiding is verteld, een bijdrage leveren aan het eerdere onderzoek naar het medialandschap in Zuid-Holland. Vandaar dus ook de keuze voor onderzoek naar de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp, dat in Zuid-Holland ligt, want hiermee kan het eerder onderzochte medialandschap in Zuid-Holland nog inzichtelijker worden gemaakt en levert daarmee een wetenschappelijke en maatschappelijke bijdrage (Koetsenrijter & De Jong, 2019).

Pijnacker-Nootdorp is een gemeente in Zuid-Holland en ligt in de Randstad tussen Den Haag, Rotterdam, Delft en Zoetermeer in (zie figuur 2). Deze gemeente bestaat uit de kernen Pijnacker, Nootdorp en Delfgauw. De gemeente telt 55.788 inwoners (maart

---

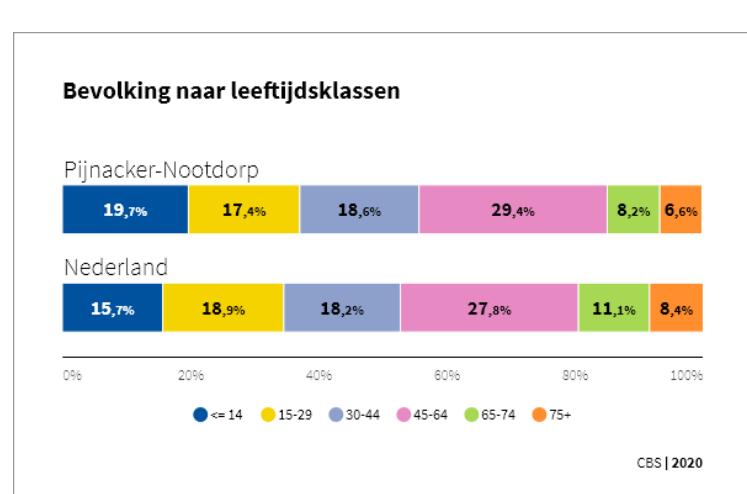
¹ Zie bijlage 2 op bladzijde 70 voor een overzicht van de nieuwsmedia in Pijnacker-Nootdorp.

2021). Ook groeit de gemeente sterk en de prognose geeft aan dat deze groei zal blijven doorzetten. De gemiddelde leeftijd in Pijnacker-Nootdorp is 39,5 jaar en is dus iets lager ten opzichte van de gemiddelde leeftijd van heel Nederland, deze is namelijk 42,2 jaar (zie de volledige verdeling van leeftijdsklassen in figuur 3) (Pijnacker-Nootdorp in Cijfers, z.d.).

13,1 procent van de inwoners heeft daarnaast een Niet-Westere migratieachtergrond, wat iets lager ligt dan het landelijke percentage (13,7%). Van de huishoudens in Pijnacker-Nootdorp maakt 15,7 procent gebruik van voorzieningen in sociaal domein, dat is lager dan het gemiddelde in Nederland (22,6%). En tot slot heeft 2,3 procent van de huishoudens in Pijnacker-Nootdorp een bijstandsuitkering, dat ook lager is dan het gemiddelde in Nederland (5,0%) (Pijnacker-Nootdorp in Cijfers, z.d.).

Figuur 2: Kaart Pijnacker-Nootdorp en omgeving (afdruk MyMaps 27 februari 2021).

Figuur 3: Bevolking naar leeftijdsklassen (Pijnacker-Nootdorp in Cijfers, z.d.).

De identiteit van deze gemeente wordt door verschillende factoren gekenmerkt. In deze paragraaf zullen we de belangrijkste uiteenzetten aan de hand van twee rapporten van de gemeente Pijnacker-Nootdorp uit 2012 en 2021.

Allereerst beginnen we met de meest gecompliceerde factor, die misschien ook vrij paradoxaal klinkt, namelijk de fusie van de verschillende dorpen met een eigen identiteit. In 1921 is Pijnacker gefuseerd met Delfgauw tot één gemeente. Ruim 80 jaar later, in 2002, maakten Pijnacker en Nootdorp ook de stap om te fuseren tot een gemeente: Pijnacker-Nootdorp. Doordat de drie verschillende dorpen, met name Pijnacker en Nootdorp, lange tijd een eigen gemeente hadden en dus zelfstandig zijn geweest, hebben deze drie kernen in eerste instantie een eigen identiteit opgebouwd. In de loop van de jaren is dit natuurlijk wel meer naar elkaar toegegroeid, maar toch kenmerkt deze gemeente zich door de drie verschillende kernen. Oftewel: kenmerkend voor de identiteit van Pijnacker-Nootdorp zijn, naast de gezamenlijke identiteit, de verschillende identiteiten die de dorpen ook nog los van elkaar hebben (Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2012: 10).

Maar daarnaast zijn er ook factoren die de identiteit van Pijnacker-Nootdorp als een gemeente kenmerken en dus voor alle drie de kernen gelden. Het 'landelijke en dorpse woonmilieu met de nabijheid en invloeden van de stad' is een van deze factoren.

Pijnacker-Nootdorp wordt namelijk omringd door natuur en kent ook in en tussen de kernen zelf een aantal natuurgebieden, zoals De Balij, De Groenzoom en de Dobbeplas. Daaromheen wordt de gemeente omringd door de steden Den Haag, Rotterdam, Delft en Zoetermeer en de gemeente ligt natuurlijk ook in de Randstad. Hierdoor wordt de gemeente dus ook gekenmerkt door de nabijheid en invloeden van de stad. Oftewel de identiteit van Pijnacker-Nootdorp bestaat ook uit de combinatie van 'land en stad' (Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2012: 15-18; Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2021: 3-4).

Ook de glastuinbouw maakt onderdeel uit van de identiteit van Pijnacker-Nootdorp. Rond 1900 kreeg de industrialisatie en verstedelijking grip op het gebied rondom Pijnacker-Nootdorp, met name het Westland. Vervolgens zorgden de gunstige locaties tussen de steden Rotterdam, Den Haag en Delft en de goede waterwegen voor af- en aanvoer van producten ervoor dat in Pijnacker en Nootdorp een gunstige locatie voor de tuinbouw werd gevonden. Deze dorpen werden vervolgens als het ware 'veroverd' door de glastuinbouw. De glastuinbouw is tot op de dag van vandaag een van de meest vitale economische sectoren in de gemeente en kenmerkt daarmee ook de identiteit van Pijnacker-Nootdorp (Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2012: 8).

Tot slot wordt Pijnacker-Nootdorp ook gekenmerkt door het grote en diverse aanbod van sportterreinen- en accommodaties met het bijbehorende groeiende en diverse verenigingsleven en de maatschappelijke activiteiten op cultureel en sportief vlak. Zo heeft de gemeente verenigingen in 27 verschillende sporten (hierbij zijn sportscholen niet meegeteld). Daarbij tellen de meeste sporten ook meer dan één vereniging doordat deze vaak al zijn opgericht voordat Pijnacker en Nootdorp fuseerden. Hierin zie je ook de hierboven genoemde eerste factor van de Pijnacker-Nootdorpse identiteit terugkomen (Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2020: 52-56; Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2021: 3-4).

Naast deze sportverenigingen- en terreinen, zijn er ook maatschappelijke en culturele verenigingen in Pijnacker-Nootdorp, zoals dans-, zang- en toneelverenigingen. En er worden ook maatschappelijke en culturele activiteiten georganiseerd. Een voorbeeld hiervan is allereerst 'Jeugdland', een speelweek voor basisschoolkinderen op het sportpark, gelegen op de grens tussen Pijnacker, Nootdorp en Delfgauw, in de laatste week van de zomervakantie. Een ander voorbeeld is De Verbeelding, een jaarlijks weekend waarin kunst en cultuur in de gemeente wordt gestimuleerd. Tot slot is een laatste voorbeeld die deze sportieve en maatschappelijke factor van de Pijnacker-Nootdorpse identiteit kenmerkt de verschillende sporttoernooien die worden georganiseerd voor scholen. Een keer per jaar wordt er voor onder andere de sporten voetbal, korfbal en volleybal een toernooi georganiseerd waarin scholen uit de gemeente tegen elkaar spelen (Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2012: 9-10, 21; Gemeente Pijnacker-Nootdorp, 2021: 3-4).

3.2 Kwalitatieve inhoudsanalyse

Na bovenstaande uiteenzetting over het onderzoeksobject van deze scriptie, zal er nu verder worden ingegaan op de methodes die zijn gebruikt voor het onderzoek in deze scriptie. Allereerst is er voor dit onderzoek een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd op de berichtgeving van de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp. Het doel van deze methode is om deelvraag 1 te beantwoorden. Er wordt, met andere woorden, geprobeerd om uitspraken te doen over de manieren waarop de functie 'binden' van lokale journalistiek in de berichtgeving van de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp wordt gerepresenteerd. De negen dimensies van sociale cohesie die Leupold

et al. (2018) hebben geoperationaliseerd voor onderzoek naar nieuwsmedia zijn hierbij het uitgangspunt voor deze methode.

Een kwalitatieve inhoudsanalyse houdt in dat je op een gestructureerde manier de inhoud van je corpus doorlicht. Tijdens het doorlichten gaat de onderzoeker op zoek naar opvallende zaken en vaste patronen in een corpus. Dit doet hij met als doel om uiteindelijk in de resultaten en conclusie van zijn onderzoek uit te komen op een ‘lijst’ oplossingen, eigenschappen of, zoals de naam van de methode laat zien, kwaliteiten (Koetsenrijter & Van Hout, 2018). In het geval van dit onderzoek betekent dat er dus wordt geprobeerd om in het corpus een ‘lijst’ van manieren te vinden waarop de functie ‘binden’ wordt gerepresenteerd in de berichtgeving van de hyperlocals uit de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

De manier van analyseren bij een kwalitatieve inhoudsanalyse wordt iteratief of cyclisch genoemd. Dit houdt in dat je als onderzoeker tijdens de analyse steeds schakelt tussen de theorie en het corpus. Hierdoor analyseer je niet in ‘één ronde’ de data in het corpus en trek je daar vervolgens een conclusie uit, maar je herhaalt deze ‘analyseronde’ meerdere keren waardoor je nieuwe ‘kwaliteiten’ tegenkomt, gevonden ‘kwaliteiten’ kan specificeren en ‘kwaliteiten’ ook gaat herkennen in het corpus. Je herhaalt dus het analyseproces steeds opnieuw en doet dit totdat er geen nieuwe resultaten meer uit je analyse komen. Dit moment wordt ook wel datasaturatie genoemd (Koetsenrijter & Van Hout, 2018).

Deze methode moet niet verward worden met een kwantitatieve inhoudsanalyse. Bij deze methode wordt namelijk gemeten hoe vaak een oplossing, eigenschap of kwaliteit voorkomt in een corpus, oftewel er wordt gekeken naar frequenties. Zoals eerder vermeld, wordt er in deze scriptie dus niet gemeten hoe vaak een bepaalde manier voorkomt waarop de functie ‘binden’ wordt gerepresenteerd in de hyperlocals van Pijnacker-Nootdorp (Koetsenrijter & Van Hout, 2018).

Er is in deze scriptie gekozen voor een kwalitatieve en geen kwantitatieve inhoudsanalyse, omdat een kwalitatieve inhoudsanalyse altijd de logische eerste stap is wanneer je ‘inhoud’ wilt doorlichten. De kwantitatieve inhoudsanalyse is meestal een ‘vervolgstap’ daarop. Wanneer de kwaliteiten binnen een corpus bekend zijn, kan je namelijk pas kwantitatief analyseren hoe vaak deze kwaliteiten voorkomen in het corpus (Koetsenrijter & Van Hout, 2018). Ondanks dat er al wel kwalitatieve inhoudsanalyses van de negen dimensies van sociale cohesie zijn uitgevoerd, en deze ‘eerste stap’ dus meerdere keren is gemaakt, kies ik er toch voor om ook een kwalitatieve inhoudsanalyse uit te voeren. Hiervoor heb ik ten eerste gekozen, omdat de eerdere onderzoeken waarin een kwalitatieve inhoudsanalyse is uitgevoerd met als uitgangspunt de negen dimensies van sociale cohesie niet op Nederlandse hyperlocals zijn uitgevoerd, maar op (Nederlandse) regionale en lokale media. En daarnaast zijn deze eerder verschenen inhoudsanalyses ook niet op de media in de gemeente Pijnacker-Nootdorp uitgevoerd. Met andere woorden, over dit onderwerp en onderzoeksobject is nog te weinig bekend om dat al kwantitatief te kunnen onderzoeken.

De kwalitatieve inhoudsanalyse van dit onderzoek is daarbij dus uitgevoerd aan de hand van de negen dimensies van sociale cohesie die Leupold et al. (2018) hebben geoperationaliseerd voor onderzoek naar nieuwsmedia. Op basis van deze dimensies is voor dit onderzoek een codeboek² gebaseerd. Hierin heeft iedere dimensie van sociale cohesie een kleur ‘gekregen’ waarmee de teksten in het corpus (zie paragraaf 3.3)

---

² Zie bijlage 1 op bladzijde 69 voor het codeboek van de negen dimensies van sociale cohesie.

gemarkerd konden worden. Wanneer er in een tekst dus werd gerefereerd aan de dimensie ‘sociaal netwerk’, werd deze lichtblauw gemarkeerd. Daarna werden de teksten met dezelfde markering samen gezet en werd geanalyseerd hoe iedere dimensie (met zijn eigen markering) tot uiting kwam. Deze analyse werd daarbij dus in meerdere ‘rondes’ uitgevoerd om steeds verder te specificeren en te verfijnen op welke manieren de functie ‘binden’ wordt gerepresenteerd in de berichtgeving van de hyperlocals van Pijnacker-Nootdorp.

3.3 Corpus

Om de kwalitatieve inhoudsanalyse uit te kunnen voeren op de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp is er allereerst geïnventariseerd welke media er in de gemeente Pijnacker-Nootdorp nieuws maken en verspreiden. Hieruit kwam een lijst van achttien verschillende media³ die berichten over (een deel van) de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Vervolgens heb ik drie criteria opgesteld waarmee een selectie uit deze media gemaakt kon worden van hyperlocals voor het corpus. Deze criteria luiden als volgt:

- De hyperlocals voldoen aan de definitie ‘hyperlocal’ die is opgesteld in paragraaf 2.1.1: ‘Doorgaans online nieuwsdienst die alledaags nieuws en informatie over gemeenschapsleven deelt; die origineel is en waargenomen hiaten in nieuws opvult en maatschappelijke betrokkenheid stimuleert, is gericht op een duidelijk aan te wijzen relatief kleine geografische gemeenschap en wordt gemaakt door burgers die in het geografische domein wonen of werken’.
- De hyperlocals publiceren over verschillende thema’s en verschillen van elkaar qua inhoud; zij maken en verspreiden nieuws over verschillende geografische domeinen binnen de gemeente Pijnacker-Nootdorp.
- De hyperlocals moeten nog ‘in leven zijn’; hun laatste artikel moet uiterlijk in 2020 gepubliceerd zijn.

Met het eerste punt in bovenstaande criteria probeer ik ervoor te zorgen, zoals ook al in hoofdstuk 2 werd toegelicht, dat duidelijk is welke media er met de uitspraken in de resultaten en conclusie precies worden bedoeld. Vervolgens wordt met het tweede punt geprobeerd om in de conclusie uitspraken te doen die echt gelden voor heel de gemeente Pijnacker-Nootdorp en niet alleen gelden voor maar een klein deel in deze gemeente of gelden voor hyperlocals buiten deze gemeente. Wanneer dit namelijk wel zo zou zijn, kunnen er met dit onderzoek geen volledige antwoorden gegeven worden op de hoofd- en deelvragen. Tot slot wil ik er met het derde punt voor zorgen dat de uitspraken die worden gedaan over de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp actueel zijn en daarmee dus nog steeds kloppen. Wanneer er ook hyperlocals zouden worden meegenomen die al een lange tijd niet meer bijgewerkt zijn, bestaat het risico dat er straks uitspraken worden gedaan over de berichtgeving van hyperlocals die golden voor een aantal jaren geleden, maar waarvan we dus niet weten of deze uitspraken nog steeds gelden of dat deze juist kenmerkend waren voor een paar jaar geleden.

Op basis van deze criteria zijn in het corpus de volgende drie hyperlocals uit de gemeente Pijnacker-Nootdorp opgenomen: Pijnacker-Nootdorp Actueel, nieuws van Bewonersvereniging Koningshof (Pijnacker) en Vrouwjeslant Met Elkaar (Nootdorp).

---

³ Zie bijlage 2 op bladzijde 70 voor een overzicht van de nieuwsmedia in Pijnacker-Nootdorp.

Allereerst is Pijnacker-Nootdorp Actueel de hyperlocal die zich focust op de hele gemeente. Deze hyperlocal is actief via een eigen website en plaatst hier dagelijks nieuwsberichten. Nieuws van Bewonersvereniging Koningshof is ook actief op een eigen website. Maar deze hyperlocal focust zich alleen op nieuws dat betrekking heeft op de wijk Koningshof in Pijnacker en plaatst ongeveer wekelijks tot maandelijks nieuwsberichten op de website. Daarnaast heeft Bewonersvereniging Koningshof ook een wijkblad dat een keer in de drie maanden wordt verspreid in de wijk en op de site. Tot slot is Vrouwjeslant Met Elkaar de hyperlocal in de wijk Vrouwjeslant in Nootdorp. Deze hyperlocal is actief op het sociale mediaplatform Facebook en post hier ongeveer wekelijks een bericht op. Daarnaast heeft Vrouwjeslant Met Elkaar sinds februari 2020 ook de nieuwsbrief 'Het groene blaadje'. Deze nieuwsbrief wordt zowel via print in de wijk verspreid als digitaal via de Facebookpagina verspreid. In figuur 4 is te zien waar welke hyperlocal 'opereert' in de gemeente.

Figuur 4: Kaart van Pijnacker-Nootdorp met markering van geografisch domein per hyperlocal (afdruk MyMaps 26 februari 2021).

Van iedere hyperlocal zijn er in het corpus artikelen opgenomen die zijn gepubliceerd in de periode van september 2019 tot en met augustus 2020. Uit iedere maand zijn per hyperlocal de laatste vijf geschreven artikelen opgenomen in het corpus. Wanneer er minder dan vijf artikelen zijn gepubliceerd in die maand, zijn alle artikelen uit die maand meegenomen in het corpus. Dit levert in totaal 139 artikelen op in het corpus⁴. Op basis van dit totaal aantal artikelen werd verwacht dat er datasaturatie zou optreden tijdens de kwalitatieve inhoudsanalyse.

Er is gekozen voor een samengesteld corpus dat bestaat uit artikelen die zijn gepubliceerd in verschillende maanden en jaren. Er is dus niet gekozen voor een specifieke maand. Dit is met name gedaan omdat het afgelopen jaar (2020-2021) vooral in het teken stond van de coronasituatie wereldwijd. Deze domineerde de journalistieke berichtgeving wereldwijd en dus ook op (hyper)lokaal vlak. Wanneer er dus een specifieke recente maand uit 2020-2021 zou zijn gekozen voor het corpus, bestond het risico dat er vooral veel berichten in het corpus terecht zouden komen die over deze coronapandemie gaan en dus een ander, en minder gemiddeld, beeld zouden kunnen geven van de functie 'binden' in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. De

⁴ Zie bijlage 3 op bladzijde 71 voor de bronnenlijst van het corpus.

externe validiteit van het onderzoek zou hierdoor beïnvloed kunnen worden, omdat de resultaten uit artikelen die zijn verschenen in de ‘coronamaanden’ misschien niet doorgetrokken kunnen worden naar de berichtgeving van voor en straks ook na de coronacrisis. Daarom is er gekozen voor een samengesteld corpus met berichten uit maanden voor en tijdens de coronacrisis.

3.4 Semigestructureerde interviews

Naast de inhoudsanalyse op bovenstaand corpus is er ook nog een andere methode in dit onderzoek gebruikt, namelijk semigestructureerde interviews. Er zijn in totaal drie interviews gehouden met de makers van de hyperlocals die zijn geselecteerd in het corpus. Het doel van deze methode is om deelvraag 2 te beantwoorden. Oftewel hoe de functie ‘binden’ wordt verwerkt volgens de makers zelf in hun hyperlocals. De uitgangspunten bij deze methode zijn de theorie van de negen dimensies van sociale cohesie die Leupold et al. (2018) hebben geoperationaliseerd voor onderzoek naar nieuwsmedia en de theorie van de functies van lokale journalistiek.

Ook hier is gekozen voor deze methode vanwege het feit dat er nog te weinig bekend is over de functies van het fenomeen ‘hyperlocals’ om daar nu al een kwantitatief onderzoek naar te doen door middel van bijvoorbeeld een survey. Daarom ging de keuze uit naar semigestructureerde interviews om de eerste stappen te kunnen zetten in het onderzoek naar de manieren waarop de functie ‘binden’ wordt verwerkt in hyperlocals volgens de makers zelf. Van daaruit zou eventueel pas kwantitatief onderzoek gedaan kunnen worden.

De vragen⁵ van de interviews zijn van tevoren opgesteld om richting te geven aan het interview, maar daarbij is wel ruimte vrijgelaten voor eigen inbreng en er is dus geen ‘strak schema’ opgesteld voor het verloop van het interview. De vragen gingen hierbij over de concepten die in het theoretisch kader zijn besproken, dit worden ook wel ‘sensitizing concepts’ genoemd (Koetsenruijter & Van Hout, 2018: 92). De eerste vragen van het interview gingen over het werk als maker van een hyperlokaal medium. Daarna werden er een aantal vragen gesteld over de drie functies van lokale journalistiek. Met de vragen over deze sensitizing concepts is geprobeerd om eigenlijk al een eerste indicatie te krijgen over of de functie ‘binden’ een belangrijke functie is van de hyperlocals volgens de makers en of het uitvoeren van deze functie ook lukt, ten opzichte van de twee andere functies.

Daarna zijn er vragen gesteld die alleen ingingen op de functie ‘binden’. Allereerst zijn hier vragen gesteld over de manieren waarop de makers deze functie verwerken in hun hyperlokale media. Daarnaast zijn er vragen gesteld naar aanleiding van de resultaten uit de inhoudsanalyse over de dimensies van sociale cohesie. Ook is de vraag gesteld of de makers, buiten de berichtgeving om, nog manieren gebruiken om hun hyperlocal een verbindende functie te geven. Tot slot werd aan de makers de vraag gesteld of zij zichzelf als journalist zien.

Nadat de interviews waren afgenummerd, zijn deze getranscribeerd⁶ met behulp van het programma Amberscript. Daarna zijn aan de hand van een kwalitatieve inhoudsanalyse de antwoorden van de makers onderzocht. Met andere woorden, de antwoorden zijn, net zoals in paragraaf 3.2 is uitgelegd, voorzien van markeringen die verwijzen naar eenzelfde soort antwoord. Meestal zijn dit antwoorden op dezelfde vraag. Vervolgens zijn deze antwoorden bij elkaar gezet en zijn zij in volgende

⁵ Zie bijlage 4 op bladzijde 80 voor de vragen van de interviews.

⁶ Zie bijlage 5 op bladzijde 83 voor de transcripts van de interviews.

'analyserondes' verder verfijnd om uiteindelijk bloot te kunnen leggen hoe de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlocals volgens de makers zelf. Hierbij is geanalyseerd hoe de antwoorden van de makers zich tot elkaar en tot de gegevens uit de inhoudsanalyse verhouden.

4. Resultaten

Samenvatting hoofdstuk: In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken die naar voren zijn gekomen uit de kwalitatieve inhoudsanalyse van de berichtgeving van de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp en uit de semigestructureerde interviews met de makers van deze hyperlocals. Deze resultaten laten zien op welke manieren de functie 'binden' van lokale journalistiek wordt gerepresenteerd in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp en welke keuzes de personen achter de hyperlocals maken om deze functie in de hyperlokale media te verwerken. Allereerst worden in dit hoofdstuk de resultaten van de inhoudsanalyse besproken aan de hand van de negen dimensies van sociale cohesie. Daarna worden de inzichten gepresenteerd die uit de interviews met de makers van de hyperlocals naar voren zijn gekomen. En tot slot worden er ook nog een aantal inzichten gepresenteerd die buiten de theorie om zijn opgevallen in de kwalitatieve inhoudsanalyse en semigestructureerde interviews.

4.1 Resultaten kwalitatieve inhoudsanalyse

In deze paragraaf worden de resultaten weergegeven die uit de inhoudsanalyse naar voren zijn gekomen. Deze inhoudsanalyse is uitgevoerd aan de hand van de theorie van Leupold et al. (2018). Deze theorie is gebaseerd op de negen dimensies van sociale cohesie die Delhey en Dragolov (2016) hebben gedefinieerd en Leupold et al. (2018) vervolgens hebben geoperationaliseerd voor onderzoek naar nieuwsmedia. Deze operationalisering is te vinden in paragraaf 2.4 en in het codeboek in bijlage 1. De negen dimensies van sociale cohesie vormen dus de basis voor de inhoudsanalyse van de hyperlokale berichtgeving in de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

Uit deze inhoudsanalyse blijkt dat alle dimensies in enigerlei vorm worden gerepresenteerd in de berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp waarbij de ene dimensie duidelijkere patronen laat zien in de berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp dan de andere dimensie. Daarnaast liet de inhoudsanalyse ook zien dat in één artikel meerdere dimensies kunnen worden gerepresenteerd. In deze paragraaf worden de manieren die uit de inhoudsanalyse naar voren zijn gekomen en waarop de functie 'binden' wordt gerepresenteerd in de hyperlocals van Pijnacker-Nootdorp uiteengezet. Zij worden per dimensie van sociale cohesie besproken. Om de manieren te illustreren, worden er ook citaten uit het corpus gegeven⁷.

4.1.1 Sociaal netwerk

De eerste dimensie die Leupold et al. (2018: 968) hebben geoperationaliseerd voor onderzoek naar nieuwsmedia is 'sociaal netwerk'. In hun operationalisering komt deze dimensie tot uiting als er wordt gerefereerd aan clubs, verenigingen, kerken, gemeenten en solidariteit onder groepen, families en vrienden.

Uitslagen lokale voetbalverenigingen

In de berichtgeving van de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp komen er allereerst referenties voor in de vorm van uitslagen van de lokale voetbalverenigingen in de gemeente.

---

⁷ Zie bijlage 3 op bladzijde 71 voor de bronnenlijst van het corpus en de verwijzingen naar de citaten.

'Oliveo (zo), RKDEO en Wippolder speelden alle drie afgelopen zondag een thuiswedstrijd. Tegen zowel DOSR, SV Hillegom als HVV werden de punten gedeeld door de ploegen.' (PNA1)

'Op sportpark de Oude Landen begonnen de RKDEO-dames aan hun bekertoernooi tegen zondaghoofdklasser RKS Nuenen. Zonder een overwinning op zak tijdens de voorbereiding wisten ze bij RKDEO dat het zondagmiddag een zware kluif zou worden. Het werd zelfs erger dan ze dachten. [...] Het waren Kim Uneken en Lotte van Herk die beiden nog een keer raak schoten en de eindstand bepaalden op 8-0.' (PNA56)

'Op sportpark Elsgeest in Voorhout voetbalden de vrouwen van DSVP zaterdagmiddag tegen het tweede vrouwenteam van Foreholte. [...] Zo wonnen de DSVP-vrouwen met maar liefst 0-8 van Foreholte en zijn ze goed begonnen aan het bekertoernooi.' (PNA59)

'In Den Haag voetbalde Oliveo tegen GSC ESDO. De ploeg van trainer Edwin Vurens had geen kind aan deze tegenstander, want bij rust stond het al 0-4 voor de ploeg uit Pijnacker. [...] Daarna was het spelbeeld wat minder, vooral omdat Oliveo het goed genoeg vond zo. Vlak voor tijd werd het nog 1-6.' (PNA60)

Omstandigheden of gebeurtenissen verenigingen

Naast uitslagen, zijn er ook referenties te vinden aan de omstandigheden van of gebeurtenissen bij de verenigingen in de gemeente. Dit zijn zowel verenigingen die zijn verbonden aan een sport, als verenigingen die niet aan een sport verbonden zijn.

'Het bestuur van SV Nootdorp gaat niet verder met de trainer van het eerste elftal, Dick Boereboom. De trainer is per direct op non-actief gezet, meldt de club op zijn website.' (PNA19)

'De bewonersvereniging van Pijnacker-Noord is enthousiast over het voorstel van het college voor de bouw van twee IKC's op de scholenlocatie aan de Groen van Prinsterlaan.' (PNA38)

'Jeugdcentrum De Notelaer, gevestigd in een monumentale boerderij aan de Nieuwkoopseweg, is wel blij met de komst van de toekomstige woonwijk De Scheg. Die komt vlakbij het jeugdcentrum. Dat zal zonder twijfel een positief gevolg hebben voor het aantal deelnemers aan hobbyclub De Doewat, Scouting Pijnacker [...], die [...] op het complex van de Notelaer gevestigd zijn.' (PNA47)

Aankondiging of afgelasting activiteit uit solidariteit

Daarnaast zijn er artikelen te vinden die refereren aan activiteiten die worden georganiseerd uit solidariteit voor (groepen) inwoners om hen te 'vermaken'. Hierbij moet worden benadrukt dat deze referenties dus echt naar een vorm van solidariteit verwijzen onder (een groep) inwoners en niet naar hulp vanuit of voor (een groep) inwoners. Deze referenties aan solidariteit onder (groepen) inwoners wordt geuit door artikelen over een aankondiging of afgelasting van een activiteit.

'Harmonie Nootdorp speelt zondag twee keer een bijzondere thuiswedstrijd met het eerste concert in het theater van het vernieuwde Cultura & Zo. 's Middags spelen de

slagwerkgroep, het startersorkest en het opleidingsorkest, en 's avonds het harmonieorkest. Beide concerten hebben een Amerikaans repertoire, met 's middags onder andere muziek uit de films Beauty and the Beast en Tarzan en in het avondconcert muziek van Ennio Morricone.' (PNA10)

'Op 26 oktober a.s. is er weer een groots Halloween griezelfeest in onze wijk! Heel veel griezels zullen dan verstopt zijn in de bosschages en kinderen en ouders op een aangename manier laten griezelen!' (NBK8)

'Vanwege het coronavirus in Nederland gaat ons jaarlijkse Koningshof volleybaltoernooi op zondag 5 april niet door. We zoeken nu een nieuwe datum in het najaar.' (NBK16)

'Zoals verwacht gaan helaas ook de komende, geplande buurtgenotendiners bij Renate NIET DOOR.' (VME22)

Impressie activiteit uit solidariteit

Ook wordt er gerefereerd aan deze activiteiten, die worden georganiseerd uit solidariteit onder (groepen) inwoners, door middel van een (foto)impressie of reportage. Deze (foto)impressie of reportage is uiteraard gemaakt nadat de activiteit heeft plaatsgevonden.

'Een vroeg optreden van Cantores Amatores in het Pijnackerse filiaal van de bibliotheek.' (PNA2)

'Zo'n 70 wijkgenoten waren zondagmiddag op onze herfstbijeenkomst in Cultura & Zo. Wat een gezellige middag met informatie, een herfstknutseltafel, de energerende pubquiz en vooral veel ontmoetingen en fijne gesprekken!' (VME2)

'Vandaag de eerste boekenruildag in Vrouwjeslant. Leuk dat er een aantal bewoners enthousiast hun boeken in de tuin hebben gezet. Bijgaand een kleine impressie.'
(VME40)

Solidariteit en omzien naar inwoners

Tot slot zijn er ook nog referenties te vinden die solidariteit en omzien naar individuele inwoners of kleine groepen inwoners uiten.

'Sinds 2014 deelt onze werkgroep wijkcontactkaartjes uit aan de middelbare scholieren in onze wijk die slagen voor het examen. Ook dit jaar hebben wij in juni weer felicitatiekaartjes aan de geslaagden uitgedeeld.' (NBK29)

'Vrouwjeslant met elkaar sluit zich graag aan bij de felicitaties van de Koning en Koningin voor alle geslaagde studenten.' (VME39)

'Speciaal vandaag leven we intens mee met de familie Van Loenen (Sytwinde) die door een tragisch ongeval hun zoon en broer Beau-Guy verloren.' (VME38)

'Laten we de komende dagen een beetje extra op elkaar letten.' (VME44)

De dimensie ‘sociaal netwerk’ wordt dus gerepresenteerd op vijf manieren die duidelijke patronen vormen in het corpus. Deze uiten zich in referenties aan de uitslagen van voetbalverenigingen; referenties aan de omstandigheden van of gebeurtenissen bij verenigingen; referenties aan aankondigingen, afgelastingen of impressies van activiteiten uit solidariteit onder de inwoners en referenties aan solidariteit en omzien naar individuele inwoners of een kleinere groep inwoners.

4.1.2 Vertrouwen in andere mensen

De dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’ komt volgens de theorie van Leupold et al. (2018: 968) aan de ene kant tot uiting door expliciete referenties aan vertrouwen onder buren of in leden van de gemeenschap in het algemeen. En aan de andere kant tot uiting door expliciete referenties aan wantrouwen onder buren en naar leden van de gemeenschap in het algemeen.

Waarschuwing

In de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp zijn er referenties terug te vinden aan het wantrouwen in anderen. Dit uit zich specifiek in ‘waarschuwend’ artikelen’, zoals het onderstaande.

‘Op 6 september zijn in Koningshof flyers rondgebracht voor een ‘wijkactie’ om uw huis te isoleren. De Bewonersvereniging Koningshof meldt hierbij dat zij niet hierbij betrokken is en vooraf niet hierover is geïnformeerd. [...] Wij raden eenieder daarom aan om ‘voorzichtig’ te zijn met dit aanbod van een vrijblijvende offerte.’ (NBK1)

Vertrouwen binnen voetbalverenigingen

Ook zijn er expliciete referenties te lezen aan het vertrouwen in een team van een voetbalvereniging.

‘Voor de komende wedstrijd mist [trainer] Kruys drie speelsters: Carmen Taal, Roanne Schouwstra en Geena Toussaint. “Maar we hebben er alle vertrouwen in dat we een goed resultaat gaan halen. We hebben in ieder geval goed getraind deze week.” (PNA8)

Bij deze twee soorten referenties waarmee er aan de dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’ wordt gerefereerd, moet wel worden opgemerkt dat er minder makkelijk kan worden gesproken van een ‘patroon’ en deze manieren eerder als ‘zeldzaam’ gezien kunnen worden binnen het corpus.

4.1.3 Acceptatie diversiteit

De dimensie ‘acceptatie diversiteit’ wordt omschreven als ‘referenties aan minderheden en eisen voor acceptatie of tolerantie van deze groepen’ (Leupold et al., 2018: 968).

Mogelijkheden voor minderheden

In de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp zijn er referenties aan de tolerantie van minderheden te lezen. Dit krijgt specifiek vorm in referenties aan de mogelijkheden die zijn gecreëerd voor deze minderheden.

‘Jaap Oldenkamp [... Hij] maakte een zonnewijzer voor blinden die werkt op temperatuur.’ (PNA2)

'Dit jaar zijn er tot nu toe 158 sociale woningen toegewezen aan woningzoekenden die bij Woonnet Haaglanden ingeschreven stonden [...]. Daarnaast zijn er dit jaar tot nu toe zestien huishoudens (met in totaal 46 personen) gehuisvest die behoren tot de groep vergunninghouders, dus vluchtelingen met een verblijfstatus. Dertien vluchtelingshuishoudens kregen een sociale huurwoning en drie kregen een onzelfstandige woning in 't Hofland.' (PNA15)

Ook bij deze manier waarop er aan de dimensie 'acceptatie diversiteit' wordt gerefereerd, moet worden opgemerkt dat er minder makkelijk kan worden gesproken van een 'patroon' en dat deze eerder als 'zeldzaam' gezien kan worden binnen het corpus. Daarnaast moet hier ook de kanttekening worden gemaakt dat in de operationalisering van Leupold et al. (2018) niet heel duidelijk is aangegeven welke groepen onder 'minderheden' vallen. Doordat de term 'minderheden' zo breed en weinig gedefinieerd is, is het analyseren van referenties aan deze dimensie in het corpus ook lastiger.

4.1.4 Identiteit

De dimensie 'identiteit' krijgt vorm door middel van referenties die leiden naar een vorm van wij-gevoel of trots op het leven in een stad, of in dit geval in een dorp, onder de burgers (Leupold et al., 2018: 968).

Prestaties trainers en spelers voetbalverenigingen

Allereerst is dit in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp terug te vinden in referenties die verband houden met de manier 'uitslagen lokale voetbalverenigingen', die valt onder de dimensie 'sociaal netwerk'. In deze artikelen is namelijk ook een patroon te vinden waarbij er wordt gerefereerd aan de prestaties van trainers en spelers van deze verenigingen tijdens de wedstrijden.

'Tijdens het aanvallen kreeg het elftal van trainer Jeroen Hoefnagel kansen via Brouwer, Toussaint en Laurens Huurman. [...] Nog voor rust kwam de ploeg van trainer Jeroen Hoefnagel op voorsprong door Pjer Bom uit een corner. [...] Nadat Laurens Huurman de paal raakte en Brouwer, na een voorzet van Ruijgrok, overschoot, scoorden de bezoekers uit een corner de 1-1. Toussaint schoot nog in het zijnet en via Pels kreeg Oliveo nog een kans om de overwinning te behalen, maar het lukte niet.' (PNA1)

'De ploeg van Wendy Rietveld werd alleen gevvaarlijk via Sibel Topuz, maar haar schot belandde op de paal. [...] Voor de laatste treffer werd RKDEO nog wel gevvaarlijk via Sibel Topuz en Eline Letsch. Het was Letsch die uiteindelijk nog twee kansen kreeg, maar de keeper van Nuenen kon beide keren de bal tegenhouden.' (PNA56)

'Via Benthe Ammerlaan kwam de bal bij aanvaller Sanne Verboon, zij kwam één-op-één met de keeper van Foreholte en kon binnenschieten: 0-1. [...] Eerst nam Romy Bruins een vrije trap op het randje van het zestienmetergebied. Het schot werd gekeerd door de keeper en Michelle van Herwaarde kon daarna binnentikken, maar de goal werd afgekeurd door de scheidsrechter. [...] Verdediger Nicole van den Berg gaf de bal aan aanvaller Stella van Oostrom, zij gaf een pass op de goed doorgelopen Geena Toussaint die de keeper van de thuisploeg wist te passeren: 0-2.' (PNA59)

'De doelpuntenmakers waren Joey van Eeden, Tim van Rheenen, Mark Milolaza en een verdediger van de thuisploeg die in het eigen doel schoot. Na rust ging Oliveo vrolijk verder en binnen tien minuten hadden ze nog twee keer gescoord. Dit keer waren het Laurens Huurman en Noa Boer die het doel troffen.' (PNA60)

Prestaties 'bekende' inwoners Pijnacker-Nootdorp

Behalve de referenties aan de prestaties van trainers en spelers van de lokale voetbalverenigingen, zijn er ook artikelen waarin er wordt gerefereerd aan de 'prestaties', die buiten de sport vallen, van 'bekende' inwoners. Dit zijn referenties in artikelen waarbij de focus van het artikel op de 'prestatie' ligt en niet op de 'bekende' inwoners. In deze artikelen maakt hun 'prestatie' namelijk onderdeel uit van een groter geheel.

'In de raadzaal houdt burgemeester Francisca Ravestein na zes uur haar nieuwjaarstoespraak, waarin ze terugblikt op het afgesloten jaar.' (PNA16)

'Deze drie ontwerpen zijn gemaakt door kunstenaars uit Pijnacker-Nootdorp: van links naar rechts 'Sedes Obliqua' van Coby Brinkers, 'De Bader' van Renée du Clou en 'Vrij als een vogel' van Tanja Ooms en Kees Bosman.' (PNA41)

'Sinds maart 2014 is Herman Stikkel onze voorzitter. Begin vorig jaar heeft hij te kennen gegeven te willen stoppen met het voorzitterschap. Tot onze spijt, natuurlijk, want Herman is een kanjer als voorzitter. [...] Wij zijn nog op zoek naar kandidaten die het voorzitterschap van onze bloeiende vereniging op zich willen nemen.' (NBK13)

'Bekende' inwoners Pijnacker-Nootdorp

In het verlengde van de hiervoor genoemde manier zijn er ook referenties te vinden aan prestaties van 'bekende' inwoners waarbij het hele artikel is gewijd aan deze inwoners en hun prestaties.

'De Pijnackerse ondernemer Sabine Zondag, eigenaar van de gelijknamige Plus supermarkt in het centrum van het dorp, is genomineerd voor de Ondernemersprijs Haaglanden 2020. Ze was een van de zes ondernemers die zich met een presentatie aan de jury mochten voorstellen. Op basis daarvan werd ze uitgeroepen als finalist.' (PNA9)

'De Delfgauwse presentator en programmamaker Fred Zuiderwijk, die al eerder veel Haagse iconen interviewde, maakte een achtdelige serie portretten van dak- en thuislozen die wordt uitgezonden op TV West.' (PNA17)

'Wat een geweldige en terechte genomineerden [voor vrijwilliger van het jaar] allemaal! Maar... mogen wij op voorhand al een heel klein beetje voorkeur hebben voor Lies Rutten als wijkgenoot en mede-initiator van Vrouwjeslant Met Elkaar?' (VME7)

Trots op wonen in de gemeente

Daarnaast zijn er ook nog referenties te lezen waarin (expliciete) trots op of 'blijheid' over het wonen in een buurt of wijk wordt uitgedrukt.

'Ook in 2019 hebben veel huishoudens de contributie betaald, waarvoor dank! Ons ledenaantal ligt in 2019 rond de 700, wat vergelijkbaar is met voorgaande jaren. Hier zijn wij erg blij mee, want dit betekent dat zo'n 70% van de huishoudens in de wijk lid is.' (NBK5)

'Wij vinden het leuk en zijn trots om in deze eerste uitgave [van de nieuwsbrief] al een aantal initiatieven te kunnen tonen.' (VME17)

'Hoe succesvol een buurtinitiatief kan zijn is wel bewezen in Vrouwjesland Noord-West.' (VME18)

'Laten we trots zijn op elkaar in Vrouwjeslant Met Elkaar.' (VME41)

Tradities in gemeente

De laatste soort referenties die zijn terug te lezen, zijn referenties aan plaatselijke tradities binnen Pijnacker-Nootdorp.

'Het was puur baggerweer. Zo kenschetst een van de organisatoren van De Verbeelding de editie van dit jaar, die zondag werd afgesloten. Maar meteen volgt er achteraan: ondanks het waardeloze weer was het een zeer geslaagd evenement met alleen maar vrolijke gezichten.' (PNA2)

'Het was weer beregezelijig vrijdagavond in de feestzaal van Tante Boefje, waar Pijnackernaar Marcel Bizarro, [...], weer de bekende pubquiz presenteerde.' (PNA12)

'Een van de oudste en leukste voorwerpen van ons materiaalbeheer is het treintje. [...] Wij gebruiken het ieder jaar bij onze 'Trick-or-Treat' en bij ons Halloweengriezelfeest. [...] Jos Koppert is gecertificeerd keurmeester van deze voertuigen en heeft na de reparatie onze elektrotrekker goedgekeurd. Hierdoor hebben wij weer een betrouwbaar treintje dat ons hopelijk weer de nodige jaren van dienst kan zijn.' (NBK3)

De dimensie 'identiteit' wordt dus gerepresenteerd door middel van vijf manieren die ook allemaal een duidelijke patroon laten zien in het corpus. Deze krijgen vorm door referenties aan de prestaties van voetbaltrainers, voetbalspeler en 'bekende' inwoners; referenties aan uitingen van trots op het wonen in de gemeente en referenties aan de tradities in Pijnacker-Nootdorp.

4.1.5 Vertrouwen in instellingen

De dimensie 'vertrouwen in instelling' uit zich door referenties aan de relatie tussen burgers en publieke instellingen. Hierbij wordt verwezen naar het (dis)functioneren van publieke instellingen, de gemeente, politieke partijen, etc. (Leupold et al., 2018: 968).

Inzet gemeente of politieke partij voor inwoners op eigen initiatief

Deze dimensie is allereerst terug te lezen in de berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp door referenties aan het functioneren van de gemeente of een (lokale) politieke partij waarbij zij zich inzetten voor de inwoners van Pijnacker-Nootdorp. Hierbij handelen de gemeente of (lokale) politieke partijen meestal om een (potentieel) probleem voor de

inwoners op te lossen. Het initiatief of de oorzaak van hun handelen ligt daarnaast bij de gemeente of (lokale) politieke partijen zelf.

'De fractie van Gemeentebelangen maakt zich er hard voor dat de hogere kosten op de afvalstoffen, [...], niet bij de inwoners in rekening wordt gebracht. Daar moet Avalex maar voor opdraaien, vindt de fractie.' (PNA6)

'De uitbreiding van het aantal bijzondere opsporingsambtenaren in Pijnacker-Nootdorp van drie naar zes fte zorgt ervoor dat het toezicht in winkelcentra, in woonwijken en op bedrijventerreinen duidelijk zal verbeteren [...]. Door meer zichtbaar aanwezig te zijn wil de gemeente het gevoel van veiligheid in de openbare ruimte vergroten. Ook kan dan de pakkans van overtreders omhoog.' (PNA22)

'Jolanda van Leeuwen van Eerlijk Alternatief heeft de meeste vragen gesteld [over de mislukte herinrichting van een deel van de Delftsestraatweg]. Ze wil onder meer weten door wie en onder wiens verantwoordelijkheid de specificaties voor de herinrichting van de weg zijn vastgesteld. Ook vraagt ze of voor aanvang van de werkzaamheden nog een controle is geweest en of er advies is gevraagd aan de hulpdiensten. Verder wil ze weten wat er is gedaan met opmerkingen van omwonenden tijdens de informatieavond over de herinrichting.' (PNA51)

Inzet gemeente of politieke partij voor inwoners op initiatief van inwoners

Daarnaast zijn er ook andere referenties te vinden aan het functioneren van de gemeente of lokale politieke partijen die zich daarbij inzetten voor de inwoners om een (potentieel) probleem op te lossen. Hierbij werd dit functioneren alleen aangezet door een initiatief of 'melding' van inwoners of verenigingen en dus niet door de gemeente of politieke partijen zelf.

'Maar in de tussentijd is de adviessnelheid op de Vlielandseweg al bepaald op 30 km/uur. De gemeente heeft, na overleg met bewoners langs de weg, verkeersonderzoek laten doen en naar aanleiding daarvan zijn tijdelijke maatregelen genomen die ervoor moeten zorgen dat de snelheid van het verkeer afneemt. Zo is de weg met groene belijningen visueel smaller gemaakt en is op het wegdek de adviessnelheid van 30 km/uur aangegeven.' (PNA30)

'Een concrete behoefte kwam direct naar voren tijdens het videogesprek. Bijna alle ondernemers lieten weten dat het goed zou zijn als de gemeente het terrasbeleid wil aanpassen of op zijn minst bereid is om soepel om te gaan met de ruimte die nodig is om straks op anderhalve meter afstand gasten te kunnen ontvangen. [Wethouder] Jense is zeker bereid om de ondernemers daarin tegemoet te komen.' (PNA36)

'De Notelaer zou daarom graag zien dat er een nieuwe fietsverbinding komt naar het jeugdcentrum. [...] Wethouder Jense liet onlangs in de gemeenteraad weten de wens van het jeugdcentrum te begrijpen, maar er zitten wel haken en ogen aan. [...] Bij de nadere uitwerking van de nieuwbouwwijk wordt sowieso naar de verkeerssituatie gekeken, ook die op de Nieuwkoopseweg. De wens van een veilige verbinding voor het fietsverkeer zal daarin zeker worden meegenomen.' (PNA47)

Onduidelijke communicatie vanuit gemeente

Behalve de hierboven genoemde uitingen waarin overwegend positief gerefereerd wordt aan het functioneren van de gemeente, wordt er ook gerefereerd aan het disfunctioneren van de gemeente. Het gaat hier dan specifiek om referenties die de onduidelijke communicatie vanuit de gemeente naar de inwoners laten zien.

'Dat er na de eerste berichtgeving over het plan direct vrij veel negatieve reacties kwamen van bewoners in de wijk begrijpt Graafland wel. "Het is fijn dat de gemeente direct brieven heeft bezorgd bij alle bewoners van de wijk, maar het is niet zo handig dat ze daar weinig over het verkeer in hebben gezet. Juist daar maken mensen zich druk om, dat is logisch. De communicatie had dus wel wat handiger gekund [...].'" (PNA38)

'De winkels in het centrum van Pijnacker waren zondag dicht en dat gold dus ook voor de parkeergarage. Toch gaf de verlichting boven de inrit aan de Oostlaan aan dat er parkeerplaatsen vrij waren. [...] Later op de middag spande een medewerker van de gemeente, die op de verwarring was geattendeerd, een rood-wit afzetlintje voor de ingang van de garage, maar door de harde wind verwaaide dat al snel tot een slap koordje dat haast niet meer te zien was.' (PNA42)

Activiteit vanuit gemeente

Tot slot zijn er ook nog referenties te lezen die verwijzen naar een activiteit die is georganiseerd door de gemeente waarmee de relatie tussen de gemeente en haar inwoners kan worden versterkt.

'De inwoners van Pijnacker-Nootdorp zijn door het gemeentebestuur uitgenodigd voor een nieuwjaarsreceptie op maandag 6 januari vanaf 17.30 uur in het bestuurscentrum in Pijnacker.' (PNA16)

De dimensie 'vertrouwen in instellingen' wordt dus gerepresenteerd op vier manieren. Deze krijgen allereerst vorm door referenties aan de gemeente of (lokale) politieke partijen die zich inzetten voor de inwoners om een (potentieel) probleem op te lossen. Daarbij kan het initiatief voor hun handelen bij hen zelf liggen of bij de inwoners liggen. Daarnaast krijgen zij vorm door referenties aan de onduidelijke communicatie vanuit de gemeente en door referenties aan een activiteit die de gemeente organiseert voor haar inwoners. Al deze manieren laten daarbij een duidelijk patroon zien in het corpus, behalve de laatstgenoemde manier 'activiteit vanuit gemeente'. Deze kan dus als 'zeldzaam' worden beschouwd in het corpus.

4.1.6 Perceptie van rechtvaardigheid

De dimensie 'perceptie van rechtvaardigheid' komt tot uiting door referenties die worden gemaakt aan economische ongelijkheid, armoede onder kinderen en gelijke kansen en de vraag wie daar verantwoordelijk voor is (Leupold et al., 2018: 968).

Oplossing armoede onder kinderen

In de berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp zijn er enerzijds referenties te lezen aan de armoede onder kinderen en hoe dit wordt opgelost binnen de gemeente.

'Het Jeugdfonds Sport en Cultuur heeft in 2019 voor 226 kinderen uit gezinnen met een laag inkomen uit Pijnacker-Nootdorp het lidmaatschap voor een sportvereniging of een culturele activiteit betaald, meldt de gemeente. [...] De gemeente stelt vanuit de eigen begroting elk jaar een bedrag beschikbaar voor het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds Pijnacker-Nootdorp.' (PNA29)

Vraag verantwoordelijke(n) economische ongelijkheid

Anderzijds zijn er ook referenties te lezen waarin de vraag wordt gesteld wie verantwoordelijk is voor de economische ongelijkheid in de gemeente en hoe dit kan worden opgelost.

De inkomensverschillen in Nootdorp baren de gemeente zorgen. [...] Het college wil een analyse van het probleem. De gemeente gaat hierover in gesprek met de wijkmanager, de driemanschappen, woningcorporaties, het kernteam en de welzijnsorganisaties die in Nootdorp actief zijn. "Mogelijk leiden die gesprekken tot aanknopingspunten voor beleidsontwikkeling of uitvoering die dit aandachtspunt positief kan beïnvloeden", schrijft Van de Gevel namens het college.' (PNA46)

Bij deze twee bovenstaande soorten referenties aan de dimensie ‘perceptie van rechtvaardigheid’ moet worden opgemerkt dat hier minder makkelijk kan worden gesproken van een ‘patroon’ en deze manieren eerder als ‘zeldzaam’ gezien kunnen worden in het corpus.

4.1.7. Solidariteit en behulpzaamheid

De dimensie ‘solidariteit en behulpzaamheid’ verwijst naar de referenties in de berichtgeving die ingaan op campagnes voor donaties, initiatieven om buren te helpen, burgerlijke moed, vrijwilligerswerk en de toewijding van burgers naar andere mensen toe (Leupold et al., 2018: 968).

Hulp aan inwoners of lokale ondernemers

In de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp zijn allereerst referenties te vinden in de vorm van initiatieven om inwoners of lokale ondernemers, die vaak ook inwoners van deze gemeente zijn, te helpen.

'Joni Rensen, een van de beheerders van de Facebookgroep Heel Pijnacker-Nootdorp Helpt, heeft een prachtig overzicht gemaakt van alle glastuinbouwbedrijven in de regio die groente, fruit en bloemen aan de weg verkopen. [...] "Fijn om even met een doel een frisse neus te halen en tegelijk de kwekers te ondersteunen", schrijft Joni bij het overzicht.' (PNA34)

'In dienstencentrum De Schakelaar kan iedereen die met een stuk apparaat of kledingstuk zit waarvan het zonde is om het weg te gooien, van half tien tot twaalf uur terecht. Er zijn minder reparatietafels en ook minder vrijwilligers, omdat op die manier de afstand van anderhalve meter goed gehandhaafd kan worden.' (PNA55)

'Op donderdagavond 13 februari 2020 organiseerden wij weer een cursus 'reanimatie en gebruik van AED' in Het Baken vanaf 19:30 uur.' (NBK11)

'Vrouwjeslant Met Elkaar is er voor u om te helpen. Voor boodschappen of iets anders, bel gerust!' (VME25)

Initiatieven voor een goed doel

Behalve de bovenstaande referenties aan initiatieven om mensen uit deze gemeente te helpen, zijn er ook referenties te lezen aan initiatieven waarmee wordt geprobeerd om donaties te ontvangen voor een goed doel buiten Pijnacker-Nootdorp.

'Jacqueline van Kester [...]. Zij maakte een 'boom' van tegels met wortels van leem op de grond. De tegels waren te koop en de helft van de 50 euro die ze kosten is bestemd voor de Stichting Trees For All, een Nederlandse Stichting die zich inzet voor het planten van bomen in Nederland, Bolivia, Oeganda en Costa Rica.' (PNA2)

Vrijwilligers en vrijwilligerswerk

Tot slot worden er ook nog artikelen gepubliceerd die explicet refereren aan vrijwilligers of het vrijwilligerswerk dat zij doen waarmee zij andere inwoners (indirect) helpen.

'Voetbalvereniging SV Wippolder heeft afgelopen weekend maar liefst veertig nieuwe vrijwilligers kunnen noteren. [...] Voor allerlei activiteiten en diensten op het complex van de club hebben zich mensen aangemeld. (PNA24)

'Vandaag hebben onze Schakelaars en andere vrijwilligers bij heel veel mensen in Vrouwjeslant een bloemengroet gebracht vergezeld van een kaart waarmee we ze willen steunen. Intussen hebben ook al 18 vrijwilligers aangeboden om boodschappen te doen, op kinderen passen, etc.' (VME23)

De dimensie ‘solidariteit en behulpzaamheid’ wordt dus gerepresenteerd op drie manieren. Deze krijgen vorm door referenties aan de hulp onder inwoners en lokale ondernemers; referenties aan initiatieven voor een goed doel en referenties aan vrijwilligers en hun vrijwilligerswerk. Bij de manier ‘initiatieven voor een goed doel’ moet wel worden benoemd dat deze niet als ‘patroon’ is terug te zien in het corpus en dus als ‘zeldzaam’ beschouwd kan worden in het corpus. De andere twee manieren laten daarnaast wel een duidelijk patroon zien in het corpus.

4.1.8 Respect voor sociale regels

Met de dimensie ‘respect voor sociale regels’ worden referenties bedoeld waarbij wordt ingegaan op het al dan niet opvolgen van wetten of regels. Met andere woorden, referenties aan gebeurtenissen waarbij wetten of algemeen bekende regels voor gedrag worden genegeerd of explicet worden versterkt (Leupold et al., 2018: 968).

Preventieve maatregelen

Allereerst zijn er in de berichtgeving over Pijnacker-Nootdorp referenties te lezen aan preventieve maatregelen om het negeren van een wet of bekende regel voor gedrag tegen te gaan.

'Prullenbakken en hondenpoepbakken tijdelijk weg; ondergrondse containers die tijdelijk zijn afgesloten: er wordt weer van alles gedaan in Pijnacker-Nootdorp om te voorkomen dat het straatmeubilair met vuurwerk wordt opgeblazen.' (PNA20)

'Naast het toezicht in winkelcentra, wijken en bedrijventerreinen is ook de controle op vervuiling door afval, zoals door bijplaatsen naast ondergrondse containers, dit jaar een prioriteit voor de boa's. Daarnaast wordt dit jaar extra gelet op hondenpoep, foutparkeren en op het schenken van alcohol aan minderjarigen.' (PNA22)

Oproep om regels op te volgen

Daarnaast zijn er ook referenties te lezen waarin de lezer explicet wordt gevraagd om zich aan de algemeen bekende regels voor gedrag te houden.

'Goed om te zien dat nu veel mensen afstand houden van elkaar en sociale contacten beperken. Maar het moet absoluut nog meer. Veel mensen komen toch onnodig dicht bij elkaar in winkels, etc. Hele gezinnen gaan boodschappen doen. Niet doen!' (VME24)

'Gezien het toenemende aantal besmettingen blijft het belangrijk deze regels écht in acht te nemen.' (VME42)

Negeren van de wet

Ook zijn er nog referenties te vinden in de berichtgeving aan gebeurtenissen die laten zien dat de wet duidelijk genegeerd wordt.

'Had ik u al eens verteld dat de meeste woninginbraken nu daarom vooral aan het einde van de middag en het begin van de avond worden gepleegd? Een uitzondering daarop was begin november, toen we in de wijk last hadden van een inbraakgolf in auto's. In een aantal nachten werd toen elektronica zoals airbags uit vooral Skoda's en Volkswagens gesloopt zonder dat omwonenden hiervan iets merkten.' (NBK15)

De dimensie ‘respect voor sociale regels’ wordt dus gerepresenteerd op drie manieren. Deze krijgen vorm door referenties aan preventieve maatregelen; referenties aan een oproep om de regels op te volgen en referenties aan gebeurtenissen waarbij de wet wordt genegeerd. Bij de manier ‘negeren van de wet’ moet wel worden benoemd dat de referenties hieraan niet als ‘patroon’ zijn terug te zien in het corpus en deze dus als ‘zeldzaam’ beschouwd kan worden. De andere twee manieren laten daarnaast wel een duidelijk patroon zien in het corpus.

4.1.9 Burgerparticipatie

Tot slot refereert de laatste dimensie ‘burgerparticipatie’ naar vormen van politieke participatie of burgeractivisme waarbij actieve burgers zich inzetten om hun eigen omgeving te beïnvloeden (Leupold et al., 2018: 968).

Burgerparticipatie vanuit inwoners om omgeving te veranderen

In de berichtgeving over Pijnacker-Nootdorp zijn allereerst referenties te lezen die initiatieven tonen van de inwoners om hun omgeving (letterlijk) te veranderen.

'De gemeenteraad van Pijnacker-Nootdorp had donderdagavond vermoedelijk de jongste inspreker ooit. De 13-jarige Finn van Rossum hield aan het begin van de beeldvormende raadsvergadering een gloedvol betoog voor de wildopvang in Delft, die dreigt te moeten stoppen omdat er te weinig inkomsten zijn. Hij vroeg de gemeenteraad om de wildopvang financieel te steunen.' (PNA13)

'Een geval van mosterd na de maaltijd. Zo zou je de uitspraak kunnen noemen van de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over een beroep dat een bewoner van de Vlielandseweg had ingediend tegen de hoogst toelaatbare geluidswaarden op de gevels van woningen aan de Klapwijkseweg, Oostlaan en Vlielandseweg in Pijnacker.' (PNA30)

'De bewonersvereniging vindt het Voorlopig Ontwerp laatste fase herinrichting Koningshof in hoofdlijnen aantrekkelijk. Met één belangrijk onderdeel – de toegang van de wijk, het grasveld en het parkeerterrein bij Het Baken – zijn we echter ongelukkig. Daarom hebben wij een alternatief opgesteld waarvan wij verwachten dat het breed door de bewoners van onze wijk zal worden gesteund.' (NBK32)

Burgerparticipatie gevraagd vanuit gemeente

Tot slot zijn er ook andere referenties terug te lezen die lijken op de hiervoor genoemde soort referenties. Dit zijn namelijk ook referenties aan inwoners van Pijnacker-Nootdorp die zich actief inzetten om hun omgeving (letterlijk) te veranderen. Maar in deze artikelen ligt het initiatief of de vraag om dit te doen bij de gemeente en is dus niet geïnitieerd door de inwoners zelf.

'De vereniging gaat in de komende tijd namens de bewoners van de wijk intensief deelnemen aan het participatieproces [voor de herinrichting van de scholenlocatie in Pijnacker-Noord], dat door de gemeente wordt opgezet.' (PNA38)

'Op 26 juni jl. heeft de gemeente een Voorlopig Ontwerp gepresenteerd voor de laatste fase herinrichting Koningshof. [...] Bewoners hebben nu de gelegenheid om op het Voorlopige Ontwerp te reageren. De gemeente zal alle reacties bestuderen om vervolgens een Definitief Ontwerp vast te stellen.' (NBK33)

De dimensie ‘burgerparticipatie’ wordt dus gerepresenteerd op twee manieren. Deze krijgen vorm door referenties aan burgerparticipatie vanuit de inwoners om hun omgeving te veranderen en door referenties aan burgerparticipatie die wordt gevraagd door de gemeente om ook de omgeving van de inwoners te veranderen. Daarbij moet ook worden benoemd dat zij een duidelijk patroon laten zien in het corpus.

Samenvattend kan er dus worden gezegd dat de functie ‘binden’ door een groot aantal manieren wordt gerepresenteerd in de berichtgeving van de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Hierbij laat een groot deel een duidelijk patroon zien in het corpus. Deze ‘duidelijke’ manieren refereren aan de dimensies ‘sociaal netwerk’, ‘identiteit’, ‘vertrouwen in instellingen’, solidariteit en behulpzaamheid, ‘respect voor sociale regels’ of ‘burgerparticipatie’. Daarnaast zijn er ook een klein aantal manieren te zien die een minder duidelijk patroon in het corpus tonen. Deze worden dan ook als ‘zeldzaam’ beschouwd in het corpus. Deze ‘zeldzame’ manieren refereren aan de dimensies ‘vertrouwen in andere mensen’, ‘acceptatie diversiteit’, ‘vertrouwen in instellingen’, ‘perceptie van rechtvaardigheid’, ‘solidariteit en behulpzaamheid’ of ‘respect voor sociale regels’.

Wanneer er meer inhoudelijk wordt gekeken naar de manieren waarop ‘binden’ wordt gepresenteerd in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp, komen er

een aantal duidelijke thema's naar voren. Wat allereerst opvalt is dat onder de dimensies van sociale cohesie meerdere manieren te zien zijn die verband houden met 'sport' en dan met name met de lokale voetbalverenigingen in de gemeente. Zo wordt er gerefereerd aan de uitslagen van de lokale voetbalverenigingen; aan omstandigheden en gebeurtenissen bij de (voetbal)verenigingen; aan het vertrouwen binnen voetbalverenigingen en aan de prestaties van trainers en spelers van de voetbalverenigingen. Met andere woorden, de functie 'binden' komt dus tot uiting door verschillende soorten manieren die refereren aan het thema 'sport' en daarbij ligt de focus vooral op de lokale voetbalverenigingen.

Daarnaast valt het op dat er verschillende manieren zijn die refereren aan activiteiten en initiatieven die worden georganiseerd door en voor de inwoners. Deze vallen daarbij onder verschillende dimensies van sociale cohesie. Uit de inhoudsanalyse blijkt namelijk dat er onder andere wordt gerefereerd aan activiteiten die uit solidariteit onder inwoners worden georganiseerd; aan 'traditionele activiteiten'; aan activiteiten die worden georganiseerd om hulp te bieden; aan activiteiten die de relatie tussen gemeente en inwoners moet bevorderen en aan activiteiten en initiatieven die burgerparticipatie laten zien. Oftewel: de functie 'binden' wordt gerepresenteerd door verschillende manieren die verband houden met het thema 'activiteiten door en voor inwoners'.

Ook zijn er een aantal manieren te zien in het corpus waarbij de individuele inwoners van Pijnacker-Nootdorp een belangrijke rol spelen. Zo wordt er in de artikelen gerefereerd aan de prestaties van 'bekende' inwoners binnen een groter geheel of een artikel gaat in zijn geheel over een 'bekende' inwoner en zijn of haar prestatie(s). Daarnaast wordt er in de artikelen ook nog gerefereerd aan de solidariteit en het omzien naar individuele inwoners of een kleinere groep inwoners en aan de mogelijkheden die zijn gecreëerd voor een kleinere groep inwoners die een 'minderheid' vormen. Met andere woorden, de functie 'binden' komt dus ook tot uiting door verschillende manieren die refereren aan het thema 'individuele inwoners van Pijnacker-Nootdorp'.

Naast deze drie 'grotere' thema's in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp, zijn er dus ook nog andere manieren te zien waarop de functie 'binden' wordt gerepresenteerd en die duidelijk patronen laten zien in het corpus. Maar zij zijn meer 'indidueel' en kunnen niet onder een 'groter' thema worden geplaatst zoals de drie thema's die hiervoor zijn besproken.

De hiervoor genoemde manieren, die eventueel onder een 'thema' vallen, waarop de functie 'binden' wordt gerepresenteerd, laten een duidelijk patroon zien in het corpus. Maar daarnaast werd in deze paragraaf al eerder gezegd dat er ook manieren zijn die een minder duidelijk patroon laten zien in het corpus en daardoor als 'zeldzaam' beschouwd kunnen worden. Deze vallen met name onder de dimensies 'vertrouwen in andere mensen', 'acceptatie diversiteit' en 'perceptie van rechtvaardigheid'.

Allereerst vormen de referenties aan de dimensie 'acceptatie diversiteit' geen duidelijk patroon in het corpus. Dit zou verklaard kunnen worden door de demografische gegevens van Pijnacker-Nootdorp. In paragraaf 3.1 werd al verteld dat 13,1 procent van de inwoners in deze gemeente een Niet-Westerse achtergrond heeft. Dit ligt lager dan het gemiddelde in Nederland. Hieruit zou je kunnen opmaken dat 'diversiteit' en 'minderheden' minder belangrijke onderwerpen zijn in Pijnacker-Nootdorp en deze dimensie, en de referenties daaraan, daarom een minder duidelijk patroon laten zien in de hyperlokale media van deze gemeente.

Daarnaast is er ook een minder duidelijk patroon te zien in de referenties aan de dimensie ‘perceptie van rechtvaardigheid’. Dit zou verklaard kunnen worden door de sociaal-economische kenmerken van Pijnacker-Nootdorp. In paragraaf 3.1 werd al verteld dat 15,7 procent van de inwoners gebruik maakt van voorzieningen in het sociaal domein en 2,3 procent van de huishoudens in Pijnacker-Nootdorp een bijstandsuitkering heeft. Dit ligt ook lager dan de Nederlandse gemiddelden. Hieruit zou je kunnen opmaken dat ook ‘economische ongelijkheid’ een minder belangrijk onderwerp is in deze gemeente en er daardoor dus geen duidelijk patroon is te zien in de referenties aan deze dimensie in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp.

Daarentegen is het vanuit de kenmerken en gegevens over Pijnacker-Nootdorp moeilijker te verklaren waarom er geen duidelijke patronen zijn te zien in de referenties aan de dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’.

4.2 Resultaten semigestructureerde interviews

Naast de kwalitatieve inhoudsanalyse zijn er voor dit onderzoek ook semigestructureerde interviews gehouden met de makers van de drie hyperlocals in het corpus. Aan de hand van deze interviews wordt geprobeerd om inzicht te krijgen in de wijze waarop de personen achter de hyperlocals de functie ‘binden’, volgens hen zelf, bewust verwerken in hun hyperlokale media. In deze paragraaf worden de resultaten weergegeven die uit de analyses van deze interviews naar voren zijn gekomen.

Tijdens het interview werden er eerst een aantal algemene vragen gesteld over het hyperlokale medium van de makers. Vervolgens werden er tijdens het interview vragen gesteld over de functies van het hyperlokale medium van de makers. Daarna werd er dieper ingegaan op de functie ‘binden’ en op welke manieren deze functie in het hyperlokale medium wordt verwerkt volgens de makers. Hierbij werden ook vragen gesteld naar aanleiding van de resultaten die uit de inhoudsanalyse naar voren zijn gekomen. Tot slot werd er nog een ‘afsluitende vraag’ gesteld waarbij de makers werd gevraagd of zij zichzelf als journalist zien.

Het eerste interview werd gehouden met Paul Houkes van Pijnacker-Nootdorp Actueel. Daarna werd het interview afgenumen bij Hans van Kalsbeek van Vrouwjeslant Met Elkaar. Tot slot werd het interview gehouden met Erik de Goede van het nieuws van Bewonersvereniging Koningshof.

Uit deze interviews bleek allereerst dat het ontstaan van de hyperlocals verschillende oorzaken heeft. Ook vertelden de makers dat al het werk voor hun hyperlokale medium vrijwillig wordt gedaan. Daarnaast lieten de interviews ook zien dat de makers ‘informeren’ en ‘verbinden’ als functies zien van hun hyperlokale medium. Daarentegen lieten de makers ook weten dat de functie ‘controleren’ meer op de achtergrond speelt bij het hyperlokale medium of eigenlijk geen functie is van hun hyperlokale medium. Daarnaast gaven de makers ook allemaal duidelijk aan dat zij de functie ‘binden’ met name proberen te verwerken in hun hyperlocals door bericht te geven over ‘activiteiten’. Ook de resultaten van de thema’s die duidelijke patronen lieten zien in de inhoudsanalyse en de dimensies die geen duidelijke patronen lieten zien in de inhoudsanalyse werden in de meeste gevallen bevestigd door de makers. Tot slot liepen de antwoorden over het ‘journalistieke zelfbeeld’ van de makers erg uiteen.

Deze resultaten uit de interviews worden in de volgende subparagraphen verder uiteengezet. Daarbij worden ook citaten uit de interviews gegeven om de resultaten te illustreren⁸.

4.2.1 Organisatie hyperlocals

Tijdens de interviews werden er allereerst vragen gesteld over de hyperlokale media zelf. Hierbij werd onder andere ingegaan op het ontstaan van de hyperlokale media en het 'verdienmodel' van deze hyperlokale media.

Ontstaan

Tijdens het interview werd er allereerst gevraagd naar hoe het hyperlokale medium van de makers is ontstaan. Paul Houkes (Pijnacker-Nootdorp Actueel) geeft bij deze vraag aan dat hij voor het ontstaan van Pijnacker-Nootdorp Actueel heeft gewerkt voor een lokaal medium in Zuid-Holland dat zich onder andere richtte op Pijnacker-Nootdorp. Volgens hem functioneerde dit medium alleen niet goed. Hierdoor is hij zijn eigen hyperlokale medium 'Pijnacker-Nootdorp Actueel' begonnen.

Houkes: 'Maar de organisatie die rammelde aan alle kanten, bestuurlijk klopte het niet en financieel klopte het niet. Dus toen ben ik ruim vier jaar geleden daar uitgestapt. [...] en binnen een week had ik Pijnacker-Nootdorp Actueel online. [...] Dus toen is Pijnacker-Nootdorp Actueel begonnen en eigenlijk min of meer de voortzetting van wat ik daarvoor al twee, drie jaar bij de lokale omroep deed, maar nu onder mijn eigen vlag.' (Zie bladzijde 83)

Hans van Kalsbeek (Vrouwjeslant Met Elkaar) laat tijdens het interview weten dat de facebookpagina van Vrouwjeslant Met Elkaar in eerste instantie is gemaakt door de gemeente, maar dat de gemeente deze wilde opheffen. Van Kalsbeek heeft toen, samen met andere initiatiefnemers van Vrouwjeslant met Elkaar, deze facebookpagina overgenomen. Later is de nieuwsbrief daarbij gekomen.

Van Kalsbeek: 'Dat was een facebookpagina van de gemeente die wij hebben overgenomen, om het zo maar even te zeggen. Dus er was een bestaande facebookpagina. Die had te maken met de renovatie van deze hele wijk. [...] En die pagina wilden ze opheffen. En dat kwam mij ter ore, toen heb ik de gemeente gebeld [...]. En toen zei ik: 'Joh, kunnen wij die pagina niet gewoon overnemen. We gaan hem hernoemen. We gaan ook uitleggen waarom we dat doen en dan hebben we meteen al 120 volgers in de wijk.' En zo is die eigenlijk begonnen.' (Zie bladzijde 93)

Erik de Goede (nieuws van Bewonersvereniging Koningshof) vertelt dat de Bewonersvereniging Koningshof in 1978 is opgericht. Om goed contact te houden met de inwoners van deze wijk hebben zij destijds het wijkblad opgericht om te kunnen communiceren over wat er speelt in de wijk. Later is ook de website daarbij gekomen, maar deze speelt volgens De Goede een minder belangrijke rol.

De Goede: 'Nou, bewonersvereniging Koningshof is opgericht in 1978. En hoe bereik je dan de mensen? Want in Koningshof hebben we 1000 woningen. Dus al vanaf het begin is er gewoon een wijkblad, een 'kwartaalwijkblad' (het wijkblad verschijnt ieder

---

⁸ Zie bijlage 5 op bladzijde 83 voor de transcripties van de interviews en de verwijzingen naar de citaten.

kwartaal). [...] En we hebben nou natuurlijk ook al tien jaar een website. Dat is er dan bijgekomen. Maar het wijkblad is een heel belangrijk communicatiemiddel waarmee we gewoon alle bewoners bereiken.' (Zie bladzijde 107)

De antwoorden over het ontstaan van deze hyperlokale media laten dus enige overeenkomst zien. Twee makers zijn namelijk begonnen met het 'opzetten' van een hyperlokaal medium, omdat andere media dreigden weg te vallen of niet goed functioneerden. Hier zou je, met andere woorden, kunnen zeggen dat deze makers een 'dreigend gat' wilden opvullen in het medialandschap. Daarnaast laat de andere maker zien dat het hyperlokale medium vooral is ontstaan om met zoveel mogelijk mede-inwoners te kunnen communiceren over de actualiteiten in de wijk.

'Verdienmodel'

Daarnaast werden er tijdens het interview ook vragen gesteld over hoe het verdienmodel eruitziet van de hyperlocals. Hierbij werd vooral ingegaan op of het hyperlokale medium rendabel is en hoe het wordt bekostigd. Houkes laat hier weten dat Pijnacker-Nootdorp Actueel bewust niet-commercieel is en al het werk voor deze hyperlocal dus vrijwillig is. Daarnaast vertelt hij ook dat de diensten en producten die kosten met zich meebrengen door hemzelf betaald worden.

Houkes: 'En de opzet van Pijnacker-Nootdorp Actueel is heel bewust niet-commercieel. Het is zonder advertenties, het is zonder betaalde artikelen [...]. Dat betekent dus ook dat er geen verdienmodel aan zit. 'Hobbymatig' wil ik het niet noemen, omdat het gewoon zeer professioneel is, maar het levert geen inkomsten op. [...] Zo'n hostingpakket kost je 80 euro per jaar, ofzo? Nee, in principe dat en de reiskosten, hoewel ik natuurlijk heel veel op de fiets kan doen, zijn kosten waar geen vergoeding voor is. Die betaal ik gewoon zelf.' (Zie bladzijde 83 en 84)

Daarnaast laat ook Van Kalsbeek weten dat al het werk voor het hyperlokale medium van Vrouwjeslant Met Elkaar vrijwillig wordt gedaan. En wanneer er kosten zijn, worden deze betaald vanuit een subsidie van de gemeente, de zogenaamde 'buurtknip'.

Van Kalsbeek: 'We hebben geen budget, niemand wordt betaald. [...] En als we echt kosten hebben, bijvoorbeeld drukwerk, dan doe ik dat via mijn bedrijf. Maar dan de inkoopkosten, de nota [daarvan], die stuur ik dan naar de beheerder van de 'buurtknip' van Vrouwjeslant Met Elkaar.' (Zie bladzijde 96)

Ook De Goede geeft aan dat al het werk voor de hyperlocal vrijwillig wordt gedaan. En de kosten die gemaakt moeten worden, worden gefinancierd door de contributie van de wijkvereniging, de opbrengst van de advertenties in het wijkblad en de opbrengst van de afvalinzamelingsacties.

De Goede: 'Het is geen verdienmodel. Het is gewoon communicatie met de wijk. Ja, wacht, daar kan ik wel iets over vertellen. We hebben advertenties in het wijkblad staan. Dus dat is natuurlijk een deel van de kosten. En we hebben natuurlijk twee heel belangrijke inkomstenbronnen. Dat is de contributie en wij doen aan afvalinzamelingsacties.' (Zie bladzijde 108)

Er is dus geen sprake van een rendabel verdienmodel bij deze hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp. Daarnaast hebben de hyperlocals wel verschillende 'inkomstenbronnen' waarmee ze diensten en producten die aangeschaft moeten worden, kunnen financieren.

Journalistiek fonds

Naast de vragen over het verdienmodel van de hyperlocals, werd er aan de makers ook gevraagd of hun hyperlokale media eventueel financiële steun kunnen gebruiken van een journalistiek fonds of iets dergelijks. Alle makers antwoorden hierop dat daar eigenlijk geen behoefte aan is.

Houkes: 'Zoals het op dit ogenblik draait, kan ik het zelf regelen. Ik heb er ook wel eens naar gekeken. [...] Ik ben daar tot nu toe aarzelend in geweest, omdat, zeker bij zo'n gemeentelijke subsidie, je jezelf dan ook wel wat verbindt en ik wil graag mijn onafhankelijkheid houden.' (Zie bladzijde 84)

Van Kalsbeek: 'Nee. [...] er zijn ook vanuit de gemeente nog wel een aantal keren allerlei subsidiepotjes beschikbaar gesteld. [...]. Toen was ook net die 'buurtknip' aan het opstarten. En [in de tijd] daarvoor gebruikten we het budget, dat ging via de wijkmanager en gaat trouwens nu ook via de wijkmanager, van een [andere] 'subsidiepot' van de gemeente.' (Zie bladzijde 96)

De Goede: 'Nee, we hebben geen financiële steun nodig, omdat wij gewoon allemaal al inkomsten hebben. Door de contributie gaat het gewoon goed.' (Zie bladzijde 109)

De makers geven dus aan dat er eigenlijk geen behoefte is aan steun vanuit een journalistiek fonds voor hun hyperlokale media. De redenen daarvoor lopen wel uiteen. Twee makers geven aan dat ze het niet nodig hebben, omdat ze financieel goed kunnen rondkomen of genoeg 'financiële steun' kunnen krijgen. Daarnaast wordt er ook als reden gegeven dat het hyperlokale medium zo zijn onafhankelijkheid meer kan behouden.

4.2.2 Functies hyperlokale media

Na de vragen over de organisatie van de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp werd er verder ingegaan op de functies van deze hyperlokale media. Hierbij werd allereerst aan de makers gevraagd, door middel van een 'open vraag', wat volgens hen de functies van hun hyperlokale medium zijn. Vervolgens werd er door middel van meer 'gesloten vragen' ingegaan op de functies: 'informeren', 'controleren' en 'verbinden'. Ook werden hierbij vragen gesteld over de verhoudingen tussen deze functies in de hyperlokale media en de uitvoerbaarheid van deze functies.

Informeren en verbinden

Wat allereerst opviel in de antwoorden van de makers van de hyperlocals is dat de functies 'informeren' en 'verbinden' vrijwel meteen (impliciet) werden genoemd tijdens de open vragen of later werden bevestigd tijdens de 'gesloten vragen' over de functies 'informeren' en 'verbinden'.

Houkes: 'Informeren, maar ook, wat mij in jouw onderzoek aanspreekt, mensen betrekken bij dingen die er gebeuren.' (Zie bladzijde 85)

Van Kalsbeek: 'Ja, ja, dat zeker [informeren valt onder de functies van dit hyperlokale medium]. [...] Ja, dat [verbinden] is eigenlijk de kern.' (Zie bladzijde 96 en 98)

De Goede: 'Het wijkblad is het communicatiemiddel. Dus gewoon terugmelden en melden van wat er gebeurt. [...] Ja, informeren, precies informeren. Daar sla je de spijker op z'n kop. [...] Ja, dat is natuurlijk ons doel om dus de wijkbewoners te verbinden. Dus uiteindelijk gaat het allemaal om het woon- en leefklimaat zo goed mogelijk te hebben en te houden in onze wijk. En alles (ook het wijkblad) is daaraan gerelateerd.' (Zie bladzijde 109 en 113)

Daarbij geven twee van de makers ook aan dat de functie 'informeren' met name tot uiting komt rondom het nieuws en de berichten die vanuit de gemeente komen, oftewel 'gemeentelijk nieuws'.

Houkes: 'Dat is toch wel het grootste gedeelte, denk ik [...], veel gemeentelijke informatie.' (Zie bladzijde 85)

Van Kalsbeek: 'En dat is vaak het plaatsen van berichten uit de gemeente die ook te maken hebben met deze wijk, dat soort dingen.' (Zie bladzijde 97)

Daarnaast laten Houkes en Van Kalsbeek uit zichzelf ook weten dat de functies 'informeren' en 'verbinden' door elkaar heen lopen of aan elkaar verbonden zijn. Daarbij geeft Houkes aan dat 'informeren' de belangrijkste functie is van Pijnacker-Nootdorp Actueel. En Van Kalsbeek geeft juist aan dat 'verbinden' de belangrijkste functie is van Vrouwjeslant Met Elkaar.

Houkes: 'Ik denk dat de nieuwsvoorziening (informeren) voorop staat en dan de verbindende functie. Dus [...] de onderwerpen, dat vind ik ook wel een beetje verbindende onderwerpen, zoals mensen die leuke stenen beschilderen en die leggen ze neer en anderen die vinden ze en die leggen ze weer op een andere plek [...]. Eigenlijk lopen ze (de functies 'informeren' en 'verbinden') een beetje door elkaar heen. (Zie bladzijde 86)

Van Kalsbeek: 'Ik denk dat 'verbinden' echt het belangrijkste is voor ons. [...]. Nou ja, communiceren is natuurlijk hartstikke belangrijk, maar dat zeg ik ook gewoon vanuit mijn vak. Maar het is gewoon zo dat mensen [daardoor] gewoon wel weten wat er gebeurt. En ja, daaraan verbonden zit ook 'informeren', denk ik.' (Zie bladzijde 98)

Daarentegen gaf De Goede niet explicet aan dat deze twee functies door elkaar heen lopen. Daarnaast vertelde hij wel, net zoals Houkes, dat 'informeren' de belangrijkste functie is van het nieuws van Bewonersvereniging Koningshof.

De Goede: 'In het wijkblad is het vooral 'informeren'. (Zie bladzijde 112)

'Informeren' en 'verbinden' zijn dus de functies die zeker vallen onder de functies van de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp volgens de makers van deze media. Daarbij geven twee makers aan dat deze functies door elkaar heen lopen of verbonden zijn en dus bijna even belangrijk zijn binnen hun hyperlokale media. De makers spreken wel

verschillend over welke functie echt de ‘belangrijkste’ functie is binnen hun hyperlokale media. Twee van hen zien ‘informeren’ als belangrijkste functie en één maker ziet ‘verbinden’ als belangrijkste functie.

Controleren

Daarentegen wordt ‘controleren’ door de makers als een minder belangrijke functie of niet als functie gezien van hun hyperlocals. Houkes geeft bij de gesloten vraag hierover aan dat ‘controleren’ wel een functie is van zijn hyperlokale medium, maar niet de belangrijkste.

Houkes: ‘Dat (controleren) is een onderdeel. Niet het belangrijkste onderdeel, maar het is zeker een onderdeel. En dat zie je toch wel vrij regelmatig in de onderwerpen die aan de orde zijn.’ (Zie bladzijde 85)

Door Van Kalsbeek en De Goede wordt ‘controleren’ niet als een functie gezien van hun hyperlocals.

Van Kalsbeek: ‘Nee, helemaal niet. We onderhouden contact met de gemeente via de wijkmanager onder andere. Maar daar houdt het mee op.’ (Zie bladzijde 97)

De Goede: ‘Wij controleren niet de wethouders ofzo, begrijp je. Dus dan is ‘controleren’ een te zwaar woord. [...] We hebben gewoon goed contact met de gemeente.’ (Zie bladzijde 111)

Van Kalsbeek en De Goede geven dus alle twee aan dat er goed contact wordt gehouden met de gemeente vanuit Vrouwtjeslant Met Elkaar en Bewonersvereniging Koningshof. Zij noemen de functie van hun medium dan ook wel ‘aanjagend’ of ‘invloed uitoefenen’ in plaats van ‘controleren’.

Van Kalsbeek: ‘Dus we zouden daarin wel een soort ‘aanjagende’ functie kunnen hebben. Het is dus goed om al eigenlijk vanaf het begin bij [een plan] betrokken te zijn. Dan weet de gemeente ook of de wijk enthousiast is en wij weten dat er wat gaat gebeuren.’ (Zie bladzijde 97)

De Goede: ‘Dan is ‘controleren’ een te zwaar woord. [...] We hebben gewoon goed contact met de gemeente. Dus dan kunnen we toch wel iets meer doen. [...] Ik vind het meer ‘invloed uitoefenen’. (Zie bladzijde 111)

Daarnaast legt Houkes uit dat de uitvoerbaarheid van deze functie ‘controleren’ minder makkelijk is dan de andere twee functies in ‘zijn’ hyperlokale medium. Dit komt volgens hem allereerst door de factor ‘tijd’.

Houkes: ‘Het ‘controleren van de macht’ [...] is in ons geval zeker niet eenvoudig, omdat als je dat goed wilt doen, je dat wel heel veel tijd kost. En kijk, als je een onderzoeksredactie hebt of je kunt daar één of twee mensen voor binnenhalen en betalen, ja, dan is dat natuurlijk wat makkelijker.’ (Zie bladzijde 86)

En daarnaast legt Houkes ook uit dat de uitvoerbaarheid van deze functie minder makkelijk is door de functie ‘binden’. Het ‘verbinden’ zorgt namelijk voor nauw contact

met personen die gecontroleerd moeten of kunnen worden. Dit nauwe contact kan het ‘neutraal controleren’ van die personen lastiger maken.

Houkes: ‘Ik heb in verschillende raadsfracties echt behoorlijk goede contacten en ik merk dat dat soms wel eens lastig is en je daartussen zit. [...] Als je al te dicht op, in dit geval, een lokale politici zit, dan moet je toch oppassen dat je je neutraliteit bewaart. (Zie bladzijde 87)

De functie ‘controleren’ is in tegenstelling tot de functies ‘informeren’ en ‘verbinden’ dus eigenlijk geen of een minder belangrijke functie volgens de makers van de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp. Daarbij geven twee makers aan dat ze deze functie ‘controleren’ eerder zouden zien als de functie ‘aanjagen’ of ‘invloed uitoefenen’. Daarnaast geeft één maker ook aan dat de functie ‘controleren’ moeilijker uit te voeren is doordat deze (te) veel tijd in beslag neemt en doordat de functie ‘binden’ nauwe contacten met zich meebrengt en het ‘controleren’ daardoor lastiger wordt.

4.2.3 Functie ‘binden’

In de vorige paragraaf werd er al kort benoemd dat de makers van de hyperlocals ‘binden’ inderdaad als een functie zien van hun hyperlokale media. Daarbij gaf één maker ook aan dat ‘binden’ de belangrijkste functie is van ‘zijn’ hyperlokale medium. Na de vragen over de verschillende functies van de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp, werd er verder ingegaan op deze functie ‘binden’ en de manieren waarop deze functie in de hyperlocals wordt verwerkt. Allereerst werden hier ‘open vragen’ over gesteld waarbij de makers werden gestimuleerd om zelf onderwerpen en thema’s te benoemen waarop deze functie wordt verwerkt in hun hyperlocals. Vervolgens werden meer ‘gesloten vragen’ gesteld waarbij onderwerpen en thema’s werden voorgesteld in de vragen. Deze ‘gesloten vragen’ zijn gebaseerd op de resultaten van de kwalitatieve inhoudsanalyse. Ook werd hierbij ingegaan op de dimensies van sociale cohesie die volgens de inhoudsanalyse niet goed terug zijn te zien in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp.

Activiteiten

Tijdens de interviews werd het thema ‘activiteiten’ die worden georganiseerd door en voor inwoners door alle drie de makers genoemd als manier of onderwerp waarmee zij het beoogde publiek proberen te verbinden met elkaar via de berichtgeving. Dit thema noemen zij (impliciet door middel van voorbeelden) uit zichzelf in de ‘open vragen’ en zonder aansporing van de onderzoeker. Later in het interview werd ook een ‘gesloten vraag’ over dit thema gesteld. Op deze vraag werd ook weer bevestigend gereageerd.

Houkes: ‘Ik wil activiteiten laten zien, maar vooral ook bewust opzoeken, daar zit het ook wel een beetje in. [...] Op scholen gebeuren vaak zulke leuke dingen die ook weer interessant zijn voor andere scholen, vereniging of instellingen. Dus als er ergens een voorleeswedstrijd is, dan ga ik daar met plezier een video over maken.’ (Zie bladzijde 88)

Van Kalsbeek: ‘Ja, en er schiet me nu ineens [een voorbeeld] binnen: de buurt-AED. [...] We hadden het [geld voor de AED] zo bij elkaar en [dat is] geweldig. Dus dat ding hangt er [nu]. En dat hebben we ook gecommuniceerd. Een aantal kerken in de nieuwsbrief ook bericht met: ‘Willen jullie nou ook zo iets beginnen? Laat het ons weten.’ [...] En je kunt

je dan afvragen: In hoeverre is dan Vrouwjeslant Met Elkaar daarin belangrijk geweest? Ja, misschien niet. Misschien was het anders ook wel ontstaan. Alleen nu hebben we het wel, zeg maar, vanuit dat collectiviteitsgevoel gestart en de communicatie ook gebruikt. Want we hebben er natuurlijk wel een bericht van gemaakt op Facebook en in de nieuwsbrief.' (Zie bladzijde 100 en 101)

De Goede: 'Goed, we hebben dus de wijkontwikkeling, dat heb ik al genoemd. Maar we hebben ook wijktoezicht. Dus dan lopen mensen met z'n tweeën door de wijk, hebben een hesje aan en lopen rond voor de veiligheid. [...] Daar schrijven we natuurlijk ook over, dat is ook gewoon een vast onderdeel. [...] We hebben met het vorige wijkblad een 'paaskleurwedstrijd' gehouden voor kinderen. Zeven kinderen hebben tekeningen ingestuurd en die kregen allemaal een cadeautje. En in het volgende wijkblad zetten we weer: 'Kijk, zeven kinderen hebben een cadeautje gekregen.' En een foto erbij. Maar goed, dat valt allemaal in de activiteitenfeer.' (Zie bladzijde 113 en 114)

Hierbij benadrukken Houkes en Van Kalsbeek ook dat ze dit 'verbindende' thema specifiek gebruiken om het (beoogde) publiek te inspireren, hen aan te sporen om deel te nemen aan activiteiten of om activiteiten te initiëren.

Houkes: 'Door te laten zien wat er gebeurt en ook door mensen op het spoor te zetten van 'gooh leuk, daar kun je naartoe' of 'daar kun je je bij aansluiten' of 'ga daar eens kijken'. Zo op die manier. [...] Maar ik geloof niet dat het mijn taak is als journalist om mensen aan elkaar te koppelen. Ik laat de mogelijkheden zien. Ik heb geen 'koppelfunctie', denk ik.' (Zie bladzijde 87)

Van Kalsbeek: 'En we hebben een paar keer wat fotoootjes geplaatst van een pleinborrel hier. Dan is het leuk om wat fotoootjes te plaatsen [op de facebookpagina]. Maar dan is het doel eigenlijk vooral ook om anderen te inspireren.' (Zie bladzijde 98)

'Activiteiten' die georganiseerd worden door en voor inwoners is dus volgens de makers zeker een thema waarmee zij de functie 'binden' proberen te verwerken in hun hyperlokale media. Hierbij geven twee makers ook expliciet aan dat zij hierover berichtgeven om inwoners aan te moedigen om ook deel te nemen aan 'activiteiten' of deze zelf te organiseren.

Sport

Naast 'activiteiten' die door en voor inwoners worden georganiseerd, werd naar aanleiding van de inhoudsanalyse ook de 'gesloten vraag' gesteld of 'sport', en dan met name de lokale voetbalverenigingen, een 'verbindend' thema is in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp volgens de makers. Houkes ziet dit thema inderdaad als een thema dat 'verbindend' werkt in het hyperlokale medium Pijnacker-Nootdorp Actueel.

Houkes: 'Ik denk dat dat zeker verbindend is. We hadden ook eerst [voetbalvereniging] Wippolder er niet bij [in onze berichtgeving], omdat dat officieel Delft is. Maar er zitten zoveel mensen uit Delfgauw bij die vereniging. Daar kregen we ook signalen van. Dus toen dachten we: dan moet die er ook bij. Maar het hoeft niet alleen maar competitie te zijn [in de artikelen]. Gisteren of eergisteren was er ook het 'Ukken-toernooi' bij [voetbalvereniging] Oliveo met kinderen van zeven, acht, negen jaar. Dat is ook zeker verbindend.' (Zie bladzijde 89)

Ook Van Kalsbeek en De Goede geven aan dat dit een ‘verbindend’ thema kan zijn in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Maar daarbij geven zij ook aan dat zij dit meer zien als lezer of publiek en niet echt als maker van hun hyperlocal.

Van Kalsbeek: 'Ja, je hebt SV [Nootdorp] en je hebt RKDEO. Nou ja, dat zijn natuurlijk twee leuke kampen, om het zo maar te zeggen. Maar daar hebben wij [Vrouwjeslant Met Elkaar] verder niks mee te maken eigenlijk. Dus als lezer of publiek zou ik zeggen: 'Ja, dat is wel een verbindend thema, inderdaad, in de hyperlokale media. Maar vanuit Vrouwjeslant Met Elkaar is dat niet echt een verbindend thema.' (Zie bladzijde 100)

De Goede: 'In z'n algemeenheid wel, maar dat geldt niet voor Koningshof. Dus bij ons kun je woensdagavond sporten (in sporthal Het Baken), maar in onze wijkbladen zal je daar niet veel over vinden. Dus is zijn algemeenheid geldt dat wel, maar voor onze wijkvereniging geldt dat niet.' (Zie bladzijde 115)

Ook ‘sport’ is volgens de makers dus een thema waarmee de functie ‘binden’ wordt verwerkt in de hyperlocals van Pijnacker-Nootdorp. Daarbij gaven twee makers alleen wel aan dat zij dit meer zien in de rol van lezer of publiek en niet in de rol van maker van een hyperlocal uit deze gemeente.

Individuele inwoners

Bij de twee vorige thema’s, ‘activiteiten’ en ‘sport’, werd vrij snel door de makers benoemd of bevestigd dat deze ‘verbindend’ zijn in de hyperlokale media. Maar deze bevestiging wordt niet meteen gegeven op de vraag of ‘individuele inwoners’ ook een thema is waarmee het beoogde publiek wordt verbonden met elkaar.

Houkes: 'Ik zie nog even niet het verbindende daarin.' (Zie bladzijde 89)

Na een specificatie over wat dit thema zou kunnen inhouden, geven de makers nog steeds geen duidelijke bevestiging dat ‘individuele inwoners’ een ‘verbindend’ thema is. Daarbij geven Van Kalsbeek en De Goede wel bevestigende voorbeelden van berichten uit hun hyperlocals waar je dit thema ‘individuele inwoners’ in zou kunnen zien.

Van Kalsbeek: 'Maar als de vlaggen er straks weer uitgaan voor de geslaagden, dan maak ik een berichtje op de facebookpagina met: 'Iedereen die geslaagd is, van harte gefeliciteerd.' (Zie bladzijde 102)

De Goede: 'Ja, in het verleden hadden we in het wijkblad altijd een interview met een wijkbewoner, maar daar zijn we nu mee gestopt. Dus dat deden we wel altijd, maar dat doen we niet meer. Maar dat was wel altijd een leuk onderdeel, ja. [...] Dat is ook een leuke activiteit: bij geslaagden sturen we een kaart. [...] Ja, in het wijkblad staat er ook een stukje met: 'We hebben knappe koppen, er zijn dit jaar weer 30 kaartjes uitgedeeld.' (Zie bladzijde 116 en 117)

De makers van de hyperlocals geven dus geen duidelijke bevestiging dat ‘individuele inwoners’ een manier of thema is in hun hyperlokale medium waarmee ze de gemeenschap proberen te verbinden. Ondanks dat geven twee makers wel voorbeelden uit hun medium waarin dit thema ‘individuele inwoners’ gezien kan worden. Hieruit zou

je kunnen concluderen dat ‘individuele inwoners’ geen bewust thema is waarmee de makers de functie ‘binden’ verwerken in hun hyperlokale media.

Acceptatie diversiteit

Naast de vragen over de manieren en thema’s die duidelijke patronen lieten zien in de inhoudsanalyse, werden er ook vragen gesteld over de manieren en dimensies van sociale cohesie die juist geen duidelijke patronen lieten zien, zoals ‘acceptatie diversiteit’. Houkes en De Goede geven hierbij alle twee aan dat dit inderdaad niet erg speelt in de hyperlokale berichtgeving van hun hyperlocals, tenzij er berichtgeving is over statushouders of asielzoekers. Dat ‘diversiteit’ niet erg speelt in de hyperlokale media ligt daarnaast volgens Houkes aan het feit dat er waarschijnlijk minder diversiteit in Pijnacker-Nootdorp is en dat dit onderwerp ook weinig ‘conflict’ oplevert.

Houkes: ‘Naar mijn gevoel is dat een onderwerp dat in Pijnacker-Nootdorp niet zo heel erg speelt. Wel vanuit nieuwkomers. Als er weer berichtgeving is over dat er huisvesting van een aantal statushouders wordt opgelegd. Daar komen vaak ook reacties op en dat levert wel gedoe op, maar andere onderwerpen rondom diversiteit spelen eigenlijk niet zo. [...] Ik heb de cijfers niet van hoe de bevolkingsopbouw precies in elkaar zit. Maar ik heb de indruk dat in de grotere steden de verhoudingen wel anders liggen. Ik denk dat Pijnacker-Nootdorp wel een behoorlijk witte gemeenschap is. Dat is niet helemaal waar, want ik heb natuurlijk op scholen ook kinderen gezien met een andere achtergrond. Maar ik heb het idee dat dat weinig conflict oplevert.’ (Zie bladzijde 90)

Daarnaast gaf De Goede dus ook aan dat dit onderwerp niet echt speelt in de hyperlokale berichtgeving van Koningshof. De oorzaak hiervan legt De Goede bij het feit dat er andere onderwerpen en actualiteiten zijn die meer prioriteit hebben.

De Goede: ‘Kijk, wij zoeken dat niet op, maar als het langskomt, ja, dan komt het in het wijkblad. Begrijp je? En het komt bij ons niet zo vaak langs, zeg maar. Maar we hebben natuurlijk wel ook de kwestie met de asielzoekers gehad in de gemeente. [...] En] je hebt hier natuurlijk iedere twee jaar van die leefbaarheidsonderzoeken en dan wordt er naar 20 criteria gekeken. Dus het groen in de wijk, de speelveldjes, de veiligheid in de wijk. En dat zijn de onderwerpen die voor ons spelen.’ (Zie bladzijde 117 en 118)

Daarnaast geeft Van Kalsbeek ook aan dat ‘diversiteit’ niet echt speelt in Vrouwjeslant Met Elkaar. Hij geeft wel toe dat er diversiteit in de wijk ‘Vrouwjeslant’ is, maar dat daar niets mee gedaan wordt in het hyperlokale medium. Zijn verklaring hiervoor is dat Vrouwjeslant Met Elkaar zich eigenlijk niet richt op de diversiteit in de wijk Vrouwjeslant.

Van Kalsbeek: ‘Ja, het lastige is dat we daar niet zo mee bezig zijn. Nee, dat maakt eigenlijk in die zin geen onderdeel uit van onze missie. Het gebeurt natuurlijk wel. Alleen dat gebeurt dan op zo’n pleintje [in de wijk]. Dat gaat niet allemaal via heel Vrouwjeslant Met Elkaar.’ (Zie bladzijde 102)

De makers geven dus (impliciet) aan dat ‘diversiteit’ inderdaad geen ‘verbindend’ thema met duidelijke uitingen is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp. De verklaringen die ze daarvoor hebben, lopen wel uiteen. Volgens één van de makers ligt het vooral aan de bevolkingsopbouw van Pijnacker-Nootdorp. Daarnaast wordt de

verklaring gegeven dat er belangrijkere onderwerpen zijn waarover bericht moet worden gegeven. En tot slot wordt de verklaring gegeven dat het hyperlokale medium er niet mee bezig is. Deze bevindingen bevestigen daarnaast ook de resultaten uit de inhoudsanalyse rondom de dimensie ‘acceptatie diversiteit’.

Vertrouwen en wantrouwen in andere mensen

De vragen die werden gesteld over de dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’ leverden verschillende antwoorden op tijdens de interviews. Allereerst ziet Houkes wel ‘vertrouwen’ in de berichtgeving van ‘zijn’ hyperlocal. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat Houkes aangeeft dat het ‘vertrouwen in activiteiten’ is. Dit zou gezien kunnen worden als indirect ‘vertrouwen in andere mensen’.

Houkes: ‘Wel, maar daar zit het vaak ook weer in de ‘activiteitensfeer’. Dan gaat het om bijvoorbeeld alle activiteiten die er in Pijnacker-Nootdorp zijn, dat zijn er veel, rondom ondersteuning van mensen in armoedesituaties. [...] Maar er gebeurt heel veel op dat gebied en er is ook vertrouwen in. Daar besteden we (Pijnacker-Nootdorp Actueel) zeker aandacht aan.’ (Zie bladzijde 90)

Daarnaast geeft Houkes wel aan dat er weinig duidelijke uitingen rondom het ‘wantrouwen in andere mensen’ zijn te zien in ‘zijn’ hyperlocal.

Houkes: ‘Dat (het wantrouwen) zie ik niet zo.’ (Zie bladzijde 90)

Van Kalsbeek vertelt juist dat Vrouwjeslant Met Elkaar bewust geen berichten maakt over het ‘vertrouwen en wantrouwen in andere mensen’. Hierbij geeft hij aan dat dit bewust niet wordt gedaan zodat Vrouwjeslant Met Elkaar geen ‘partij hoeft te kiezen’ en dus neutraal kan blijven.

Van Kalsbeek: ‘Nee, en ik denk ook dat we dat bewust niet doen. [...] Ik denk dat we daar heel voorzichtig in zijn om daar überhaupt over te communiceren met als voornaamste reden dat wij een initiatief zijn dat daar totaal geen partij in wil zijn.’ (Zie bladzijde 102 en 103)

Volgens De Goede is dit een thema waar ‘niet veel mee gebeurt’ in de hyperlocal van Koningshof. Als verklaring hiervoor geeft hij aan dat het nu niet zo’n belangrijk onderwerp is in de wijk Koningshof. Daarbij oppert hij wel dat het misschien een thema is dat in de toekomst kan gaan spelen door de toename van eenzaamheid onder inwoners. Hierbij doelt hij dan met name op het ‘vertrouwen in andere mensen’.

De Goede: ‘Klopt. [...] En kijk, eenzaamheid heerst steeds meer. Dus het is wel iets wat misschien een keer gaat spelen [in deze wijk]. We hebben het er wel eens over gehad, maar het is nu niet een belangrijk onderwerp hier.’ (Zie bladzijde 118)

Rondom de dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’ heerst dus enige verdeeldheid. Alle makers zien wel dat ‘wantrouwen in andere mensen’ geen thema is in de hyperlokale berichtgeving waarmee de gemeenschap met elkaar wordt verbonden. Daarnaast geven twee makers aan dat zij ‘vertrouwen in andere mensen’ ook niet als een duidelijk ‘verbindend’ thema zien in hun hyperlocals. Daarentegen geeft één maker wel aan dat er

'vertrouwen in activiteiten' is terug te zien in de berichtgeving van 'zijn' hyperlocal. Dit zou gezien kunnen worden als 'indirect vertrouwen in andere mensen'.

Economische ongelijkheid en armoede

Net zoals bij de antwoorden rondom de dimensie die hiervoor is behandeld, zijn ook de antwoorden van de makers over de dimensie 'perceptie van rechtvaardigheid' verschillend. Bij deze dimensie draait het vooral om de thema's 'economische ongelijkheid' en 'armoede'. Houkes ziet in 'zijn' hyperlokale berichtgeving dat deze thema's geregeld via twee sporen terugkomen: via de gemeente of via maatschappelijke organisaties. Daarbij geeft hij ook aan dat deze thema's niet tot uiting komen aan de hand van individuele verhalen. Dit komt volgens hem omdat deze mensen niet goed vindbaar zijn.

Houkes: 'Het komt wel min of meer geregeld aan de orde, maar dan via twee sporen. Of via de gemeentelijke activiteiten op dat gebied en het beleid daarover. [...] En ook via de ondersteuning vanuit maatschappelijke organisaties waar best veel gebeurt. Wat ik niet zo veel zie, of ik kan me niet herinneren dat ik artikelen heb gehad met individuele voorbeelden van mensen in armoedesituaties. Niet dat ik dat niet zou willen, maar die [mensen] zijn vaak niet zo goed vindbaar en melden zich niet zo.' (Zie bladzijde 88 en 91)

Van Kalsbeek laat bij deze vraag juist weten dat Vrouwjeslant Met Elkaar daar bewust geen berichtgeving over maakt. Ook hier geeft hij aan dat zij dit niet doen om neutraal te blijven.

Van Kalsbeek: 'Dezelfde verklaring [als bij het vorige onderwerp] eigenlijk: dat wij gewoon, als Vrouwjeslant Met Elkaar, daarin geen rol willen spelen.' (Zie bladzijde 103)

Ook de Goede geeft aan dat deze thema's niet spelen in de berichtgeving van de hyperlocal in Koningshof. Ook hier geeft hij de verklaring dat er andere onderwerpen zijn die meer spelen in de wijk en daarnaast vertelt hij ook dat dit meer de taak van de gemeente is.

De Goede: 'Nou goed, wat ik net zei, uit dat leefbaarheidsonderzoek komen andere onderwerpen naar voren, zoals veiligheid in de wijk, de speellocaties en het groen in de wijk. En met die onderwerpen houden we ons bezig. [...] Als daar problemen mee zijn, dan is natuurlijk de gemeente daarvoor verantwoordelijk. De gemeente heeft natuurlijk daar een taak voor. Het is ook geen taak voor ons.' (Zie bladzijde 118 en 119)

Ook rondom de dimensie 'perceptie van rechtvaardigheid' heerst dus enige verdeeldheid. Volgens een maker is deze 'verbindende' dimensie terug te zien via twee sporen in de hyperlokale media. Maar de twee andere makers geven juist aan dat deze dimensie niet terug is te zien in hun hyperlocals en dus ook geen manier is waarmee de functie 'binden' wordt verwerkt in hun hyperlokale media. De verklaringen die zij hiervoor geven is dat er andere onderwerpen zijn die meer spelen in de wijk, dit een taak van de gemeente is of dat het hyperlokale medium neutraal wil blijven rondom dit onderwerp.

Manieren buiten berichtgeving om

Ook werd er tijdens het interview nog ingegaan op manieren buiten de berichtgeving om waarop de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp. Ook hier weken de antwoorden van de makers enigszins van elkaar af. Zo kunnen op alle hyperlokale media van de makers wel reacties worden geplaatst, mensen kunnen contact opnemen met de makers en mensen kunnen een eigen geschreven artikel sturen om te laten publiceren. Daarbij geven de makers wel allemaal aan dat dit laatste weinig gebeurt. Maar de redenen waarom de makers deze mogelijkheden gebruiken lopen uiteen. Zo geeft Houkes aan dat hij deze manieren gebruikt om informatie in te winnen en aan bronnen te komen. Daarnaast merkt hij wel op dat de lezers die hiervan gebruik maken het vooral gebruiken om te verbinden. Het 'verbinden' is dus vooral een doel voor de lezers en een 'niet-primair doel' voor de maker zelf.

Houkes: Ik kom weer even met mijn voorbeeld van 'de gekleurde steentjes'. Maar dat kreeg ik via een tip. Maar de intentie van die mensen was wel van: 'oh, ik zou het wel leuk vinden als er meer mensen mee aan de slag gingen'. [...] Zo zijn er nog wel wat andere onderwerpen. [...] Ik denk dat dat (het verbinden) niet primair is.' (Zie bladzijde 91 en 92)

De Goede vertelt ook dat deze mogelijkheden er vooral zijn om informatie in te winnen over wat er speelt in de wijk en om daar dan eventueel iets mee te doen in de hyperlocal.

De Goede: 'Het is niet het doel om die mogelijkheden te gebruiken om informatie in te winnen voor het wijkblad. Maar bijvoorbeeld als mensen een probleem hebben met wateroverlast in de kruipruimte. Die vragen dan: 'Is dat ook bij andere mensen in de wijk?' En dan sturen ze een berichtje naar ons en of we misschien een gezamenlijke oplossing daarvoor kunnen vinden.' (Zie bladzijde 119)

Van Kalsbeek geeft juist aan dat deze manieren worden gebruikt om te verbinden en eigenlijk niet echt om informatie in te winnen.

Van Kalsbeek: 'Ja, vooral verbinden, denk ik hoor.' (Zie bladzijde 104)

De makers geven dus allemaal aan dat lezers op artikelen kunnen reageren, contact kunnen opnemen met de makers en een eigen artikel kunnen schrijven en sturen voor publicatie. De redenen waarom ze dit gebruiken, wijken alleen wel van elkaar af. Alleen bij Vrouwjeslant Met Elkaar worden deze mogelijkheden gebruikt om bewust te 'verbinden' volgens de maker.

4.2.4 Journalistiek zelfbeeld

Tot slot werd aan de makers nog de vraag gesteld of zij zichzelf als journalist zien. Houkes bevestigt dit 'zelfbeeld'.

Houkes: 'Ja absoluut, nog steeds. [...] Omdat ik] echt zelf met informatie aan de slag ga, [dat] is een heel belangrijk aspect van de journalistiek.' (Zie bladzijde 92)

Daarnaast is Van Kalsbeek minder duidelijk of hij zichzelf als journalist ziet. Volgens hem zou dat dan vooral in het 'creatieve aspect' zitten.

Van Kalsbeek: 'Ja en nee. [...] Dat [creatieve aspect van journalistiek] vind ik leuk om te doen. Dus in dat opzicht denk ik wel dat het journalistiek is.' (Zie bladzijde 105 en 106)

Tot slot geeft De Goede aan dat hij zichzelf niet als journalist ziet. Dit komt volgens hem vooral omdat journalisten zaken onderzoeken en dat doet hij niet. De Bewonersvereniging Koningshof is er daarnaast, volgens hem, vooral om de belangen van de wijk te behartigen en daar is de hyperlocal een onderdeel van.

De Goede: 'Nee. Een journalist die onderzoekt allerlei dingen en die duikt ergens in. Wij zijn bestuursleden en proberen de belangen van de wijk zo goed mogelijk te behartigen en een onderdeel daarvan is het schrijven van een wijkblad. Dus we willen de belangen behartigen van de wijk en dat moeten we communiceren met de wijk. Nou, dan is een wijkblad een belangrijk onderdeel. Dus schrijven we stukjes. Maar we zijn geen journalist. En de stukjes zijn ook luchtig.' (Zie bladzijde 120)

De antwoorden op de vraag of de makers van de hyperlocals zichzelf als journalist zien, lopen dus sterk uiteen. Aan de ene kant ziet één maker zichzelf absoluut als journalist. Aan de andere is er ook één maker die zichzelf absoluut niet als journalist ziet. En dan is er ook nog één maker die hierover twijfelt.

Samenvattend kan er worden gezegd dat de antwoorden van de makers veel overeenkomsten vertonen, maar zeker ook verschillen. Wat allereerst met name opvalt is dat alle makers 'informeren' en 'verbinden' als functies zien van hun hyperlokale medium. Daarnaast wordt door alle makers ook gezegd dat zij 'controleren' niet als functie of als minst belangrijke functie zien van hun hyperlokale medium. Hierbij worden ook andere functies door de makers geopperd in plaats van 'controleren': 'aanjagen' en 'invloed uitoefenen'.

Wat daarnaast ook opviel tijdens de semigestructureerde interviews is dat alle drie de makers 'activiteiten' benoemen als onderwerp of thema waarmee de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlokale media en waarmee de gemeenschap dus met elkaar verbonden wordt via de hyperlokale berichtgeving. Dit komt ook overeen met de resultaten uit de kwalitatieve inhoudsanalyse. Daarnaast bevestigden zij ook dat 'sport' een thema is dat 'verbindend' werkt in de hyperlokale berichtgeving. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat zij dit niet allemaal bevestigen als 'maker' van een hyperlocal, maar als lezer of publiek. Daarnaast komt dit wel weer overeen met de resultaten uit de inhoudsanalyse. Rondom het thema 'individuele inwoners' wordt door de makers een minder duidelijke bevestiging gegeven over of dit een 'verbindend' thema is in de hyperlokale berichtgeving. Dit komt niet helemaal overeen met de resultaten uit de inhoudsanalyse. Daarentegen werden wel voorbeelden gegeven door de makers die onder dit thema kunnen vallen. Er zou dus gezegd kunnen worden dat 'individuele inwoners' een onbewust thema is waarmee de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp.

Daarnaast wordt in de meeste gevallen bevestigd dat de dimensies en manieren die geen duidelijke uitingen en patronen lieten zien in de inhoudsanalyse, inderdaad geen thema's zijn die spelen in de hyperlocals en dus ook geen thema's zijn waarmee de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlocals. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat de verklaringen die de makers hiervoor geven uiteenlopen en dat één maker twee dimensie nog wel duidelijk terugziet in 'zijn' hyperlocal.

Tot slot gaf Erik de Goede een treffende samenvatting van de belangrijkste punten tijdens zijn interview en onbewust van alle drie de interviews bij elkaar:

De Goede: 'Dat is ook weer een combinatie van informeren, verbinden en activiteiten.'
(Zie bladzijde 117)

4.3 Aanvullingen op theorie en resultaten

In paragraaf 4.1 werden de resultaten uit de inhoudsanalyse uiteengezet. Behalve deze resultaten bleek tijdens het uitvoeren van de inhoudsanalyse ook dat de operationalisering van de negen dimensie van sociale cohesie door Leupold et al. (2018) in sommige gevallen niet goed genoeg is afgebakend om onderzoek mee te kunnen uitvoeren. In deze paragraaf worden daarom eerst een paar dimensies aangestipt waarbij dit het geval is. Om deze dimensies verder af te bakenen, worden er daarnaast ook een aantal aanbevelingen gedaan om de theorie verder te specificeren.

Daarnaast zijn er ook onderwerpen gevonden in het corpus die niet in de operationalisering van de negen dimensies van sociale cohesie (Leupold et al., 2018) zijn opgenomen, maar wel in relatie kunnen staan met sociale cohesie en daarmee een aanvulling zouden kunnen zijn op de operationalisering van deze negen dimensies. Dat deze onderwerpen ‘verbindend’ kunnen zijn, werd daarnaast ook nog eens (impliciet) bevestigd tijdens een van de drie interviews. Daarom wordt er in deze paragraaf ook aandacht besteed aan deze onderwerpen waarmee de resultaten uit 4.1 eventueel kunnen worden aangevuld. Deze onderwerpen worden geïllustreerd met citaten uit het corpus en een interview.

Tot slot wordt er in deze paragraaf ook nog een samenvatting gegeven van de betrouwbaarheid en interne validiteit van de theorie van Leupold et al. (2018).

4.3.1 Overlap dimensies

Zoals hierboven al werd benoemd zijn een aantal dimensies niet duidelijk genoeg afgebakend om een bepaald patroon van referenties met zekerheid te kunnen zien als referenties aan een bepaalde dimensie. Met andere woorden, sommige dimensies liggen in elkaars verlengden waardoor de ‘grens’ tussen deze dimensies soms moeilijk te bepalen is.

Sociaal netwerk en solidariteit en behulpzaamheid

De eerste twee dimensies waarbij dit het geval is, zijn ‘sociaal netwerk’ en ‘solidariteit en behulpzaamheid’. Onder ‘sociaal netwerk’ vallen referenties die verwijzen naar solidariteit onder groepen, familie en vrienden. Daarnaast verwijst ‘solidariteit en behulpzaamheid’ naar initiatieven om buren te helpen, burgerlijke moed, vrijwilligerswerk en de toewijding van burgers naar andere mensen toe. Hierbij is het soms moeilijk om goed te kunnen onderscheiden wanneer een referentie in het corpus van hyperlocals van Pijnacker-Nootdorp alleen verwijst naar solidariteit onder een groep mensen en wanneer er sprake is van een initiatief om hulp te bieden. Een voorbeeld hiervan is te zien in onderstaand citaat.

‘Denk een beetje aan elkaar in deze vreemde zomertijd dit jaar en vraag eens een buurtgenoot voor een kopje koffie of een gezellige vakantieborrel. [...] Dat wordt zéker zeer gewaardeerd!’ (VME46)

In dit citaat wordt er enerzijds gerefereerd aan de solidariteit onder buurtgenoten, maar anderzijds zou er ook sprake kunnen zijn van een initiatief om een buurtgenoot te helpen en van toewijding naar buurtgenoten. In deze referentie is dus te zien dat de dimensies ‘sociaal netwerk’ en ‘behulpzaamheid en solidariteit’ in elkaars verlengde liggen en de ‘grens’ tussen deze twee dimensies niet makkelijk te trekken is. Om dit op te lossen, is er in deze scriptie voor gekozen om duidelijke en expliciete referenties aan initiatieven om hulp te bieden, te zien als een referentie aan de dimensie ‘solidariteit en behulpzaamheid’. En wanneer er geen duidelijke en expliciete referentie aan een initiatief om hulp te bieden wordt geuit, werd dit gezien als een referentie aan ‘sociaal netwerk’. Bovenstaand citaat wordt dan ook gezien als een referentie aan de dimensie ‘sociaal netwerk’. Deze indeling zou ook geschikt kunnen zijn om de operationalisering van deze twee dimensies van Leupold et al. (2018) verder af te bakenen.

Vertrouwen in instellingen en burgerparticipatie

De twee andere dimensies die in elkaars verlengden lagen tijdens de inhoudsanalyse zijn ‘vertrouwen in instellingen’ en ‘burgerparticipatie’. Hierbij verwijst ‘vertrouwen in instellingen’ naar referenties die het (dis)functioneren van publieke instellingen en de relatie tussen burgers en publieke instellingen bespreken. En ‘burgerparticipatie’ verwijst naar referenties die vormen van politieke participatie en burgeractivisme laten zien waarbij actieve burgers hun eigen omgeving willen beïnvloeden. In het corpus zijn referenties te vinden waarbij er vanuit de gemeente aan burgers wordt gevraagd om de gemeente te ondersteunen bij het veranderen van de omgeving van diezelfde burgers. Daarnaast zijn er ook referenties te vinden die laten zien dat de gemeente zich inzet voor haar inwoners naar aanleiding van een initiatief of ‘melding’ van inwoners of verenigingen. Een voorbeeld van deze twee soorten referenties zijn te zien in onderstaande citaten.

‘Welk kunstwerk moet een plek krijgen bij de vijver in het Emmapark in Pijnacker? Die vraag wordt [vanuit de gemeente] voorgelegd aan de inwoners van Pijnacker-Nootdorp. Zij krijgen de kans om hun voorkeur uit te spreken over welk van de acht geselecteerde ontwerpen na de zomer een jaar lang komt te staan op een betonnen sokkel.’ (PNA41)

‘Bijna alle ondernemers lieten weten dat het goed zou zijn als de gemeente het terrasbeleid wil aanpassen, of op zijn minst bereid is om soepel om te gaan met de ruimte die nodig is om straks op anderhalve meter afstand gasten te kunnen ontvangen. [Wethouder] Jense is zeker bereid om de ondernemers daarin tegemoet te komen. “Ik ga in het college bespreken hoe we de terrasvergunningen daar aan kunnen aanpassen.”’ (PNA36)

Deze referenties kan je enerzijds opvatten als een referentie aan het functioneren van de publieke instellingen die daarbij de relatie tussen de burgers en instellingen bespreekt. Anderzijds zou het ook als een vorm van burgerparticipatie gezien kunnen worden waarbij de burgers zich actief (kunnen) inzetten om hun omgeving te veranderen. In deze referenties is dus te zien dat de dimensie ‘vertrouwen in instellingen’ en ‘burgerparticipatie’ in elkaars verlengde liggen en de ‘grens’ tussen deze twee dimensies niet makkelijk te trekken is.

Om dit op te lossen, is er in deze scriptie voor gekozen om referenties in artikelen die zich focussen op het functioneren van publieke instellingen waarbij de aanleiding

daarvoor ligt bij de inwoners, te zien als een referentie aan ‘vertrouwen in instellingen’. Het tweede citaat kan dus gezien worden als een referentie aan ‘vertrouwen in instellingen’. En daarnaast is ervoor gekozen om referenties in artikelen die zich focussen op de participatie van burgers waarbij het initiatief daarvoor ligt bij de gemeente, te zien als ‘burgerparticipatie’. Het eerste citaat wordt dus gezien als een referentie aan ‘burgerparticipatie’. Deze indeling is misschien ook geschikt om de operationalisering van Leupold et al. (2018) verder af te kunnen bakenen.

4.3.2 Geschiedenis van dorp of stad

Behalve de dimensies die in elkaars verlengde liggen en daardoor moeilijker waren te analyseren in het corpus, vielen er ook nog onderwerpen op in het corpus die niet in de operationalisering van de negen dimensies van sociale cohesie (Leupold et al., 2018) zijn opgenomen. Maar deze onderwerpen kunnen wel in relatie staan met sociale cohesie en zouden daarmee een aanvulling kunnen zijn op de operationalisering van deze negen dimensies. Het eerste onderwerp dat opviel in de inhoudsanalyse is ‘de geschiedenis van Pijnacker-Nootdorp’. In verschillende artikelen werd er gerefereerd aan de geschiedenis of het verleden van deze gemeente.

‘Veertien jaar na de Oranjerellen in Pijnacker, in mei 2006, ligt het leven van voormalig politieman Ray van Broekhoven nog steeds in puin. Functioneren doet hij nauwelijks, de beelden van een woedende dronken menigte staat nog altijd op zijn netvlies en hij voelt zich in de steek gelaten door de Nationale Politie.’ (PNA27)

‘Het treintje [van de wijk Koningshof] bestaat uit een Spijkstaal elektrotrekker met een wagon. De elektrotrekker komt oorspronkelijk van een veiling uit het Westland, waar dergelijke trekkers werden gebruikt voor het vervoer van bloemen en groenten. Deze elektrotrekker is voor zover wij hebben kunnen nagaan van vóór 1974.’ (NBK3)

‘Dit jaar bestaat de naam Vrouwjeslant 700 jaar. In 1320 schonk graaf Willem III, ook wel Willem de Goede genoemd, (1287-1337), aan het convent voor vrouwen van het cisterciënzerklooster van Loosduinen een stuk veengrond vlak bij de nog kleine ontginningsnederzetting Nootdorp. [...] In de volksmond kreeg het stuk grond al gauw de naam Vrouwjeslant.’ (VME29)

In bovenstaande referenties zou een soort impliciete trots kunnen doorschemeren of je zou kunnen spreken van een impliciet ‘wij-gevoel’. Daardoor zouden dit soort referenties aan de geschiedenis of het verleden van een dorp of stad een aanvulling kunnen zijn op de dimensie ‘identiteit’ van Leupold et al. (2018).

Ook tijdens het interview met Paul Houkes van Pijnacker-Nootdorp Actueel kwam ter sprake dat ‘historische onderwerpen’ een ‘verbindende’ werking hebben. Dit zou gezien kunnen worden als een extra bevestiging om referenties aan de geschiedenis of het verleden van een dorp of stad te zien als een uiting van sociale cohesie en de functie ‘binden’. Hierbij moet ook benadrukt worden dat Houkes zelf over dit onderwerp begon tijdens het interview, zonder enige aanzet vanuit de onderzoeker of vanuit de vragen die werden gesteld.

Houkes: 'En het verbindende zit hem trouwens ook in historische onderwerpen. Dat zijn dingen die mensen gewoon ontzettend leuk vinden en waar zeker verbinding in zit. Oude herinneringen daar zou ik eigenlijk wel meer mee willen doen en [dat] lijkt me heel leuk om te doen.' (Zie bladzijde 90)

4.3.3 Implicit vertrouwen in andere mensen

Naast de referenties aan de geschiedenis of het verleden van Pijnacker-Nootdorp, vielen ook de referenties op waarin hoop wordt gevestigd op mede-inwoners.

'Wij hopen dat het niet meer jaarlijks uitdelen van een gadget geen negatief effect zal hebben op ons ledenaantal. [...] Daarom hopen wij in 2020 op net zo veel leden als in de afgelopen jaren.' (NBK18)

'Volgende VME boekenruildag is op woensdag 1 juli aanstaande. We hopen dat er door de hele wijk heen steeds meer mensen meedoen aan dit leuke initiatief iedere eerste woensdag van de maand!' (VME37)

'Laten we hier in onze wijk, [...], zorgen dat we die positieve dingen vasthouden en misschien zelfs nog meer gaan intensiveren.' (VME41)

In deze referenties zou een impliciete vorm van ‘vertrouwen in andere mensen’ gezien kunnen worden. Leupold et al. (2018) hebben deze dimensie alleen geoperationaliseerd als ‘expliciete referenties aan vertrouwen of wantrouwen onder buren of in/naar leden van de gemeenschap in het algemeen’. Volgens Leupold et al. (2018) wordt er dus alleen verwezen naar deze dimensie van sociale cohesie als er expliciet vertrouwen of wantrouwen wordt getoond. Hierdoor vallen bovenstaande referenties aan ‘hoop in de mede-inwoners’ waarschijnlijk niet onder de dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’. Toch zouden deze referenties aan ‘hoop in de mede-inwoners’ een aanvulling of verbreding kunnen zijn voor de dimensie ‘vertrouwen in andere mensen’.

Tijdens het interview met Paul Houkes kwam ook dit onderwerp implicit ter sprake. Tijdens het interview werd namelijk ook een vraag gesteld over de onduidelijke uitingen van deze dimensie in het corpus. Houkes antwoordde hierop dat het ‘vertrouwen’ volgens hem wel te lezen is in de berichtgeving over activiteiten die worden georganiseerd voor inwoners. Hierbij vertelde hij dat in de berichtgeving vertrouwen wordt geuit in deze activiteiten. Hieruit zou je kunnen opmaken dat er in de berichtgeving over ‘activiteiten’ ook een impliciete vorm van ‘vertrouwen in andere mensen’ te lezen kan zijn.

Houkes: 'Maar daar zit het vaak ook weer in de 'activiteitensfeer'. Dan gaat het om bijvoorbeeld alle activiteiten die er in Pijnacker-Nootdorp zijn, dat zijn er veel, rondom ondersteuning van mensen in armoedesituaties. [...] Maar er gebeurt heel veel op dat gebied en er is ook vertrouwen in. Daar besteden we zeker aandacht aan.' (Zie bladzijde 90)

Tot slot kijk ik in dit hoofdstuk ook nog terug op de betrouwbaarheid en interne validiteit van de theorie van Leupold et al. (2018) naar aanleiding van de inhoudsanalyse en interviews. Als er eerst wordt gekeken naar de betrouwbaarheid, is in subparagraaf 4.3.1 het belangrijkste kritiekpunt daarop terug te zien. De dimensies

'sociaal netwerk' en 'solidariteit en behulpzaamheid' en de dimensies 'vertrouwen in instellingen' en 'burgerparticipatie' overlappen elkaar namelijk. Deze twee 'dimensieparen' liggen in elkaars verlengden waardoor de grens hiertussen soms moeilijk te bepalen is. Hierdoor is het twijfelachtig of iemand anders die dezelfde kwalitatieve inhoudsanalyse zou uitvoeren, ook dezelfde indeling zou maken bij de referenties aan deze dimensies als dat ik in deze analyse heb gedaan. Rondom deze dimensies zou dus meer duidelijkheid gecreëerd kunnen worden en er zou meer onderscheid in gemaakt moeten worden om zo de betrouwbaar van de theorie van Leupold et al. (2018) te optimaliseren.

Een ander punt rondom de betrouwbaarheid van de theorie van Leupold et al. (2018) is de omschrijving van de dimensie 'acceptatie diversiteit'. Deze luidt als volgt: 'referenties aan minderheden (bijvoorbeeld migranten of homoseksuelen) en eisen voor acceptatie of tolerantie van deze groepen'. Hier ontbreekt eigenlijk een duidelijke specificatie van wat 'minderheden' en 'diversiteit' moeten voorstellen in de nieuwsmedia. Voor 'minderheden' worden wel twee voorbeelden genoemd, maar een verder uitleg wordt daarbij niet gegeven. Hierdoor kan het zijn dat de ene codeur een bepaalde groep wel als 'minderheid' of teken van 'diversiteit' ziet en een andere codeur niet. Er zou dus meer uitleg rondom 'minderheden' en 'diversiteit' gegeven moeten worden om de betrouwbaarheid van de theorie van Leupold et al. (2018) te optimaliseren.

Leupold et al. (2018) geven in hun onderzoek zelf aan dat uit hun kwantitatieve inhoudsanalyse een goede intercodeursbetrouwbaarheid (krippendorff's alpha > 0,85) naar voren is gekomen. Hierbij maken zij alleen wel de kanttekening dat deze betrouwbaarheid niet kon worden berekend voor de dimensies die 'spaarzaam' in hun corpus naar voren kwamen. Hoeveel en welke dimensies 'spaarzaam' zijn, wordt in eerste instantie niet toegelicht. Later wordt in het onderzoek verteld dat de dimensies 'vertrouwen in andere mensen', 'perceptie van rechtvaardigheid' en 'acceptatie diversiteit' nauwelijks een rol spelen in hun corpus. Hiermee geven zij wel impliciet aan dat de betrouwbaarheid van hun onderzoek niet optimaal is. Dit sluit aan op mijn aanbevelingen om de betrouwbaarheid van de theorie van Leupold et al. (2018) te optimaliseren (Leupold et al., 2018: 970, 971).

Wanneer er wordt gekeken naar de interne validiteit van de theorie van Leupold et al. (2018), is er in subparagraaf 4.3.2 en 4.3.3 te lezen dat er twee onderwerpen missen in de theorie die waarschijnlijk wel onder de dimensies van sociale cohesie kunnen worden geplaatst. Deze onderwerpen zijn 'het verleden of de geschiedenis van een dorp of stad' en 'het impliciete vertrouwen in andere mensen'. Deze onderwerpen zijn niet terug te lezen in de operationalisering van de negen dimensies van sociale cohesie van Leupold et al. (2018), maar zouden daar wel onderdeel van kunnen uitmaken. Hiermee zou de theorie van Leupold et al. (2018) het begrip 'sociale cohesie' waarschijnlijk beter kunnen omvatten en haar interne validiteit waarschijnlijk kunnen vergroten.

5. Conclusie

Samenvatting hoofdstuk: In dit hoofdstuk wordt de conclusie gegeven van het onderzoek dat is uitgevoerd in deze scriptie. Met deze conclusie wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek. Allereerst wordt er in dit hoofdstuk een korte recapitulatie gegeven van de aanleiding, de onderzoeksraag, het theoretisch kader en de methode die zijn gebruikt om dit onderzoek uit te kunnen voeren. Daarna worden de resultaten samengevat waaruit vervolgens een algemene conclusie wordt getrokken en antwoord op de hoofdvraag wordt gegeven. Daarna wordt er met deze conclusie nog gekeken naar wat dit precies betekent voor de (hyperlokale) journalistiek.

Aan de lokale journalistiek worden doorgaans drie belangrijke functies voor de maatschappij toegekend: informeren, controleren en verbinden (McNair, 2009; Nielsen, 2015). Maar door de opkomst van het internet hebben veel mediaorganisaties moeite om hun medium rendabel te houden en daardoor komen zij onder druk te staan. Dit geldt ook voor de lokale media. Het gevolg hiervan is dat er onder andere wordt bezuinigd op de lokale media waardoor zij verdwijnen uit het medialandschap. Het gat dat hierdoor ontstaat in het medialandschap kan worden opgevuld door een vrij nieuw fenomeen binnen de journalistiek, namelijk hyperlocals (De Jong & Koetsenruijter, 2017; Harte et al., 2018; Scott, 2005; Van Kerkhoven & Bakker, 2014).

Er is alleen nog weinig onderzoek gedaan naar de functies van hyperlokale journalistiek. Zo is onduidelijk of de functies ‘informeren’, ‘controleren’ en ‘binden’ van lokale journalistiek ook gelden voor de hyperlokale journalistiek. In deze scriptie wilde ik daar verandering in brengen door één van deze drie functies van lokale journalistiek te analyseren binnen de hyperlokale media, namelijk ‘binden’. Van hieruit is dus de onderzoeksraag voor mijn scriptie tot stand gekomen:

Hoe wordt de functie ‘binden’ van lokale journalistiek gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp?

Deze vraag heb ik proberen te beantwoorden door middel van een kwalitatieve inhoudsanalyse van de berichtgeving van drie hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp. En door middel van semigestructureerde interviews met de makers van deze drie hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp. Deze methodes zijn uitgevoerd aan de hand van de theorie van Leupold et al. (2018). Deze theorie bestaat uit een operationalisering van hoe de negen dimensies van sociale cohesie van Delhey en Dragolov (2016) tot uiting zouden moeten komen in de nieuwsmedia. Met deze theorie is allereerst een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd op een corpus van 139 artikelen van drie hyperlocals uit de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Tijdens de kwalitatieve inhoudsanalyse is onderzocht of en hoe deze negen dimensies van sociale cohesie, en dus de functie ‘binden’, tot uiting komen in de berichtgeving van de hyperlocals van Pijnacker-Nootdorp. Vervolgens zijn er ook drie semigestructureerde interviews gehouden met de makers van deze drie hyperlocals uit Pijnacker-Nootdorp. Met deze interviews is geprobeerd om te onderzoeken of en hoe de functie ‘binden’ bewust wordt verwerkt in de hyperlokale media volgens de makers zelf.

Uit de inhoudsanalyse bleek dat alle dimensies van sociale cohesie van Leupold et al. (2018) aanwezig waren in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Alle dimensies, behalve ‘acceptatie diversiteit’, kwamen ook tot uiting op verschillende manieren in deze hyperlokale media. In totaal zijn er 27 manieren waarop de functie

'binden' is terug te vinden in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat er acht manieren en drie dimensies geen duidelijke patronen lieten zien in het corpus. Deze worden dan ook als 'zeldzaam' beschouwd in het corpus.

Daarnaast kwam uit de semigestructureerde interviews naar voren dat de functie 'binden' zeker als functie wordt gezien van de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp door de makers zelf. Deze functie wordt volgens de makers met name verwerkt in hun hyperlokale media door bericht te geven over onderwerpen die gerelateerd zijn aan het thema 'activiteiten'.

Aan de hand van de thema's die naar voren zijn gekomen uit de inhoudsanalyse van de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp wordt in het vervolg van dit hoofdstuk de vorm beschreven waarop de functie 'binden' van lokale journalistiek wordt gerepresenteerd in de hyperlokale journalistiek van Pijnacker-Nootdorp. Daarbij worden de resultaten van de interviews met de makers van deze hyperlokale media ook meegenomen om meer context te geven. Ook zullen er nog een aantal kanttekeningen worden geplaatst bij deze conclusie. Tot slot zal een algemene conclusie worden gegeven waarmee ook antwoord wordt gegeven op de hoofdvraag van deze scriptie.

5.1 Activiteiten door en voor inwoners

Het eerste thema dat in de inhoudsanalyse naar voren kwam en waar veel aandacht voor is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp is 'activiteiten' of 'initiatieven' die door en voor inwoners worden georganiseerd. Dit thema krijgt vorm via verschillende manieren die vallen onder de dimensies 'sociaal netwerk' (paragraaf 4.1.1), 'identiteit' (paragraaf 4.1.4), 'vertrouwen in instellingen' (paragraaf 4.1.5), 'solidariteit en behulpzaamheid' (paragraaf 4.1.7) en 'burgerparticipatie' (paragraaf 4.1.9) van Leupold et al. (2018). Daarbij moet ook worden opgemerkt dat dit thema, en zijn manieren, onder alle drie de domeinen van sociale cohesie van Leupold et al. (2018) zijn terug te zien: 'sociale relaties', 'verbondenheid' en 'focus op het algemeen welzijn'.

Ook de interviews laten zien dat dit een belangrijk thema is waarmee de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Tijdens alle drie de interviews gaven de makers namelijk aan dat zij de functie 'binden' proberen te verwerken in hun hyperlokale medium, en daarmee ook de gemeenschap proberen te verbinden, door bericht te geven over 'activiteiten' die worden georganiseerd door en voor inwoners. Hierbij moet ook benadrukt worden dat de makers zelf over dit thema begonnen tijdens het interview. In sommige gevallen gebeurde dit wel impliciet door middel van de voorbeelden die zij benoemden.

Paul Houkes: 'Ik wil activiteiten laten zien, maar vooral ook bewust opzoeken, daar zit het ook wel een beetje in. Ik probeer ze ook bewust op te zoeken. Zelf op zoek naar wat zijn de ontwikkelingen? Wat zijn er voor dingen geregeld? Contact houden door eens even een wijkvereniging op te bellen of kijken wat ze op de website hebben staan. Wat gebeurt daar? Dus het zit ook wel in het zelf zoeken van dingen die daar leuk in zijn en die ik wil vertellen.'

5.2 Sport

Een ander thema waarmee de functie 'binden' naar voren kwam tijdens de inhoudsanalyse is 'sport' en dan met name de sport bij de lokale voetbalverenigingen in Pijnacker-Nootdorp. Dit komt tot uiting in de manieren die vallen onder de dimensies

'sociaal netwerk' (paragraaf 4.1.1), 'vertrouwen in andere mensen' (paragraaf 4.1.2) en 'identiteit' (paragraaf 4.1.4) van Leupold et al. (2018). Daarmee zijn ook weer twee domeinen van sociale cohesie van Leupold et al. (2018) terug te zien in de hyperlokale journalistiek van Pijnacker-Nootdorp, namelijk 'sociale relaties' en 'verbondenheid'.

Tijdens het interview werd dit thema ook voorgelegd aan de makers van de hyperlocals. Zij bevestigden ook dat dit thema in hun hyperlokale medium wordt verwerkt om de gemeenschap te verbinden of dat dit thema 'verbindend' kan werken in de hyperlokale media. Dit laatste moet benadrukt worden, want twee makers gaven aan dat zij dit thema inderdaad als een manier zien waarop de functie 'binden' tot uiting komt, maar dat zij dit meer zien vanuit de positie als lezer van een hyperlokaal medium en niet als maker van een hyperlokaal medium.

Paul Houkes: 'Ik denk dat dat (sport) zeker verbindend is.'

Hans van Kalsbeek: 'Ja, dat is wel een verbindend thema, inderdaad, in de hyperlokale media. Maar vanuit Vrouwjeslant Met Elkaar is dat niet echt een verbindend thema.'

Erik de Goede: 'In z'n algemeenheid wel, maar dat geldt niet voor Koningshof. [...] in onze wijkbladen zal je daar niet veel over vinden.'

5.3 Individuele inwoners

Het laatste thema dat duidelijk naar voren kwam en waarmee de functie 'binden' is terug te zien in de berichtgeving van de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp is 'individuele inwoners'. De manieren waarop dit thema tot uiting komt, vallen onder de dimensies 'sociaal netwerk' (paragraaf 4.1.1), 'acceptatie diversiteit' (paragraaf 4.1.3) en 'identiteit' (paragraaf 4.1.4) van Leupold et al. (2018). Ook hierin zie je, net zoals bij het hiervoor genoemde thema, de domeinen 'sociale relaties' en 'verbondenheid' van sociale cohesie terug.

Dit thema werd ook tijdens de interviews voorgelegd aan de makers van de hyperlocals. Zij gaven geen duidelijke bevestiging van of dit thema wordt verwerkt in hun hyperlokale media om de gemeenschap met elkaar te 'verbinden'. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat het berichten over dit thema een onbewuste manier is waarop de makers de functie 'binden' verwerken in hun hyperlokale media.

Paul Houkes: 'Ik zie nog even niet het verbindende daarin.'

5.4 Kanttekeningen

In dit onderzoek is dus de vorm blootgelegd waarop de functie 'binden' van lokale journalistiek wordt gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. De resultaten uit de inhoudsanalyse en interviews van dit onderzoek tonen aan dat alle negen dimensies van sociale cohesie van Leupold et al. (2018) terug zijn te zien in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Hieruit kan ook geconcludeerd worden dat de functie 'binden' zeker wordt gerepresenteerd in de hyperlocals van deze gemeente. Daarnaast lieten de interviews ook zien dat de makers zich bewust zijn van het feit dat hun hyperlokale medium een 'verbindende' functie heeft. De manieren waarop deze functie 'binden' wordt gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp

houden met name verband met de thema's 'sport', 'activiteiten door en voor inwoners' en 'individuele inwoners'.

Ondanks dat er dus gezegd kan worden dat de functie 'binden' op verschillende manieren wordt gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp, zijn er ook een aantal kanttekeningen te maken in deze conclusie. Allereerst moet namelijk worden benoemd dat tijdens de interviews ook duidelijk werd dat de functie 'informeren' een belangrijke functie is van de hyperlocals volgens de makers. Hierbij gaven twee makers ook aan dat 'informeren' zelfs de belangrijkste functie is of de bovenstaande voert tijdens het maken en verspreiden van hyperlokaal nieuws. Deze hyperlokale media draaien dus absoluut niet alleen om het 'verbinden' van een gemeenschap of beoogd publiek, maar vooral ook om het 'informeren' van de gemeenschap of het beoogde publiek volgens de makers.

Daarnaast moet nogmaals worden opgemerkt dat uit de inhoudsanalyse een aantal manieren zijn gekomen, waarop de functie 'binden' tot uiting komt in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp, die geen duidelijk patroon laten zien. Daardoor zijn er ook een drietal dimensies van sociale cohesie van Leupold et al. (2018) die geen duidelijke patronen laten zien in deze hyperlokale media. Deze dimensies zijn: 'vertrouwen in andere mensen' (paragraaf 4.1.2), 'acceptatie diversiteit' (paragraaf 4.1.3) en 'perceptie van rechtvaardigheid' (paragraaf 4.1.6). Ook tijdens de interviews gaven de makers in bijna alle gevallen aan dat ze weinig tot geen verwijzingen maken naar deze dimensies in hun hyperlokale berichtgeving en dat zij deze dimensies dus ook niet gebruiken om de functie 'binden' te verwerken in hun hyperlokale medium. Hieruit zou aan de ene kant de aanbeveling kunnen worden gedaan om de functie 'binden' nog verder te verwerken door middel van deze dimensies, ondanks dat de functie 'binden' nu ook al sterk wordt gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Aan de andere kant moet ook worden opgemerkt dat de demografisch en sociaal-economische kenmerken van Pijnacker-Nootdorp deze onduidelijke patronen wel kunnen verklaren. Ook gaven de makers zelf verschillende interne en externe redenen en verklaringen waarom referenties aan deze dimensies (bijna) niet worden verwerkt in hun hyperlokale medium.

Tot slot moet worden benoemd dat het thema 'individuele inwoners' wel als thema uit de inhoudsanalyse kwam met manieren die een duidelijk patroon lieten zien. Daarentegen gaven de makers zelf geen duidelijke bevestiging dat dit een thema is waarmee de functie 'binden' wordt verwerkt in hun hyperlokale berichtgeving. Hierbij kan dus ook de kanttekening worden geplaatst, zoals al meerdere keren werd gezegd in deze scriptie, dat dit een thema kan zijn waarmee onbewust de functie 'binden' wordt verwerkt in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp.

De functie 'binden' wordt dus gerepresenteerd door een groot aantal manieren. Daarbij houdt een groot deel hiervan verband met de thema's 'activiteiten door en voor inwoners', 'sport' en 'individuele inwoners'. Daarnaast zien we in deze conclusie dat met deze manieren alle dimensies van sociale cohesie worden gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Deze scriptie toont dus dat de manieren waarop de functie 'binden' tot uiting komt in de hyperlokale journalistiek in Pijnacker-Nootdorp grotendeels overeenkomen met hoe de functie 'binden' van lokale journalistiek tot uiting komt volgens Leupold et al. (2018). De negen dimensies van sociale cohesie zijn namelijk terug te zien in de hyperlokale media van deze gemeente.

Uit deze scriptie kan dus ook geconcludeerd worden dat de kenmerken van de functie ‘binden’ van lokale journalistiek, volgens Leupold et al. (2018), grotendeels overeenkomen met de kenmerken van de functie ‘binden’ van de hyperlokale journalistiek in Pijnacker-Nootdorp. Hieruit zou je kunnen concluderen dat de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp ook als een vorm van journalistiek gezien kan worden wanneer er wordt gekeken naar de representatie van de functie ‘binden’. Daarnaast kan er geconcludeerd worden dat de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp een bijdrage kunnen leveren aan het tegengaan van de angst dat de verbondenheid onder kleinere gemeenschappen verdwijnt. Tot slot zou deze conclusie een aanvulling kunnen geven voor de definitie van hyperlokale journalistiek, namelijk dat deze een ‘bindende’ functie kan hebben voor het publiek of de gemeenschap.

Op basis van deze conclusie kan er ook gezegd worden dat hyperlokale media een beroep zouden moeten kunnen doen op een journalistiek fonds of iets dergelijks, omdat zij ook een bijdrage leveren aan de ‘verbinding’ binnen een gemeenschap en de maatschappij, net zoals de lokale journalistiek. Hiermee zouden de makers het voorbestaan van hun hyperlokale medium kunnen waarborgen en hun hyperlokale medium ook kunnen verbeteren. Dit zou dan ook weer een mogelijke oplossing kunnen zijn om de verschraling van het medialandschap tegen te gaan. Hierbij moet tot slot wel worden opgemerkt dat uit de semigestructureerde interviews bleek dat de makers van de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp zelf eigenlijk geen duidelijke behoefte uitspreken voor de steun vanuit een journalistiek fonds of iets dergelijks.

Deze scriptie geeft een voorbeeld van hoe de functie ‘binden’ wordt gerepresenteerd in de hyperlokale journalistiek en toont daarnaast ook de relevantie van hyperlokale journalistiek aan. Met deze scriptie hoop ik een bijdrage te hebben geleverd aan de inzichten over de functie ‘binden’ en het hyperlokale medialandschap.

6. Discussie

Samenvatting hoofdstuk: In dit hoofdstuk wordt tot slot een evaluatie gegeven over het onderzoek dat in deze scriptie is uitgevoerd. Allereerst worden er in dit hoofdstuk een aantal tekortkomingen uiteengezet van de theorie die is gebruikt voor dit onderzoek en daarmee ook invloed hebben gehad op de resultaten die uit dit onderzoek zijn gekomen. Daarna wordt er ingegaan op een aantal beperkingen van het onderzoek zelf die invloed hebben gehad op de externe validiteit en betrouwbaarheid van deze scriptie. Tot slot worden er op basis van deze scriptie ook nog een aantal suggesties voor vervolgonderzoek gegeven.

Dit onderzoek heeft laten zien hoe de functie ‘binden’ van lokale journalistiek wordt gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Aan de hand van de theorie van Leupold et al. (2018) kon dit onderzoek grotendeels worden uitgevoerd. Maar daarnaast kon de onderzoeksvraag van deze scriptie ook beantwoord worden met inzichten die buiten de theorie om zijn opgevallen. Daarnaast bevat de theorie ook een aantal punten die ambigu zijn en beter uitgewerkt hadden moeten worden.

Allereerst zijn er namelijk een aantal dimensies uit de theorie van Leupold et al. (2018) niet genoeg afgebakend of te weinig uitgewerkt om nauwkeurig onderzoek mee te kunnen uitvoeren. Zo zijn de omschrijvingen van de dimensies ‘sociaal netwerk’ en ‘solidariteit en behulpzaamheid’ en de omschrijvingen van de dimensies ‘vertrouwen in instellingen’ en ‘burgerparticipatie’ niet genoeg afgebakend en liggen de omschrijvingen daardoor in elkaars verlengden. Daarnaast is de omschrijving van de dimensie ‘acceptatie diversiteit’ weinig specifiek waardoor deze erg vrij te interpreteren is tijdens een kwalitatieve inhoudsanalyse. Deze punten verminderen de betrouwbaarheid van de theorie van Leupold et al. (2018) en kunnen daardoor ook invloed hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten van dit onderzoek.

Ook bleek in deze scriptie dat de theorie van Leupold et al. (2018) het begrip ‘sociale cohesie’ waarschijnlijk niet volledig omvat. Tijdens de kwalitatieve inhoudsanalyse kwamen namelijk twee onderwerpen naar voren die een duidelijk patroon lieten zien en waarschijnlijk verband houden met sociale cohesie. Hierbij gaat het om de onderwerpen ‘het verleden of de geschiedenis van een dorp of stad’ en ‘impliciet vertrouwen in andere mensen’. Maar deze onderwerpen zijn niet opgenomen in de operationalisering van de negen dimensies van sociale cohesie. Hierdoor omvat de theorie van Leupold et al. (2018) het begrip ‘sociale cohesie’ waarschijnlijk niet helemaal en kan er dus gezegd worden dat de interne validiteit niet optimaal is. Eén semigestructureerd interview gaf hier ook nog een impliciete bevestiging van.

Een beperking van dit onderzoek zelf is dat niet alle hyperlocals uit Pijnacker-Nootdorp zijn opgenomen in het corpus voor dit onderzoek. In verband met de beperkte tijd en middelen is ervoor gekozen om drie hyperlocals uit Pijnacker-Nootdorp op te nemen in het corpus voor dit onderzoek. Doordat niet alle hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp zijn opgenomen, kan het zijn dat er bepaalde inzichten over de functie ‘binden’ in de hyperlokale media van deze gemeente niet zijn opgemerkt of dat bepaalde inzichten alleen gelden voor de drie hyperlocals in mijn corpus. De externe validiteit van dit onderzoek is dus niet optimaal.

Een ander punt dat de externe validiteit van dit onderzoek heeft verminderd, is de invloed van de coronasituatie. Er is natuurlijk geprobeerd om de invloed hiervan zo klein mogelijk te houden door in het corpus een groot aantal artikelen op te nemen die zijn gepubliceerd voordat de coronapandemie begon. Toch moet worden opgemerkt dat

de invloed van de coronasituatie daardoor niet helemaal weg is. Dit zie je vooral terug in de resultaten bij de manieren ‘aankondiging of afgelasting activiteit uit solidariteit’ (paragraaf 4.1.1) en ‘oproep om regels op te volgen’ (paragraaf 4.1.8). De citaten bij deze manieren laten namelijk ook afgelastingen en regels zien naar aanleiding van de coronasituatie. Daarnaast werd tijdens de semigestructureerde interviews ook meermaals benoemd door de makers dat de coronasituatie invloed heeft gehad op de berichtgeving van hun hyperlocals. Ook dit punt heeft er dus voor gezorgd dat de externe validiteit van dit onderzoek niet optimaal is.

Ook de betrouwbaarheid van dit onderzoek is niet optimaal door de subjectiviteit van de onderzoeker. De betrouwbaarheid was groter geweest wanneer meerdere onderzoekers de kwalitatieve inhoudsanalyse hadden uitgevoerd. Hierdoor nemen de subjectieve invloeden van onderzoekers namelijk af. Toch is wel geprobeerd om de betrouwbaarheid en objectiviteit van dit onderzoek zo groot mogelijk te maken door het gebruik van een codeboek voor de inhoudsanalyse en een vragenlijst voor de semigestructureerde interviews.

Ondanks bovenstaande punten, heeft dit onderzoek toch inzichten gegeven in hoe de functie ‘binden’ wordt gerepresenteerd in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp. Hierdoor geeft mijn scriptie dan ook aanleiding en inspiratie voor vervolgonderzoek. Zo kan er vanuit deze scriptie verder onderzoek gedaan worden naar de representatie van de functie ‘binden’ in de hyperlokale media van andere (kleinere) gemeentes in Zuid-Holland en uiteindelijk heel Nederland. Vanwege het feit dat hyperlokale journalistiek een vrij nieuw fenomeen is, valt hier zeker nog veel onderzoek naar te doen. Hierdoor krijg je uiteindelijk verschillende casussen van de representatie van de functie ‘binden’ in de hyperlokale journalistiek van Zuid-Holland en uiteindelijk heel Nederland. Van daaruit zou er ook een vergelijkend onderzoek gedaan kunnen worden tussen deze casussen om zo een meer algemeen beeld te schetsen van de functie ‘binden’ in de hyperlokale journalistiek van Nederland. Behalve deze kwalitatieve vervolgonderzoeken, kan mijn scriptie ook aanleiding zijn voor kwantitatief onderzoek. Mijn scriptie kan bijvoorbeeld aanleiding zijn voor een onderzoek waarmee preciezer kan worden bepaald wat de verhoudingen zijn tussen de manieren waarop de functie ‘binden’ wordt gerepresenteerd in de hyperlokale journalistiek (van Pijnacker-Nootdorp). Tot slot kan mijn scriptie ook aanleiding geven voor een onderzoek waarbij het (beoogde) publiek van de hyperlokale journalistiek het onderzoeksobject is. Zo kan er bijvoorbeeld onderzoek gedaan worden naar of en op welke manieren de hyperlokale journalistiek een ‘bindende’ functie heeft volgens het (beoogde) publiek. Dit kan worden onderzocht door middel van een kwalitatief onderzoek, zoals focusgroepen of interviews, maar ook door middel van kwantitatief onderzoek, zoals een survey.

Bibliografie

- Baekgaard, M., Jensen, C., Mortensen, P.B., & Serritzlew, S. (2014). Local News Media and Voter Turnout. *Local Government Studies*, 40(4), 518-532.
- Chan, J., To, H.-P., & Chan, E. (2006). Reconsidering Social Cohesion: Developing a Definition and Analytical Framework for Empirical Research. *Social Indicators Research*, 75(2), 273-302.
- Dasselaar, A. (2006). *The Fifth Estate: On the journalistic aspects of the Dutch blogosphere* [Masterscriptie, Universiteit Leiden]. Universiteit Leiden.
- De Jong, J.C., & Koetsenruijter, A.W.M. (2017). *Het versterken van lokale nieuwsmedia: naar een Projectfonds Leidse Journalistiek*. Geraadpleegd van: <https://www.scribd.com/document/347042739/Het-versterken-van-lokale-nieuwsmedia-naar-een-Projectfonds-Leidse-Journalistiek>
- De Jong, J.C., & Koetsenruijter, A.W.M. (2019). *Nieuwsvoorziening in de provincie Zuid-Holland*. Geraadpleegd van: https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/25017/a2_regionale_en_lokale_journalistiek_in_zuid-holland - onderzoeksrapport un.pdf
- Delhey, J., & Dragolov, G. (2016). Happier together. Social cohesion and subjective well-being in Europe. *International Journal of Psychology*, 51(3), 163-176.
- Gao, P., Lee, C., & Murphy, D. (2020). Financing dies in darkness? The impact of newspaper closures on public finance. *Journal of Financial Economics*, 135(2), 445-467.
- Gemeente Pijnacker-Nootdorp. (2012). *Pijnacker-Nootdorp in de metropool: Visie op de toekomst 2040*. Geraadpleegd van: <https://www.pijnacker-nootdorp.nl/direct-regelen/bouwen-en-wonen/toekomstvisie-pijnacker-nootdorp-2040/35112/>
- Gemeente Pijnacker-Nootdorp. (2020). *Gemeentegids 2020/21*. Geraadpleegd van: <https://indd.adobe.com/view/a596804d-d345-4c6f-8cf3-abfdc528e1cb>
- Gemeente Pijnacker-Nootdorp. (2021). *De Muren van de Omgevingsvisie: Impressie van de dialoog met de samenleving*. Geraadpleegd van: <https://openpdc.pijnacker-nootdorp.nl/wp-content/uploads/2021/02/Participatieverslag-Omgevingsvisie-2021.pdf>
- Harte, D., Howells, R., & Williams, A. (2018). *Hyperlocal Journalism: The decline of local newspapers and the rise of online community news*. Abingdon: Routledge.
- Harte, D., Williams, A., & Turner, J. (2017). Reciprocity and The Hyperlocal Journalist. *Journalism Practice*, 11(2-3), 160-176.
- Hess, K., & Waller, L. (2016). River Flows and Profit Flows: The powerful logic driving local news. *Journalism Studies*, 17(3), 263-276.

- Hujanen, J., Lehtisaari, K., Lindén, C.-G., & Grönlund, M. (2019). Emerging Forms of Hyperlocal Media: The case of Finland. *Nordicom Review*, 40(2), 101-114.
- Koetsenruijter, W., & Van Hout, T. (2018). *Methoden voor journalism studies* (2e ed.). Amsterdam: Boom uitgevers Amsterdam.
- Kurpius, D.D., Metzgar, E.T., & Rowley, K.M. (2010). SUSTAINING HYPERLOCAL MEDIA: In search of funding models. *Journalism Studies*, 11(3), 359-376.
- Leckner, S., Tenor, C., & Nygren, G. (2019). What About the Hyperlocals? The drivers, organization and economy of independent news media in Sweden. *Journalism Practice*, 13(1), 68-89.
- Leupold, A., Klinger, U., & Jarren, O. (2018). Imagining the City: How local journalism depicts social cohesion. *Journalism Studies*, 19(7), 960-982.
- Lockwood, D. (1999). Civic Integration and Social Cohesion. In I. Gough, & G. Olofsson (Eds.), *Capitalism and Social Cohesion: Essays on Exclusion and Integration* (pp. 63-84). London: Palgrave Macmillan.
- Lowrey, W., Brozana, A., & Mackay, J.B. (2008). Toward a Measure of Community Journalism. *Mass Communication and Society*, 11(3), 275-299.
- Marder, M. (1999). This is Watchdog Journalism. *Nieman Reports*, 53/54(4/1), 78-79.
- McNair, B. (2009). Journalism and Democracy. In K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch (Eds.), *The Handbook of Journalism Studies* (pp. 237-249). New York: Routledge.
- Metzgar, E.T., Kurpius, D.D., & Rowley, K.M. (2011). Defining hyperlocal media: Proposing a framework for discussion. *New Media & Society*, 13(5), 772-787.
- Nielsen, R.K. (2015). *Local Journalism: The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media*. London: I.B. Tauris.
- Norris, P. (2014). Watchdog Journalism. In M. Bovens, R.E. Goodin, & T. Schillemans (Eds.), *The Oxford Handbook of Public Accountability* (pp. 524-543). Oxford: Oxford University Press.
- Pijnacker-Nootdorp in Cijfers. (z.d.). *Kerncijfers*. Geraadpleegd van: <https://pijnacker-nootdorp.incijfers.nl/dashboard/bevolking-3/>
- Radcliffe, D. (2012). *Here and Now: UK hyperlocal media today*. London: Nesta.
- Scott, B. (2005). A Contemporary History of Digital Journalism. *Television & New Media*, 6(1), 89-126.
- Snyder, J.M., & Strömberg, D., (2010). Press Coverage and Political Accountability. *Journal of Political Economy*, 118(2), 355-408.

- Van Kerkhoven, M., & Bakker, P. (2014). The Hyperlocal In Practice: Innovation, creativity and diversity. *Digital Journalism*, 2(3), 296-309.
- Williams, A., Harte, D., & Turner, J. (2015). The Value of UK Hyperlocal Community News: Findings from a content analysis, an online survey and interviews with producers. *Digital Journalism*, 3(5), 680-703.

Bijlage 1: Codeboek kwalitatieve inhoudsanalyse

Dimensies (per domein)	Operationalisering
Sociale relaties	
Sociaal netwerk	Referenties aan clubs, verenigingen, kerken, gemeenten en solidariteit onder groepen, families en vrienden
Vertrouwen in andere mensen	Expliciete referenties aan vertrouwen of wantrouwen onder buren of in/naar leden van de gemeenschap in het algemeen
Acceptatie diversiteit	Referenties aan minderheden (bijvoorbeeld migranten of homoseksuelen) en eisen voor acceptatie of tolerantie van deze groepen
Verbondenheid	
Identiteit	Referenties die leiden naar een vorm van wij-gevoel of trots op het leven in een stad onder de burgers (bijvoorbeeld een stad als toeristische bestemming, prestaties van lokale bekendheden, verbondenheid met buurten of lokale gewoontes)
Vertrouwen in instellingen	Referenties aan het (dis)functioneren van publieke instellingen (bijvoorbeeld het lokale en regionale bestuur of politieke partijen); artikelen die de relatie tussen burgers en publieke instellingen bespreken (bijvoorbeeld open dagen van het lokale parlement, politie of brandweer)
Perceptie van rechtvaardigheid	Referenties aan economische ongelijkheid, armoede onder kinderen en gelijke kansen en de vraag wie daar verantwoordelijk voor is
Focus op het algemeen welzijn	
Solidariteit en behulpzaamheid	Referenties aan campagnes voor donaties, initiatieven om buren te helpen, burgerlijke moed, vrijwilligerswerk en de toewijding van burgers naar andere mensen
Respect voor sociale regels	Referenties aan gebeurtenissen waarbij de wet en algemeen bekende regels voor gedrag worden genegeerd of expliciet worden versterkt
Burgerparticipatie	Referenties aan vormen van politieke participatie (bijvoorbeeld opkomstcijfers, burgeractivisme of inclusieve maatregelen voor gehandicapte burgers); burgerparticipatie vereist actieve burgers die hun eigen omgeving willen beïnvloeden

Bijlage 2: Overzicht nieuwsmedia in Pijnacker-Nootdorp

Titel	Geografisch domein
Pijnacker-Nootdorp.tv	Hele gemeente Pijnacker-Nootdorp
Telstar Online	Hele gemeente Pijnacker-Nootdorp
Pijnacker-Nootdorp Actueel	Hele gemeente Pijnacker-Nootdorp
Gemeente Pijnacker-Nootdorp – nieuws	Hele gemeente Pijnacker-Nootdorp
District8 – Pijnacker-Nootdorp	Hele gemeente Pijnacker-Nootdorp
Voor bewoners, door bewoners	Pijnacker-Noord (Pijnacker)
Pijnacker Centrum	Pijnacker Centrum Dorp (Pijnacker)
Bewonersvereniging Koningshof	Wijk Koningshof (Pijnacker)
Klimaatbestendig Klapwijk	Wijk Klapwijk (Pijnacker)
Pijnacker-Zuid	Wijken Tolhek en Keijzershof (Boszoom, Erven en Eilanden) (Pijnacker)
Bedrijvenpark De Boezem	Pijnacker-Oost en De Boezem (Pijnacker)
Ackerswoude	Wijk Ackerswoude (Pijnacker)
Buitengebied Pijnacker-Nootdorp West	Buitengebied Nootdorp en Pijnacker-Oost (grensgebied Pijnacker-Nootdorp)
Nootdorp NU	Nootdorp
Buurtvereniging Het Bos van 's-Gravenhout	Wijk 's Gravenhout (Nootdorp)
Vrouwjeslant Met Elkaar	Wijk Vrouwjeslant/Nieuweveen (Nootdorp)
Bewonersvereniging Delfgauw	Wijken Oud Delfgauw, Emerald Noord, Emerald Centrum, Emerald Zuid (Delfgauw)
BOL Oude Leede	Zuidpolder Oude Leede

Bijlage 3: Bronnenlijst corpus

Pijnacker-Nootdorp Actueel		
Verwijzing	Datum	Bron
	September 2019	
PNA1	30 september	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/zondagsploegen-spelen-gelijk/
PNA2	30 september	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/baggerweer-krijgt-verbeelding-niet-klein/
PNA3	30 september	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/beeldend-werk-heeft-helende-kracht/
PNA4	30 september	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/leer-alles-over-paddenstoelen/
PNA5	29 september	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/weer-winst-van-rkdeo-vrouwen/
	Oktober 2019	
PNA6	31 oktober	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/gb-laat-avalex-opdraaien-voor-tekort/
PNA7	31 oktober	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/18287-2/
PNA8	31 oktober	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/vrouwen-rkdeo-en-dsvp-gaan-voor-eerherstel/
PNA9	31 oktober	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/sabine-zondag-finalist-ondernehmersprijs/
PNA10	30 oktober	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/twee-concerten-door-de-harmonie/
	November 2019	
PNA11	30 november	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/in-de-ballentbak/
PNA12	30 november	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/pubquiz-blijft-erg-populair/
PNA13	28 november	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/13-jarige-finn-pleit-voor-wildopvang/
PNA14	28 november	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/wippolder-speelt-derby-tegen-concordia/
PNA15	28 november	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/zoekduur-huurhuis-21-maanden/
	December 2019	
PNA16	31 december	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/gemeente-houdt-nieuwjaarsreceptie/
PNA17	30 december	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/fred-zuiderwijk-portretteert-daklozen/
PNA18	30 december	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/herinneringen-aan-jules-deelder/
PNA19	29 december	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/sv-noottdorp-stuurt-hoofdtrainer-weg/
PNA20	28 december	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/afvalcontainers-gaan-dicht/

	Januari 2020	
PNA21	31 januari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/mooie-animatie-naar-bijzonder-boek/
PNA22	31 januari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/meer-toezicht-in-wijken-en-winkelcentra/
PNA23	30 januari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/beeld-maria-wordt-gerestaureerd/
PNA24	30 januari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/veel-nieuwe-vrijwilligers-voor-wippolder/
PNA25	30 januari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/eerste-thuiswedstrijd-voor-marco-jalink/
	Februari 2020	
PNA26	29 februari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/interactieve-college-voor-senioren/
PNA27	29 februari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/trauma-na-oranjewallen-duurt-voort/
PNA28	28 februari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/niet-dramatisch/
PNA29	28 februari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/226-bijdragen-uit-sport-en-cultuurfonds/
PNA30	27 februari	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/uitspraak-rvs-door-praktijk-achterhaald/
	Mart 2020	
PNA31	31 maart	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/brug-is-aan-vervanging-toe/
PNA32	31 maart	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/bibliotheekpakket-bij-van-atten/
PNA33	30 maart	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/raadhuisplein-oase/
PNA34	30 maart	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/welke-kwekers-verkopen-aan-de-weg/
PNA35	29 maart	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/tno-test-geprinte mondkapjes-niet/
	April 2020	
PNA36	30 april	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/gemeente-wil-horeca-helpen-waar-het-kan/
PNA37	30 april	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/de-bal-rolt-weer-bij-oliveo/
PNA38	30 april	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/wijkvereniging-blij-met-scholenplan/
PNA39	30 april	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/geen-ja-ja-sticker/
PNA40	28 april	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/feyenoord-zet-jose-flaton-in-het-zonnetje/
	Mei 2020	
PNA41	31 mei	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/welk-kunstwerk-voor-het-emmapark/

PNA42	31 mei	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/verwarring-bij-parkeergarage/
PNA43	30 mei	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/gemeente-houdt-dobbeplas-nog-dicht/
PNA44	29 mei	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/eindelijk-geld-voor-wildopvang/
PNA45	29 mei	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/isa-en-ilona-knippen-samen-lint-door/
	Juni 2020	
PNA46	30 juni	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/zorgen-over-sociale-cohesie-van-nootdorp/
PNA47	30 juni	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/notelaer-ziet-de-scheg-wel-zitten/
PNA48	29 juni	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/duizenden-vetplantjes-in-berm-n470/
PNA49	29 juni	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/tuindershof-bloemen-en-plantennamen/
PNA50	29 juni	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/zomerse-verhalen-voor-groot-en-klein/
	Juli 2020	
PNA51	31 juli	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/veel-vragen-over-te-smalle-weg/
PNA52	30 juli	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/constructief-overleg-met-fracties/
PNA53	30 juli	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/swop-gaat-weer-fietsen/
PNA54	29 juli	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/sportvelden-op-de-schop/
PNA55	28 juli	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/ervaring-positief-repair-cafe-gaat-door/
	Augustus 2020	
PNA56	31 augustus	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/vrouwen-rkdeo-weggespeeld-door-nuenen/
PNA57	31 augustus	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/wippolder-speelt-gelijk-tegen-vuc/
PNA58	30 augustus	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/24685-2/
PNA59	30 augustus	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/twee-hattricks-bij-ruime-overwinning-dsvp-vrouwen/
PNA60	30 augustus	https://pijnacker-nootdorp-actueel.nl/ruime-overwinningen-voor-nootdorp-en-oliveo/

Nieuws van Bewonersvereniging Koningshof		
Verwijzing	Datum	Artikel
	September 2019	
NBK1	9 september	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/09/wijkactie-die-geen-wijkactie-is/
NBK2	September	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/10/Wijkblad-najaar-2019.pdf (Artikel: Wijkontwikkeling)
NBK3	September	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/10/Wijkblad-najaar-2019.pdf (Artikel: Reparatie treintje van materiaalbeheer)
NBK4	September	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/10/Wijkblad-najaar-2019.pdf (Artikel: Vervanging van bruggen in de wijk)
NBK5	September	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/10/Wijkblad-najaar-2019.pdf (Artikel: Gadget voor leden en mooi ledenaantal)
	Oktober 2019	
NBK6	28 oktober	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/10/fotos-van-halloween-en-trick-or-treat/
NBK7	17 oktober	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/10/reactie-op-herinrichting-oranjeplein/
NBK8	4 oktober	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/10/halloween-op-26-oktober/
NBK9	4 oktober	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/10/trick-or-treat-op-24-oktober/
	November 2019	
NBK10	10 november	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/11/materiaalbeheer-gesloten-van-22-dec-t-m-12-jan/
	December 2019	
NBK11	27 december	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/12/cursus-reanimatie-en-gebruik-van-aed/
NBK12	27 december	https://www.wijk-koningshof.nl/2019/12/algemene-ledenvergadering-op-20-februari/
NBK13	December	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/12/Wijkblad-winter-2019.pdf (Artikel: Gezocht: een nieuwe voorzitter)
NBK14	December	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/12/Wijkblad-winter-2019.pdf (Artikel: Wijkontwikkeling)

NBK15	December	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2019/12/Wijkblad-winter-2019.pdf (Artikel: Ongenoode en ongeziene gasten)
	Januari 2020	
	Geen artikelen	Geen artikelen
	Februari 2020	
NBK16	22 februari	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/02/volleybaltoernooi-op-zondag-5-maart/
NBK17	22 februari	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/02/informatieavond-groendaken-op-5-maart/
	Maart 2020	
NBK18	Maart	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/05/Wijkblad-voorjaar-2020.pdf (Artikel: Contributiebetaling)
NBK19	Maart	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/05/Wijkblad-voorjaar-2020.pdf (Artikel: Wijkontwikkeling)
NBK20	Maart	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/05/Wijkblad-voorjaar-2020.pdf (Artikel: Wie wil er nou geen mooi groen dak?)
NBK21	Maart	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/05/Wijkblad-voorjaar-2020.pdf (Artikel: Vervanging van Velux dakramen (vervolg))
NBK22	Maart	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/05/Wijkblad-voorjaar-2020.pdf (Artikel: Financieel overzicht)
	April 2020	
NBK23	29 april	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/04/casaschool-naar-pijnacker-noord/
NBK24	7 april	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/04/wijkschouw-uitgesteld/
	Mei 2020	
NBK25	25 mei	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/05/zienswijze-op-ondergrondse-restafvalcontainers/
	Juni 2020	
NBK26	7 juni	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/06/materiaalbeheer-weer-open-op-12-juni/
NBK27	Juni	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/08/Wijkblad-zomer-2020.pdf (Artikel: Een vreemde tijd)

NBK28	Juni	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/08/Wijkblad-zomer-2020.pdf (Artikel: Contributiebetaling)
NBK29	Juni	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/08/Wijkblad-zomer-2020.pdf (Artikel: Kaartje voor de geslaagden)
NBK30	Juni	https://www.wijk-koningshof.nl/wp-content/uploads/2020/08/Wijkblad-zomer-2020.pdf (Artikel: AED/reanimatiediploma's automatisch verlengd)
Juli 2020		
NBK31	20 juli	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/07/reactie-bewonersvereniging-op-xx/
NBK32	3 juli	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/07/alternatief-plan-voor-grasveld-en-parkeerterrein-bij-het-baken/
NBK33	3 juli	https://www.wijk-koningshof.nl/2020/07/voorlopig-ontwerp-voor-laatste-fase-herinrichting-koningshof/
Augustus 2020		
	Geen artikelen	Geen artikelen

Vrouwjeslant Met Elkaar		
Verwijzing	Datum	Artikel
	September 2019	
VME1	20 september	https://nl-nl.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2381780602069267?_tn_=R
	Oktober 2019	
VME2	29 oktober	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2415018382078822
VME3	25 oktober	
VME4	20 oktober	https://nl-nl.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2407003699546957?_tn_=R
VME5	11 oktober	https://nl-nl.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2398009947112999?_tn_=R
	November 2019	

VME6	23 november	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2437921519788508
VME7	20 november	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2435173510063309
VME8	20 november	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2435083800072280
VME9	13 november	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2428757110704949
VME10	4 november	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2420695338177793
	December 2019	
VME11	30 december	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2473590882888238
VME12	4 december	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2449236571990336
	Januari 2020	
VME13	3 januari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2478169599097033
VME14	26 januari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2499248956989097
VME15	27 januari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/249989263581733
VME16	31 januari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2503100613270598
	Februari 2020	
VME17	7 februari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2508861619361164 (Artikel: Het groene blaadje van Vrouwjeslant Met Elkaar)
VME18	7 februari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2508861619361164 (Artikel: Buurt AED Vrouwjeslant Noord-West)
VME19	7 februari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2508861619361164 (Artikel: Met Elkaar een Lenteontmoeting)
VME20	7 februari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2508861619361164 (Artikel: Buurtknip Vrouwjeslant Met Elkaar)
VME21	5 februari	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2507063306207662

	Maart 2020	
VME22	26 maart	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2546923202221672
VME23	26 maart	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2547437795503546
VME24	21 maart	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2543062455941080
VME25	18 maart	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2540446272869365 (Artikel: MET ELKAAR: corona)
VME26	18 maart	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2540446272869365 (Artikel: Vrouwjeslant Met Elkaar = Omzien Naar Elkaar)
	April 2020	
VME27	15 april	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2564132113834114
VME28	10 april	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2559233177657341 (Artikel: Pas op de plaats in Vrouwjeslant, mét elkaar)
VME29	10 april	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2559233177657341 (Artikel: Een weetje van Noud over 700 jaar Vrouwjeslant)
VME30	10 april	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2559233177657341 (Artikel: Schakelaar Liesbeth aan het woord)
VME31	10 april	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2559233177657341 (Artikel: THUISWERK in plaats van huiswerk)
	Mei 2020	
VME32	30 mei	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2599498250297500
VME33	28 mei	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2597828287131163
VME34	23 mei	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2594036884176970
VME35	18 mei	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2590023331244992
VME36	13 mei	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2585955114985147
	Juni 2020	
VME37	27 juni	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2622450501335608
VME38	18 juni	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2616537818593543
VME39	5 juni	https://www.facebook.com/vrouwjeslantmetelkaar/posts/2604756639771661

VME40	3 juni	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2603067213273937
VME41	1 juni	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2601861556727836 (Artikel: Anderhalve meter dichter bij elkaar!)
	Juli 2020	
VME42	23 juli	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2645047119075946
	Augustus 2020	
VME43	5 augustus	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2655946577986000
VME44	5 augustus	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2656419667938691
VME45	4 augustus	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2655295914717733
VME46	3 augustus	https://www.facebook.com/vrouwttjeslantmetelhaar/posts/2654319661482025

Bijlage 4: Vragen semigestructureerde interviews

Intro voorafgaand aan het interview:

Ik ben bezig met mijn masterscriptie voor de studie Journalistiek en Nieuwe Media aan de Universiteit Leiden. In deze scriptie doe ik onderzoek naar de 'bindende' functie van de hyperlokale journalistiek in de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Hyperlokale journalistiek of hyperlokale media zijn websites, social media-pagina's, nieuwsbrieven, etc. die zich richten op het nieuws in een dorp, wijk of buurt, oftewel 'heel lokaal nieuws'. Daarnaast staat journalistiek bekend om haar functie dat zij nieuws en informatie brengt bij een gemeenschap of het publiek. Maar er wordt ook gezegd dat de journalistiek, met name de lokale journalistiek, een gemeenschap kan verbinden. In mijn scriptie onderzoek ik daarom wat er gebeurt met deze functie 'binden' van lokale journalistiek in de hyperlokale journalistiek van Pijnacker-Nootdorp. Formeel gezegd doe ik dus onderzoek naar hoe de functie 'binden' van lokale journalistiek wordt gerepresenteerd in de hyperlokale journalistiek van de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

Voor dit onderzoek maak ik gebruik van drie hyperlocals in de gemeente Pijnacker-Nootdorp, waaronder dus '*naam medium*'. En daarnaast ook '*de namen van de twee andere hyperlokale media uit Pijnacker-Nootdorp in mijn corpus*'. Hierbij doe ik allereerst onderzoek via een inhoudsanalyse van de berichtgeving (artikelen) van deze hyperlocals. Dit houdt in dat ik een groot aantal artikelen van deze drie hyperlocals heb geanalyseerd op wat er gebeurt met de functie 'binden' in de artikelen. Om dit beter uit te leggen, zal ik een voorbeeld geven. Volgens de theorie die ik voor deze inhoudsanalyse heb gebruikt, zijn bijvoorbeeld verwijzingen naar verenigingen een uiting van de functie 'binden'. Wanneer er in de artikelen van de drie hyperlocals die ik heb geanalyseerd dus werd geschreven over bijvoorbeeld een nieuwe trainer binnen een sportvereniging in de gemeente, heb ik dat dus gemarkeerd als 'een verwijzing naar een vereniging' en dus als een uiting van de functie 'binden'. Zo heb ik dat gedaan bij alle soorten verwijzingen die volgens de theorie een uiting zijn van de functie 'binden' en die ik aantrof in de artikelen van de drie hyperlocals uit Pijnacker-Nootdorp. En vanuit daar ben ik gaan analyseren welke patronen er zijn te 'ontdekken' in deze verwijzingen en uitingen van de functie 'binden'.

Naast deze inhoudsanalyse onderzoek ik de functie 'binden' van de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp ook door middel van interviews met de makers van deze drie hyperlocals. Waaronder dit interview met u dus. Tijdens dit interview zal ik allereerst een aantal algemene vragen stellen over '*het hyperlokale medium*' zelf. Dan zal ik een aantal vragen stellen over het 'doel' van '*het hyperlokale medium*' die wat breder zijn. En daarna zullen mijn vragen meer focussen op de functie 'binden'. En ik sluit het interview af met een vraag over journalistiek. De vragen zullen af en toe wat breed of open zijn en vrij te interpreteren. Maak daar vooral gebruik van, maar mocht het echt te onduidelijk zijn, dan moet u dat vooral aangeven. Daarnaast gaan de vragen echt alleen over het nieuws *op/in de website/facebookpagina/wijkblad/nieuwsbrief*.

Tot slot wil ik nog even benadrukken dat dit een 'descriptief' onderzoek is, oftewel ik beschrijf de 'bindende' functie van de hyperlocals in Pijnacker-Nootdorp met mijn onderzoek. Maar ik onderzoek niet wat 'fout' of 'goed' zou gaan in deze hyperlocals.

Vragen over het hyperlokale medium en de sensitizing concepts 'hyperlokale journalistiek':

1. Hoe is het hyperlokale medium *Pijnacker-Nootdorp Actueel/nieuws van Bewonersvereniging Koningshof/Vrouwjeslant met Elkaar* (*website/facebookpagina/nieuwsbrief/wijkblad*) ontstaan?
2. Hoeveel mensen werken er 'vast' voor de hyperlocal *Pijnacker-Nootdorp Actueel/nieuws van Bewonersvereniging Koningshof/Vrouwjeslant met Elkaar* (*website/facebookpagina/nieuwsbrief/wijkblad*)?
3. Wat is uw rol precies binnen dit hyperlokale medium?
4. Hoeveel tijd bent u per week bezig met het werken voor deze hyperlocal?
5. Hoe ziet het verdienmodel van deze hyperlocal eruit?
  - a. Hoe wordt het medium bekostigd? En hoe rendabel is het werk?
  - b. Zou dit hyperlokale medium steun vanuit bijvoorbeeld een journalistiek fonds kunnen gebruiken? Is daar behoefte aan?

Vragen over de sensitizing concepts 'functies informeren, controleren en verbinden van lokale journalistiek':

1. Wat zijn volgens u de functies van het hyperlokale medium *Pijnacker-Nootdorp Actueel/nieuws van Bewonersvereniging Koningshof/Vrouwjeslant met Elkaar* (*website/facebookpagina/nieuwsbrief/wijkblad*)?
  - a. Valt de functie 'informeren' (over maatschappelijke en politieke onderwerpen) van het beoogde publiek ook onder de functies van dit hyperlokale medium? En waarom?
  - b. Valt de functie 'controleren' van 'het bestuur' in Pijnacker-Nootdorp ook onder de functies van dit hyperlokale medium? En waarom?
  - c. Valt de functie 'verbinden' van de gemeenschap (of het beoogde publiek) ook onder de functies van dit hyperlokale medium? En waarom?
2. Hoe belangrijk zijn deze functies (en dan met name informeren, controleren en verbinden)?
  - a. Wat zijn de verhoudingen? Krijgen ze evenveel aandacht?
  - b. Waarom?
3. Zijn deze functies ook allemaal (even) goed uit te voeren?
  - a. Zit een functie een andere functie in de weg?
  - b. Waarom?

Vragen over de sensitizing concepts 'dimensies van sociale cohesie en de functie 'binden' van lokale journalistiek':

1. Hoe probeert u de gemeenschap (of het beoogde publiek) met elkaar te verbinden via de berichtgeving van dit hyperlokale medium?
  - a. Op welke manieren of via welke onderwerpen/thema's in de berichtgeving probeert u de gemeenschap te verbinden?
  - b. Wat zijn de belangrijkste manieren of onderwerpen/thema's in de berichtgeving waarmee u de gemeenschap probeert te verbinden?
2. Vragen naar aanleiding van de inhoudsanalyse:
  - a. Uit mijn inhoudsanalyse is gebleken dat 'sport', met name de lokale voetbalverenigingen (uitslagen, prestaties trainers en spelers, vertrouwen binnen de verenigingen, omstandigheden verenigingen), een belangrijk

- thema is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp waarmee de gemeenschap wordt verbonden met elkaar. Ziet u dat ook zo? Waarom?
- b. Ook is gebleken uit mijn inhoudsanalyse dat ‘activiteiten door en voor inwoners’ (uitnodigingen voor activiteiten, impressies van activiteiten, initiatieven voor hulp, vrijwilligerswerk, burgerparticipatie en -activisme, etc.) een belangrijk thema is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp waarmee de gemeenschap wordt verbonden met elkaar. Ziet u dat ook zo? Waarom?
  - c. De inhoudsanalyse liet ook zien dat ‘individuele inwoners’ (omzien naar inwoners, prestaties van inwoners) een belangrijk thema is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp waarmee de gemeenschap wordt verbonden met elkaar. Ziet u dat ook zo? Waarom?
  - d. Tot slot liet mijn inhoudsanalyse ook zien dat de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp geen duidelijke patronen toont rondom de ‘verbindende onderwerpen’: ‘diversiteit’, ‘vertrouwen of wantrouwen in anderen’ en ‘economische ongelijkheid en armoede’. Ziet u dat ook zo? Waarom?
    - i. Hoe verklaart u dat?
3. Op welke manieren, buiten de berichtgeving om, probeert u de functie ‘binden’ na te streven met dit medium?
- a. Bijvoorbeeld via een ‘tiplijn’, contactmogelijkheden, reacties, ingezonden artikelen of gastartikelen, etc.?
  - b. Waarom wordt *‘deze manier’* wel/niet gebruikt?

Afsluitende vraag over de sensitizing concepts ‘(hyperlokale) journalistiek’:

1. Ziet u zichzelf als journalist? Waarom?

Bijlage 5: Transcriptsies interviews

Transcriptie interview Paul Houkes (Pijnacker-Nootdorp Actueel) Ypenburg, 24 mei 2021

Francis Kleijwegt: Dus het is goed als ik het interview opneem.

Paul Houkes: ja hoor, prima.

Francis Kleijwegt: En is het ook goed als ik uw naam gebruik in mijn masterscriptie?

Paul Houkes: Geen probleem.

Francis Kleijwegt: Oké. Dan heb ik hier de vragen en ik schrijf ondertussen ook mee, want dan kan ik ook gewoon highlights eruit halen.

Paul Houkes: Precies.

Francis Kleijwegt: Oké, de eerste vraag is eigenlijk: Hoe is Pijnacker-Nootdorp Actueel ontstaan?

Paul Houkes: Dat verhaal begint eigenlijk in 1970, ben ik bang. Nou, ietsje later. Ik heb mijn hele leven in de journalistiek gewerkt. Ik ben inderdaad in 1970 begonnen bij huis-aan-huisbladen in Rotterdam. Daarna eigenlijk het grootste gedeelte van mijn carrière voor dagbladen gewerkt: Rotterdams(ch) Nieuwsblad en de Haagsche Courant. Ik ben er toen tien jaar tussenuit geweest, gewoon om maar even als achtergrond te geven, omdat ik in de tussentijd een ander vak had geleerd naast de journalistiek in de zorgverlening. Ik heb een praktijk gehad voor lichaamsgeoriënteerde psychotherapie. Dat heb ik een aantal jaren gedaan. Daarnaast was ik ook nog steeds, in het begin zeker, nog actief bij de krant, bij de Haagsche Courant. Toen wel van fulltime naar parttime. Ik ben met pensioen gegaan. Maar dat betekent niet dat ik ben gestopt met werken, want dat heb ik eigenlijk mijn hele leven gedaan en dat blijf ik doen. En toen ik hier in Ypenburg (Den Haag) kwam [wonen], ben ik iets minder gaan werken. (*Verdere uitweiding over carrière*). Ik was bezig in Rijswijk om een kudde schapen te filmen en toen werd ik op mijn schouder getikt en werd mij gevraagd: 'Wat doet u met die video?' Ik maak die voor mezelf, want video's vind ik leuk. 'Nou, ik ben van de lokale omroep in Rijswijk. Mag ik iets met die video doen?', zei diegene. Van mij mocht dat. Dus ik ben toen in contact gekomen met de lokale omroep in Rijswijk, die ook een afdeling in Pijnacker-Nootdorp had. Toen ben ik aan de slag gegaan en dat was op zich ontzettend leuk, omdat ik mijn 'hobby' (*video's maken*) kon doen. Maar dan nu beroepsmatig, omdat ik natuurlijk inmiddels heel wat journalistieke ervaring had opgedaan. Maar de organisatie die rammelde aan alle kanten, bestuurlijk klopte het niet en financieel klopte het niet. Dus toen ben ik ruim vier jaar geleden daar uitgestapt. Maar ik vond het toch wel jammer om niet meer actief te zijn, ook in een digitaal medium, want dat is heel leuk om te doen. Dus toen ben ik gestopt met de lokale omroep, daar ben ik uitgestapt, en binnen een week had ik Pijnacker-Nootdorp Actueel online. Ik moet zeggen dat ik in die periode daarvoor al vrij veel met websites bezig ben geweest, dus dat was niet zo'n ingewikkeld verhaal, dat kon ik zelf aardig opzetten. Dus toen is Pijnacker-Nootdorp Actueel begonnen en eigenlijk min of meer de voortzetting van wat ik daarvoor al twee, drie jaar bij de lokale omroep deed, maar nu onder mijn eigen vlag. En de opzet van Pijnacker-Nootdorp Actueel is heel bewust niet-commercieel. Het is zonder advertenties, het is zonder betaalde artikelen die je tegenwoordig natuurlijk heel veel ziet: stukken waar de factuur voor komt na afloop. Dus nee, bewuste keuze om dat niet te doen. Dat betekent dus ook dat er geen verdienmodel aan zit. 'Hobbymatig' wil ik het niet noemen, omdat het gewoon zeer professioneel is, maar het levert geen inkomsten op.

Francis Kleijwegt: Oké, en hoeveel mensen werken er dan vast voor Pijnacker-Nootdorp Actueel?

Paul Houkes: Ik werk er vast voor en dat gedurende zeven dagen in de week. Al ben ik niet elke dag acht uur bezig. Maar als je het optelt, kom ik zeker aan fulltime. En daarnaast zijn er wat medewerkers: iemand die voor de sport werkt, één of twee mensen die wat foto's aanleveren en ik heb wat mensen die zo nu en dan een stukje tekst maken.

Francis Kleijwegt: Zijn dat dan meer 'gastartikelen'?

Paul Houkes: Ja. Nou, dat zijn wel mensen die eraan verbonden zijn, dat wel, maar ook op vrijwillige basis, want ook zij hebben natuurlijk geen vergoeding. Maar 80 procent van het werk komt op mezelf. En dat werk bestaat zowel uit schrijven, maar daarnaast ook veel video en veel fotografie. Ja, dat zijn natuurlijk de media die je er tegenwoordig goed voor kunt inzetten.

Francis Kleijwegt: Oké, dan heeft u een aantal vragen die ik ook wilde stellen al beantwoord. Maar hoe, want ik gok dat bijvoorbeeld een website wel nog geld kost, hoe worden de dingen die wel geld kosten dan bekostigd?

Paul Houkes: Ja, dat betaal ik dan zelf. Maar dat valt wel mee, hoor. Want zo'n hostingpakket kost je 80 euro per jaar, ofzo? Nee, in principe dat en de reiskosten, hoewel ik natuurlijk heel veel op de fiets kan doen, zijn kosten waar geen vergoeding voor is. Die betaal ik gewoon zelf.

Francis Kleijwegt: Oké, en zou Pijnacker-Nootdorp Actueel eventueel steun vanuit een journalistiek fonds kunnen gebruiken of kunt u het zelf allemaal regelen?

Paul Houkes: Zoals het op dit ogenblik draait, kan ik het zelf regelen. Ik heb er ook wel eens naar gekeken. Er zijn tegenwoordig landelijk best wel wat mogelijkheden. Er zijn wat onderzoeksfondsen en ook via de NVJ, waar ik al heel lang bij zit.

Francis Kleijwegt: Want kent u het journalistieke fonds van de provincie Zuid-Holland? Dat is ongeveer, denk ik, een half jaar oud nu.

Paul Houkes: Die ken ik niet.

Francis Kleijwegt: Oké, want die is echt nieuw en voor de media hier. (*Uitweiding over Zuid-Hollands Mediafonds*).

Paul Houkes: Er is ook wel een mogelijkheid om via de gemeente Pijnacker-Nootdorp wat te krijgen. Ik ben daar zelfs al een paar keer op aangesproken door raadsleden. Ik ben daar tot nu toe aarzelend in geweest, omdat, zeker bij zo'n gemeentelijke subsidie, je jezelf dan ook wel wat verbindt en ik wil graag mijn onafhankelijkheid houden. Dat is wel een dingetje. Ik zit nu ook op een tweespiong van wat gaat er gebeuren met Pijnacker-Nootdorp Actueel. (*Uitweiding over persoonlijke toekomstplannen*). Dus het kan zijn dat Pijnacker-Nootdorp Actueel aan het eind van dit jaar of half volgend jaar stopt. Dat weet ik nog niet. Ik twijfel ook een beetje of ik dan van dat soort fondsen nu nog gebruik moet gaan maken. Misschien wel.

Francis Kleijwegt: Oké, dan even over het doel van Pijnacker-Nootdorp Actueel. Want wat zijn volgens u de functies van dit hyperlokale medium?

Paul Houkes: Er staat ergens een 'mission statement' op [de website], ergens bovenin in kleine lettertjes. Ik weet het niet uit mijn hoofd. Maar in grote lijnen komt het erop neer: proberen zo veel mogelijk al het lokale nieuws te brengen, professioneel, objectief en met de oude principes

van hoor en wederhoor. Dat is natuurlijk wat ik mijn hele leven zo geleerd heb en daar hou ik mij ook aan vast. Ik heb altijd heel veel gehad met lokale journalistiek. (*Uitweiding over carrière*). Ik vind dat eigenlijk misschien wel één van de belangrijkste onderdelen van het hele vak. Een onderdeel van het vak dat het ook steeds lastiger krijgt. En dat komt, omdat, zeker als je naar kranten kijkt, het aantal vaste redacteuren steeds minder wordt. Er wordt steeds meer gewerkt met freelancers. Waar niks mis mee is, maar het aantal redacteuren wordt steeds kleiner op redacties en dat gaat bijna altijd voor een belangrijk deel ten koste van de lokale of, zoals jij het noemt, hyperlokale journalistiek. Dat is het eerste waarin geschrapt wordt, terwijl ik denk dat dat juist zo ontzettend belangrijk is. Mensen willen natuurlijk best van alles lezen over [politiek] Den Haag en over allerlei landelijke trends en dingen. Maar datgene wat er bij jezelf om de hoek gebeurt. Bijvoorbeeld de opengescheurde vuilniszakken naast de afvalcontainers. Van dat soort onderwerpen is het denk ik heel belangrijk dat mensen dat soort onderwerpen ook kunnen vinden. En ik schrijf natuurlijk over meer dan over vuilniszakken, maar dit als voorbeeld. Ik denk dat het heel belangrijk is.

Francis Kleijwegt: En zou je dat dan kunnen omschrijven als de functie 'informeren'?

Paul Houkes: Informeren, maar ook, wat mij in jouw onderzoek aanspreekt, mensen 'betrokken' bij dingen die er gebeuren. Dus ik besteed vrij veel aandacht aan, op het ogenblik ligt het met corona natuurlijk voor een belangrijk deel op zijn gat, maar wat gebeurt er bij verenigingen? Wat zijn er voor prachtige ontwikkelingen op het gebied van ondersteuning die bijvoorbeeld de SWOP geeft met 'taalmaatjes'? Maar ook initiatieven waarbij mensen [anderen] helpen formulieren in te vullen. Of mensen die oudere mensen, die niet meer zo goed ter been zijn, in een busje 'douwen' en naar het ziekenhuis rijden. Dat zijn allemaal wel onderwerpen waarvan ik denk dat het heel goed is om mensen erbij te betrekken.

Francis Kleijwegt: Oké.

Paul Houkes: En in mijn geval, Pijnacker-Nootdorp Actueel is iets minder om mee te 'amuseren'. Dat kan natuurlijk ook een functie zijn en sommige video-onderwerpen lenen zich er wel voor. Dat kan, dat is mogelijk. Maar via de geschreven nieuwsvoorziening kies ik er niet zo heel veel voor om te amuseren.

Francis Kleijwegt: Ja. En u heeft net allemaal voorbeelden genoemd van die functie 'binden', als ik het zo mag zeggen.

Paul Houkes: Ja.

Francis Kleijwegt: Maar wat zijn dan voorbeelden waarvan u zegt: 'Ja, dat is echt wel een 'informerend onderwerp'?

Paul Houkes: Heel veel. (*Stilte*). Dat is toch wel het grootste gedeelte, denk ik, of misschien zeker de helft, bijvoorbeeld veel gemeentelijke informatie. Maar dan wel zo opgeschreven of in interviews gebracht dat het ook wel dichter bij de mensen komt. Dus ik leg wat meer uit. Ik heb als absolute stelregel dat ik niet een persbericht met knippen en plakken overneem. Ik herschrijf ze allemaal, ik breid ze uit en ik zoek er dingen bij. Dus ik probeer de onderwerpen wat breder te maken dan alleen maar het persberichtje dat ik krijg.

Francis Kleijwegt: En misschien dat het een beetje grijs gebied is, maar bij die gemeentelijke informatie zou dan de functie 'controleren' van het bestuur ook onder de functies van Pijnacker-Nootdorp Actueel kunnen vallen?

Paul Houkes: Nou, dat is een onderdeel. Niet het belangrijkste onderdeel, maar het is zeker een onderdeel. En dat zie je toch wel vrij regelmatig in de onderwerpen die aan de orde zijn. Recent

is er een kwestie, misschien wel een aardig voorbeeld. Ergens in het buitengebied, ergens achter Delfgauw, heb je een stoeterij, stal. (*Uitleg stoeterij in Delfgauw*). Die eigenaar heeft een prachtig bedrijf en wat hij onder andere heeft zijn paddocks. Dat zijn buitenplekken waar die dieren (*paarden*) vrij kunnen rondlopen en ook sociaal contact met elkaar kunnen hebben. Normaal doe je dat in een wei. Maar dat kan daar in de winter niet, want dan is het veel te nat. Dus dan hebben ze die paddocks. Die stonden aanvankelijk niet in het bestemmingsplan. Dus zegt de gemeente: 'Mag niet, moeten weg.' Nou dat is zo'n onderwerp waarvoor ik dan niet alleen een interview met die paardenbaas en ook met de wethouder houd. Dat is alleen de nieuwsvoorziening en 'wat zijn de discussies daarover in de gemeenteraad'. Maar dan wil ik toch ook nog wel wat, nou niet echt opiniërend bezig zijn, maar ik zoek het onderwerp wel dusdanig uit dat je ook wat meer mensen aan het denken zet. Dus dan is het ook wel een soort controleren van, in dit geval, de gemeentelijke overheid. Ja, toch wel.

Francis Kleijwegt: Oké, dus u heeft bijvoorbeeld dan wel op internet of ergens anders gezocht en gecontroleerd op: zit dat echt zo? Mag dat echt niet?

Paul Houkes: Ja, ja, absoluut.

Francis Kleijwegt: En dan liet u het daarnet al een beetje doorschemeren, maar hoe belangrijk zijn de functies informeren, controleren en verbinden? Als je bijvoorbeeld naar de verhoudingen zou kijken of de aandacht die ze krijgen binnen Pijnacker-Nootdorp Actueel?

Paul Houkes: Ik denk dat de nieuwsvoorziening voorop staat en dan de verbindende functie. Dus de voorbeelden die ik net noemde van verenigingen en instellingen. Dat dus. Maar ook de onderwerpen, dat vind ik ook wel een beetje verbindende onderwerpen, zoals mensen die leuke stenen beschilderen en die leggen ze neer en anderen die vinden ze en die leggen ze weer op een andere plek. Ik heb daar een paar maanden geleden een video-onderwerp van gemaakt. Ik ben toen meegegaan naar buiten met kinderen die daarmee bezig waren. Maar dat is dus ook zo'n voorbeeld waar toch wel verbinding in zit. Mensen komen daarmee in contact met elkaar.

Francis Kleijwegt: Eigenlijk lopen ze (*de functies 'informeren' en 'verbinden'*) een beetje door elkaar heen?

Paul Houkes: Loopt door elkaar, ja.

Francis Kleijwegt: En is 'informeren' dan misschien net even wat meer 'nummer één' in de 'top 3'?

Paul Houkes: ja, dan zou je kunnen zeggen.

Francis Kleijwegt: En 'controleren' waar staat dat dan? Als laatst?

Paul Houkes: Ja, dat is inderdaad minder.

Francis Kleijwegt: En zijn al die functies ook allemaal goed of even goed uit te voeren?

Paul Houkes: Het laatste, het 'controleren van de macht', om het zo maar te zeggen...

Francis Kleijwegt: ja, 'het bestuur'.

Paul Houkes: ...Is in ons geval zeker niet eenvoudig, omdat als je dat goed wilt doen, je dat wel heel veel tijd kost. En kijk, als je een onderzoeksredactie hebt of je kunt daar één of twee mensen voor binnenhalen en betalen, dan is dat natuurlijk wat makkelijker. Het is wel een onderwerp dat ik erg leuk vind om te doen, maar het schiet er ook bij in, omdat 'de krant' vol moet. Nou is

'deze krant' nooit vol (*Pijnacker-Nootdorp Actueel is een website*), er zit aan de achterkant geen bodem aan. Maar je wilt toch elke dag wel een paar onderwerpen hebben. Dus dat is wel een nadeel. Maar als ik het echt zou uitbreiden, dat ga ik nu niet meer doen, zou dat zeker een functie zijn waar ik meer aandacht aan zou willen besteden.

Francis Kleijwegt: Ja, en zou het ook nog kunnen zijn dat bijvoorbeeld één functie een andere functie in de weg zit?

Paul Houkes: Eigenlijk had ik het daarover. Je zou kunnen zeggen dat de noodzaak van het dagelijkse nieuws brengen een beetje in de weg zit. Maar dat zit meer in de factor 'tijd'.

Francis Kleijwegt: Ik bedoelde meer dat wanneer je bijvoorbeeld mensen wilt verbinden, dat je dan mensen gaat leren kennen. En als je ze dan ook wilt controleren, kan dat moeilijk zijn.

Paul Houkes: Die herken ik wel. Ik heb in verschillende raadsfracties echt behoorlijk goede contacten en ik merk dat dat soms wel eens lastig is en je daartussen zit. Ja, nee, als je 'm zo bedoelt, herken ik hem zeker. Ja, dat is zeker waar en dat kan ook een valkuil zijn. Als je al te dicht op, in dit geval, een lokale politici zit, dan moet je toch oppassen dat je je neutraliteit bewaart. Tegenwoordig is de bereikbaarheid van mensen natuurlijk heel gemakkelijk. Ik heb bijna alle telefoonnummers en bijna iedereen zit op WhatsApp. Dus zelfs een wethouder stuurt ik een WhatsAppberichtje met: 'Joh, [wethouder] Ilona hoe zit dat?' Of: 'Kan ik even met je bellen straks?' Dat is gemakkelijk en het komt dichtbij. Dus daar zit ook een lastig aspect aan. Ook komt het nog wel eens voor dat ik via WhatsApp berichtjes krijg van een wethouder of een raadslid over een onderwerp en die zegt van: 'Joh, zo had ik dat niet bedoeld.' Of: 'Dat heb je net even niet goed begrepen, kun je dat even aanpassen?' Fouten corrigeer ik met veel plezier en dit medium (*website*) leent zich daar natuurlijk heel gemakkelijk voor, want je hebt het zo opgelost. Maar ook daar moet je die afstand wel in de gaten houden.

Francis Kleijwegt: Of je geen PR voor ze wordt?

Paul Houkes: ja, klopt. Dat is ook wel een goede die je noemt. Dat je geen PR wordt, dat je niet een 'verlengstuk van' wordt. Dat voorkom ik, denk ik, wel doordat ik altijd mijn eigen stukken maak, geen persbericht overneem. Zelfs als het goede persbericht zijn, dan gooii ik ze om. Dit doe ik ook vanuit het aspect dat ik niet hetzelfde bericht als 'de collega's' (*andere media in Pijnacker-Nootdorp*) wil maken. En daarmee bepaal ik toch ook wat erin komt en wat niet.

Francis Kleijwegt: Oké. Dan even wat meer over de functie 'binden'. Want hoe probeert u de gemeenschap of het beoogde publiek met elkaar te verbinden via de berichtgeving, dus via de artikelen, van Pijnacker-Nootdorp Actueel?

Paul Houkes: Ik denk dat dat misschien wat vaker in de video-onderwerpen zit dan in de geschreven artikelen. En door te laten zien wat er gebeurt en ook door mensen op het spoor te zetten van 'goh leuk, daar kun je naartoe' of 'daar kun je je bij aansluiten' of 'ga daar eens kijken'. Zo op die manier. Ik denk dat dat iets meer in de video-onderwerpen is dan in de geschreven artikelen. Maar ik geloof niet dat het mijn taak is als journalist om mensen aan elkaar te koppelen. Ik laat de mogelijkheden zien. Ik heb geen 'koppelfunctie', denk ik.

Francis Kleijwegt: Nee, dat niet, maar waar ik eigenlijk op doel, en ik denk dat u net al eentje heeft genoemd, is de vraag: Zijn er bepaalde onderwerpen of thema's in die artikelen waarvan u zegt: 'Ja, de gemeenschap wordt daardoor wel met elkaar verbonden'?

Paul Houkes: (*stilte*)

Francis Kleijwegt: En ik denk dat u daar bijvoorbeeld die 'activiteiten' die worden georganiseerd mee bedoelt?

Paul Houkes: Activiteiten, zoals die beschilderde steentjes die ik net noemde. Ik wil activiteiten laten zien, maar ook vooral bewust opzoeken, daar zit het ook wel een beetje in. Ik probeer ze ook bewust op te zoeken. Zelf op zoek naar wat zijn de ontwikkelingen? Wat zijn er voor dingen geregeld? Contact houden door eens even een wijkvereniging op te bellen of kijken wat ze op de website hebben staan. Wat gebeurt daar? Dus het zit ook wel in het zelf zoeken van dingen die daar leuk in zijn en die ik wil vertellen.

Francis Kleijwegt: En zijn er nog andere onderwerpen in de artikelen die u publiceert die ook verbindend werken? Dus naast die 'activiteiten'.

Paul Houkes: Ja, wat nu bij me opkomt is dingen die er op scholen gebeuren. Dat is door corona natuurlijk allemaal wat lastiger geworden, maar dat geldt voor het hele verhaal. Op scholen gebeuren vaak zulke leuke dingen die ook weer interessant zijn voor andere scholen, vereniging of instellingen. Dus als er ergens een voorleeswedstrijd is, dan ga ik daar met plezier een video over maken. Dat zit ook bijvoorbeeld in, wat er nu bij me opkomt, een groep jongeren, 'Young Connection', die iets willen betekenen voor de gemeenschap en bijvoorbeeld boodschappen gingen doen voor ouderen in coronatijd. (*Verdere uitleg Young Connection*). Nou, dat zijn ook van die onderwerpen waarvan ik dan ook terug hoor, en daar probeer ik ook wel een beetje naar te sturen, dat meer mensen zich daarbij kunnen melden en dat ook gedaan hebben.

Francis Kleijwegt: Ja. Ook die 'activiteiten' weer eigenlijk.

Paul Houkes: Ja, ja.

Francis Kleijwegt: En zijn er nog andere onderwerpen, thema's, manieren waarvan u zegt die werken verbindend?

Paul Houkes: Ja, bij de scholen kunnen absoluut ook verenigingen. Je hebt in het buitengebied bij de Nieuwkoopseweg dat jeugdcentrum de Notelaer. Daar zit de Doewat, dat is een hobbyclub, een knutselclub. Die bestaat al 984 jaar, geloof ik. Nou iets korter, 600 jaar. Maar daar gebeuren gewoon ontzettend leuke dingen. Ook dat zijn fantastische video-onderwerpen. En je vindt hierdoor ook die combinatie [in Pijnacker-Nootdorp Actueel] tussen enerzijds dit soort onderwerpen en anderzijds inderdaad ook het proberen uit te leggen van wat nou de bedoeling is van een nieuw bestemmingsplan. En daarbij is begrijpelijk schrijven ook een belangrijk ding. Mensen moeten het kunnen volgen.

Francis Kleijwegt: Oké, dus ik kan het eigenlijk samenvatten als dat die 'activiteiten' het belangrijkste thema is dat verbindend werkt in dit hyperlokale medium.

Paul Houkes: Ja, dat denk ik wel.

Francis Kleijwegt: Dan heb ik, zoals eerder verteld, die inhoudsanalyse uitgevoerd op de artikelen en daar zijn een aantal interessante dingen uitgekomen en ik ben benieuwd of u dat ook zo ziet. Het eerste dat daaruit komt, is dat 'sport', en dan met name de lokale voetbalverenigingen, een belangrijk thema is in de hyperlokale berichtgeving waarmee de gemeenschap wordt verbonden met elkaar. En dan moet u denken aan artikelen over de uitslagen, maar ook over de prestaties van trainers of spelers, de omstandigheden bij de voetbalverenigingen. Ziet u dat ook zo?

Paul Houkes: Ik denk dat dat voor veel mensen geldt, ja. (*Uitweiding over de sport 'voetbal' zelf*).

Ik ben zelf nooit sportverslaggever geweest. Ik sport zelf wel, maar heb nooit competities gedaan ofzo. Dus ik ben zelf niet zo erg in sport geïnteresseerd. Ik vind het heel fijn dat ik wel iemand heb, Sander, die helemaal gek is van voetbal en daar ontzettend veel plezier in beleeft. In het weekend gaat hij langs die vijf verenigingen, volgt ze en daar maakt hij korte stukjes van. Sander is geen brillant schrijver, dus ik moet daar nog wel eens wat aan doen soms, maar dat is niet erg. Zijn enthousiasme en kennis op dat gebied is er. En ik denk dat dat zeker verbindend is. We hadden ook eerst [voetbalvereniging] Wippolder er niet bij, omdat dat officieel Delft is. Maar er zitten zoveel mensen uit Delfgauw bij die vereniging. Daar kregen we ook signalen van. Dus toen dachten we: dan moet die er ook bij. Maar het hoeft niet alleen maar competitie te zijn [in de artikelen]. Gisteren of eergisteren was er ook het 'Ukken-toernooi' bij [voetbalvereniging] Oliveo met kinderen van zeven, acht, negen jaar. Dat is ook zeker verbindend.

Francis Kleijwegt: En dan, maar dat heeft u eigenlijk net al gezegd, is ook inderdaad uit mijn inhoudsanalyse gebleken dat 'activiteiten' die door of voor inwoners worden georganiseerd een verbindend thema is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp. Ja, het is een beetje overbodig om te vragen misschien, maar ziet u dat ook zo?

Paul Houkes: Ja. En het (*over dit onderwerp schrijven*) is ook ontzettend leuk om te doen. Waar ik ieder jaar in de zomervakantie ontzettend veel lol aan heb, is het maken van de videoreportages van de Nootdorpse vakantieweek en Jeugdland in Pijnacker. Wat wel steeds lastiger wordt, ook op scholen merk ik dat, is de AVG[-wetgeving]. Dat wordt een steeds groter ding. Ik kan er inmiddels wel vrij goed mee omgaan. (*Uitweiding over oplossingen om zich aan AVG-wetgeving te houden en ook beelden te kunnen maken voor Pijnacker-Nootdorp Actueel*).

Francis Kleijwegt: Ja, en waarom denkt u dat die 'activiteiten' zo verbindend zijn?

Paul Houkes: Alleen al als je ziet hoeveel reacties erop komen. Daar zit de binding in. Dat heb je natuurlijk met Facebook, zeker bij een video. En ook het verbindende, daar moet ik altijd wel een beetje om grinniken, zijn de reacties met: 'Joh, Marian, heb je Pietje gezien, want die staat op die video'. En dan de reactie daarop met: 'Ja, nou, ik ga die eens even bekijken.' Ja, dat is natuurlijk ontzettend leuk. Ze steken mekaar dus ook aan daarin.

Francis Kleijwegt: Dus de mensen op de video's en foto's zorgen voor die verbinding door 'activiteiten'?

Paul Houkes: Zeker.

Francis Kleijwegt: Oké, en dan is er nog een thema dat verbindend is volgens de inhoudsanalyse, namelijk de 'individuele inwoners'. Dus artikelen die omzien naar een kleinere groep inwoners of één inwoner, maar ook de prestaties van een inwoner. Ziet u dat ook zo?

Paul Houkes: Ik zie nog even niet het verbindende daarin.

Francis Kleijwegt: Ja, dat is ook een antwoord. Maar wat ik bijvoorbeeld bedoel is dat mensen een persoon kennen die wordt uitgelicht in een artikel.

Paul Houkes: Oh ja. Wat dat betreft is de rubriek in de Telstar (*ander medium in de gemeente*) die elke week een plaatsgenoot uitlicht, een goed voorbeeld daarvan. Ik vind die verhalen veel te lang en ze hebben die verhalen vaak slecht opgeschreven. Maar dat zijn wel herkenbare mensen. Iedere Pijnackernaar kent ze. En het verbindende zit hem trouwens ook in historische onderwerpen. Dat zijn dingen die mensen gewoon ontzettend leuk vinden en waar zeker verbinding in zit. Oude herinneringen daar zou ik eigenlijk wel meer mee willen doen en lijkt me heel leuk om te doen.

Francis Kleijwegt: En dan kwam uit die inhoudsanalyse ook dat er eigenlijk geen duidelijke uitingen zijn rondom de 'verbindende' onderwerpen 'diverseit', 'vertrouwen of wantrouwen in anderen' en 'economische ongelijkheid en armoede'. Het zijn er dus drie. Het is misschien handig om ze even één voor één af te gaan, omdat het anders een hele brede vraag wordt. Dus ziet u ook dat er eigenlijk geen duidelijke uitingen zijn in de berichtgeving rondom het onderwerp 'diverseit'?

Paul Houkes: Naar mijn gevoel, maar het kan zijn dat ik dingen niet zie, maar naar mijn gevoel is dat een onderwerp dat in Pijnacker-Nootdorp niet zo heel erg speelt. Wel vanuit nieuwkomers. Als er weer berichtgeving is over dat er huisvesting van een aantal statushouders wordt opgelegd. Daar komen vaak ook reacties op en dat levert wel gedoe op, maar andere onderwerpen rondom diverseit spelen eigenlijk niet zo.

Francis Kleijwegt: Dus eigenlijk alleen als er iets met vluchtelingen en statushouders is?

Paul Houkes: Ja, dat is wel een ding.

Francis Kleijwegt: Heeft u daar een verklaring voor?

Paul Houkes: Nee, ik heb daar niet echt een verklaring voor. Het is wel een onderwerp dat ik zeker niet uit de weg zou gaan. Maar als het er niet is, hoef ik het ook niet te maken natuurlijk.

Francis Kleijwegt: Is dat dan misschien een verklaring? Dat er eigenlijk gewoon niet veel diverseit is in Pijnacker-Nootdorp?

Paul Houkes: Ik heb de cijfers niet van hoe de bevolkingsopbouw precies in elkaar zit. Maar ik heb de indruk dat in de grotere steden de verhoudingen wel anders liggen. Ik denk dat Pijnacker-Nootdorp wel een behoorlijk witte gemeenschap is. Dat is niet helemaal waar, want ik heb natuurlijk op de scholen ook kinderen gezien met een andere achtergrond. Maar ik heb het idee dat dat weinig conflict oplevert ofzo.

Francis Kleijwegt: Dan het onderwerp 'vertrouwen of wantrouwen in anderen'. En 'anderen' kunnen mensen in het algemeen zijn, maar bijvoorbeeld ook buren. Dat is ook een 'verbindend onderwerp' dat geen duidelijke uitingen laat zien. Ziet u dat ook zo?

Paul Houkes: Wel, maar daar zit het vaak ook weer in de 'activiteitenfeer'. Dan gaat het om bijvoorbeeld alle activiteiten die er in Pijnacker-Nootdorp zijn, dat zijn er veel, rondom ondersteuning van mensen in armoedesituaties. Volgens mij was dat je volgende onderwerp in deze reeks. Maar er gebeurt heel veel op dat gebied en er is ook vertrouwen in. Daar besteden we zeker aandacht aan.

Francis Kleijwegt: ja, dus dan als het ware 'vertrouwen in activiteiten'? Moet ik het zo omschrijven?

Paul Houkes: Ja.

Francis Kleijwegt: En het wantrouwen dan?

Paul Houkes: Dat zie ik niet zo.

Francis Kleijwegt: Ja, en dan dus nog 'economische ongelijkheid en armoede'. Ziet u daar wel duidelijke uitingen van in de berichtgeving?

Paul Houkes: Het komt wel min of meer geregeld aan de orde, maar dan via twee sporen. Of via de gemeentelijke activiteiten op dat gebied en het beleid daarover. Daar is natuurlijk best wel het een en ander om te doen in het kader van het hele sociaal domein. En ook via de ondersteuning vanuit maatschappelijke organisaties waar best veel gebeurt. Wat ik niet zo veel zie, of ik kan me niet herinneren dat ik artikelen heb gehad met individuele voorbeelden van mensen in armoedesituaties. Niet dat ik dat niet zou willen, maar die [mensen] zijn vaak niet zo goed vindbaar en melden zich niet zo.

Francis Kleijwegt: Oké, dus eigenlijk ziet u op zich dat dat (*economische ongelijkheid en armoede*) wel duidelijke uitingen vertoond?

Paul Houkes: Het onderwerp komt zeker geregeld aan de orde. En je schrikt, maar goed dat is landelijk natuurlijk net zo goed, als je ziet hoeveel mensen er onder het bestaansminimum of daar maar net bovenop leven. Ook in Pijnacker-Nootdorp. Terwijl Pijnacker-Nootdorp natuurlijk best een welvarende gemeente is.

Francis Kleijwegt: Ja, dan hebben we het natuurlijk nu vooral over de inhoud van de berichten gehad en de artikelen. Maar zijn er ook nog manieren buiten die berichtgeving om waarmee u die functie 'binden' probeert na te streven met het medium?

Paul Houkes: Niet door zelf acties te entameren, ofzo. Dat kan natuurlijk wel. Wanneer je daar ook meer mankracht voor zou hebben, zou je ook als medium daarin een actievere rol kunnen nemen. Ik zou daar ook wel ideeën over hebben, maar dat voert te ver om in je eentje uit te voeren, dat is niet te doen. Dus, nee, niet op die manier.

Francis Kleijwegt: Ja, en waar ik dan vooral een beetje op stuur is: Is er een 'tiplijn'? Zijn er contactmogelijkheden? Kunnen mensen reacties plaatsen? Maakt u gebruik van gastschrijvers of mensen die gewoon zelf een stuk schrijven en sturen naar u? Wat doen jullie daar allemaal in?

Paul Houkes: Op die manier natuurlijk wel. Er staat altijd wel ergens een telefoonnummer en 'Heeft u tips?' en dat soort dingen. En ook via de sociale media gebeurt dat natuurlijk wel. Maar heel actief daarin wervend ben ik niet echt bezig. Het komt relatief wel, maar ik denk dat dat (*het niet-actief werven*) ook wel te maken heeft met het feit dat we geen commercieel medium zijn. Er is geen grote druk om een enorm bereik te hebben. Andere media hebben een beetje de noodzaak om te 'scoren'. Dat voel ik niet zo.

Francis Kleijwegt: Ja, dus kan ik dat samenvatten als dat mensen contact kunnen opnemen en reacties kunnen plaatsen. En kunnen mensen inderdaad ook zelf een stuk schrijven en dat mailen?

Paul Houkes: Ja, dat kan zeker. Gebeurt niet zo veel, maar het gebeurt wel.

Francis Kleijwegt: Oké, en waar worden die mogelijkheden dan vooral voor gebruikt?

Paul Houkes: Eigenlijk voornamelijk voor tips over activiteiten.

Francis Kleijwegt: Ja, dus meer dat je bronnen hebt?

Paul Houkes: Ja.

Francis Kleijwegt: Ja, oké. Maar worden deze manieren ook nog gebruikt om te verbinden, of is dat meer een beetje een onbewust 'bijgevolg'?

Paul Houkes: Weet ik niet. Ik kom weer even met mijn voorbeeld van 'de gekleurde steentjes'. Maar dat kreeg ik via een tip. Maar de intentie van die mensen was wel van: 'Goh, ik zou het wel leuk vinden als er meer mensen mee aan de slag gingen'. Dus op die manier wel. Zo zijn er nog wel wat andere onderwerpen. Je ziet dat ook wel bijvoorbeeld in Ackerswoude. Daar zijn ze bezig met een nieuwe school en er waren nogal wat perikelen over de verkeersafwikkeling rond die nieuwe school. Bewoners waren het daar niet mee eens. Dan komen ze ook wel naar ons toe met dat ze daar ook meer mensen bij willen betrekken. Dus op die manier zie in het ook wel. En ook wel in het 'meer actievoeren'. Een aantal maanden geleden was er nogal wat gedoe in Klapwijk over de plannen om een dierenpension te gaan vestigen. De familie Van Koppen heeft al jaren een dierenpension ergens in Delfgauw en die moet daar weg vanwege de aanleg van de nieuwe wijk Tuindershof. En er is nu een mooie locatie gevonden achter Klapwijk. (*Uitleg nieuwe locatie dierenpension*). Dus de bewoners van Klapwijk die komen dan in verzet, want die zagen dat helemaal niet zitten. Dus daar kwamen dan wel reacties over waarmee ook wel gepoogd wordt om de opinie te beïnvloeden en ook in de richting van de gemeenteraad een beetje druk uit te oefenen. Dus op die manier komen ook wel onderwerpen binnen.

Francis Kleijwegt: Maar om het samen te vatten: u gebruikt die contactmogelijkheden en reacties en noem maar op om bronnen te krijgen en informatie in te winnen. En dan is het eigenlijk meer een 'bijgevolg' dat het dus ook 'verbindend' werkt.

Paul Houkes: Ja, ik denk dat dat (verbinden) niet primair is.

Francis Kleijwegt: Oké, en dan heb ik nog een laatste vraag: Ziet u zichzelf als journalist?

Paul Houkes: Ja, absoluut, nog steeds.

Francis Kleijwegt: En kunt u uitleggen waarom u zichzelf als journalist ziet?

Paul Houkes: (*Uitweiding over carrière*). Wat was de vraag ook alweer? Ben ik journalist? Jazeker.

Francis Kleijwegt: En wat zijn dan bijvoorbeeld de kenmerken waarvan u zegt: 'Ja, dat doet een journalist en dat doe ik ook bijvoorbeeld'?

Paul Houkes: Heel erg nieuwsgierig zijn, doordenken, kijken wat de vraag achter de vraag is. Ook hoor en wederhoor vind ik een heel belangrijke en daar wordt behoorlijk vaak van afgewezen, zie ik om me heen. Probeer niet alleen maar bericht te geven over de waan van de dag, van de dingen die toch wel binnenkomen of de persberichten die je krijgt van de gemeente. Maar ga ook zelf op zoek, lees ook zelf de gemeentelijke stukken. Ik lees bijna alle gemeentelijke stukken die in de raad worden besproken. Dus ja, op die manier. Echt zelf met informatie aan de slag is een heel belangrijk aspect van de journalistiek. In die zin, ook al ben ik inmiddels al jaren met pensioen, ben ik nog steeds actief als journalist en vind ik het ook nog steeds waard om aangesloten te zijn bij de NVJ (*Nederlandse Vereniging van Journalisten*).

Deze transcriptie is gecreëerd met Amberscript.

Transcriptie interview Hans van Kalsbeek (Vrouwjeslant Met Elkaar)

Nootdorp, 3 juni 2021

Francis Kleijwegt: Dus het is goed dat ik het interview opneem?

Hans van Kalsbeek: Ja

Francis Kleijwegt: Oké. En is het ook goed als ik uw naam gebruik in mijn rapportage?

Hans van Kalsbeek: Ja hoor.

Francis Kleijwegt: Oké, de eerste vraag is: hoe is het hyperlokale medium 'Vrouwjeslant Met Elkaar' ontstaan?

Hans van Kalsbeek: Nou, het is eigenlijk een initiatief dat is begonnen in 2016 met een paar mensen die een bijeenkomst bezochten van de gemeente over eenzaamheid. En dat waren onder andere Lies Rutten, mijn buurvrouw, en de vrouw van de dominee van de PKN-kerk hier. Die waren daar samen en die hadden toen eigenlijk zoiets van: zoiets moeten we lokaal gaan opstarten en dan niet alleen met eenzaamheid, maar gewoon met verbinden. En dat is ook meteen de missie die wij stellen. Meer doen we eigenlijk niet. We proberen mensen nog meer met elkaar in contact te brengen dan dat er al gebeurt, want het gebeurt al best wel veel. Dit is helemaal geen 'gekke wijk' in dat opzicht. Nee, het is niet zo dat het hier slecht ging en we het daarom zijn gestart. Maar echt vanuit het gevoel van: de wijk vergrijst, daar heb je mee te maken. En veel mensen vereenzamen, toen ook al. Dus je moet eigenlijk zorgen dat je de mensen met elkaar in contact brengt op een heel laagdrempelige manier. En zo is eigenlijk het initiatief 'Vrouwjeslant Met Elkaar' ontstaan.

Francis Kleijwegt: Dus die facebookpagina?

Hans van Kalsbeek: Nee, Facebook is pas later gekomen. Het is meer het buurtinitiatief zelf dat we gestart zijn en dat hebben we toen met een soort kaart gestart, een ansichtkaart met: 'Hallo, dit zijn wij'. En vooral 'dit zijn wij niet'. Want wat we heel duidelijk wilden maken is dat we geen soort zorgloket zijn en iedereen maar kan bellen van: 'Joh, ik heb ruzie met mijn buurvrouw en ik wil haar de hersens inslaan.' En dat soort dingen. Dus dat doen we zeker niet. We zijn ook geen bemiddelaar. Maar wat we wel doen, is dat we gewoon proberen om... Al is het maar dat mensen mekaar op straat gaan groeten. Klinkt heel laagdrempelig, dat is het ook, en dat is precies wat wij willen. Als mensen elkaar groeten dan krijg je al een soort van, ja, een beetje een ontspannen sfeer.

Francis Kleijwegt: En naar aanleiding daarvan is dan die facebookpagina op een gegeven moment ontstaan?

Hans van Kalsbeek: Die facebookpagina, daar zijn we mee gestart... Daar zit ook weer een verhaal achter. Want dat was een facebookpagina van de gemeente die wij hebben overgenomen, om het zo maar even te zeggen. Dus er was een bestaande facebookpagina. Die had te maken met de renovatie van deze hele wijk. Dat ging over rioleringen en toestanden. Dat is natuurlijk ook wel een grote explosie van allerlei emoties en toestanden. En toen heeft de gemeente een facebookpagina daarvoor aangemaakt waar mensen op konden reageren, waar ze (*de gemeente*) vertelde: 'Nou, volgende week gaan we daar begin.' En weet ik veel wat. En die pagina wilden ze opheffen. En dat kwam mij ter ore, toen heb ik de gemeente gebeld en heb ik gezegd van: 'Joh, dat is een bestaande pagina met al, ik geloof, 120 volgers of zoiets.' Allemaal uiteraard uit deze wijk. En toen zei ik: 'Joh, kunnen wij die pagina niet gewoon overnemen. We gaan hem hernoemen. We gaan ook uitleggen waarom we dat doen en dan hebben we meteen al 120 volgers in de wijk.' En zo is die eigenlijk begonnen.

Francis Kleijwegt: Oké. En die nieuwsbrief, hoe is dat een soort van ontstaan?

Hans van Kalsbeek: Ik zit te twijfelen of we nou eigenlijk zijn begonnen in de 'COVID[-19]-periode'. Nee, net daarvoor. En daarvoor hebben we een aantal kaarten gemaakt. Ik weet niet of je die ook gezien hebt. Van [de titel]: 'Herkent u ze?'

Francis Kleijwegt: Oh ja, die ken ik.

Hans van Kalsbeek: Die kaarten gebruikten we om gewoon regelmatig even iets van ons te laten horen. Er staat ook een telefoonnummer op. We hebben een eigen telefoonnummer, zeg maar, dat iedere avond in principe afgeluisterd wordt. Dat is niet gewoon 24/7 bereikbaar. Maar dat soort dingen wilden we communiceren. En we hadden die facebookpagina. Dus we hadden zoiets van: we moeten regelmatig wel van ons laten horen. Dat deden we eerst met die kaarten en later is toen het idee ontstaan: misschien moeten we gewoon nieuwjes uit de wijk daarin (*in een nieuwsbrief*) zetten, misschien komt dat wel op gang. En ik ben grafisch ontwerper. Dus het is altijd best veel werk, maar ik vind het ook leuk [om dat te maken] en we konden dat opstarten. En zo is dat eigenlijk begonnen. En toen begon eigenlijk volgens mij vrij snel daarna die 'COVID[-19]'. En toen hadden we zoiets van: 'nu moeten we hier ook gewoon gebruik van maken. Gewoon leuke dingen delen, een beetje positief'. We hadden echt zoiets van: 'nou, kom op, we gaan ook leuke dingen vertellen en wat er gebeurt [in de wijk]'.

Francis Kleijwegt: Ja, dat herken ik wel een beetje. En hoeveel mensen werken er 'vast' voor Vrouwjeslant Met Elkaar? Dus voor de facebookpagina en de nieuwsbrief?

Hans van Kalsbeek: Toen we begonnen, dat waren dus Lies (*buurvrouw van Van Kalsbeek*) en Rita (*vrouw dominee*), hadden zij zoets van: 'we willen dit eigenlijk met een grotere groep gaan starten'. Lies vroeg mij toen meteen: 'Vind jij dit leuk?' Ja, dat vind ik ook leuk. En toen ging, natuurlijk ben ik een creatieveling om het zo maar even te zeggen, bij mij alles draaien. Dus ik had zoets van: 'weet je wat we eigenlijk zouden moeten doen? Eigenlijk zou het leuk zijn als we een mix van mensen met allemaal hun eigen expertise bij elkaar brengen en dat we kijken of die mensen met elkaar een soort plan kunnen maken'. (*Uitweiding over expertises en beroepen van verschillende mensen die werken voor Vrouwjeslant Met Elkaar, waaronder Lies en Rita*). Nou, zo hebben we uiteindelijk negen mensen bij elkaar gevonden. En die negen mensen hadden eigenlijk allemaal een soort van eigen initiatief. (*Uitweiding over expertises en beroepen van andere mensen die werken voor Vrouwjeslant Met Elkaar*). En die groep van negen, dat noemen we de initiatiefgroep, daaruit is het idee ontstaan om... misschien ga ik nu iets te ver. Maar de hele wijk is opgebouwd uit een soort 'blokken' (*pleintjes met huizen eromheen*). (*Uitweiding over hoe 'blokken' zijn verdeeld over de wijk*). Toen hadden we zoets van: 'het zou prachtig zijn als we per 'blok' iemand kunnen vinden die een beetje een sociaal bewogen persoon is, zeg maar, en die een soort 'schakelfunctie' kan hebben'. En we hebben ze natuurlijk niet per 'blok' ondertussen. Maar we hebben er wel, dan moet ik het goed zeggen, want het is een beetje gewisseld. We hebben in ieder geval veertien 'schakelaars'. Wij noemen ze ook 'schakelaars'. (*Uitweiding over wat 'schakelaars' niet zijn*). Dat zijn mensen die makkelijk een gesprekje maken met iemand anders. Die [bijvoorbeeld] horen dat twee huizen verderop een oudere vrouw woont en dat die slecht ter been is of dat ze ziek is en daarvoor iets willen of kunnen regelen. En die schakelaars vormen ook weer een netwerk. Zij communiceren ook weer met elkaar over gebeurtenissen en bewoners in de wijk. Dus bijvoorbeeld als mijn zoon moeite heeft met wiskunde. En aan de andere kant van de wijk woont een gepensioneerde wiskundeleraar. Dan kunnen de schakelaars die twee met elkaar in contact brengen voor wiskundebijles bijvoorbeeld. En dat is precies wat wij graag zouden willen, dat we dan die mensen met elkaar in contact brengen. (*Uitweiding over andere voorbeelden van mensen met elkaar in contact brengen*).

Francis Kleijwegt: En als je dan kijkt naar die facebookpagina en die nieuwsbrief, zegt u dan dat de 'initiatiefgroep' daar vooral actief voor is?

Hans van Kalsbeek: Nou ja, schakelaars ook. Want die schakelaars die kennen bijvoorbeeld verhaaltjes uit de wijk. Die zeggen van: 'Joh, volgende week hebben we hier op het plein een pleinbarbecue of -borrel of weet ik veel. Of die maken een paar fotootjes en die rossen we [na afloop] in dat krantje (*nieuwsbrief*).

Francis Kleijwegt: Oké. En wat is, dat heeft u op zich al wel een beetje verteld, maar wat is uw rol precies binnen deze hyperlocal?

Hans van Kalsbeek: Nou ja, ik ben een van de initiatiefnemers. En ik denk mee over hoe we de communicatie op gang kunnen houden? Dat mensen weten dat we er zijn.

Francis Kleijwegt: En u schrijft ook 'stukjes'?

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: En de vormgeving van die nieuwsbrief doet u ook?

Hans van Kalsbeek: Ja, eigenlijk alles wat betreft communicatie doe ik. Uiteraard met iedereen die spullen aanlevert, want dat is natuurlijk wat we willen.

Francis Kleijwegt: Ja, dat is wel handig. En hoeveel tijd bent u daar ongeveer per week mee bezig?

Hans van Kalsbeek: Dat is een lastige, zeg. Ja, weet je, zo'n nieuwsbrief kost natuurlijk in verhouding veel tijd. Ik ben grafisch ontwerper, dus ik weet altijd hoe dat gaat. (*Uitweiding over ervaringen als grafisch ontwerper*). Met dit (*de nieuwsbrief*) is het dan van: er mist nog een stukje, maar dat past net niet. En dan komt er later nog iets bij. Dus ja, hoe lang ben ik ermee bezig? Laat ik zeggen, voor zo'n nieuwsbrief een dag in totaal. Echt wel een dag. En dan moet het drukwerk natuurlijk gemaakt worden en dat soort dingen, dus zeg maar een paar dagen.

Francis Kleijwegt: Maar dan een paar dagen per week echt?

Hans van Kalsbeek: Nee, met zo'n nieuwsbrief en verder niet veel [meer tijd].

Francis Kleijwegt: Dus als die nieuwsbrief er is, dan is het even druk?

Hans van Kalsbeek: Ja. En wat we natuurlijk wel deden, laten we de corona daarvoor even 'uitgummen', dus voor die tijd. Toen probeerden we wel bijvoorbeeld één keer per maand met de initiatiefgroep en de schakelaars bij elkaar te komen om gewoon met elkaar te praten over: Hoe gaat? Hebben jullie vragen? (*Uitweiding over locaties van deze bijeenkomsten*).

Francis Kleijwegt: Een soort van vergaderingen?

Hans van Kalsbeek: Ja, vergadering. Maar meer ook om die 'schakelaars' met elkaar in contact te laten komen. En dat deden we een keer per maand, een keer per twee maanden. Nee, volgens mij toch wel echt één keer per twee maanden gemiddeld.

Francis Kleijwegt: Ja. En, ik weet niet of het een goed woord is, maar hoe ziet het 'verdienmodel' eruit van 'Vrouwjeslant Met Elkaar'?

Hans van Kalsbeek: Ja, niet. We hebben geen budget, niemand wordt betaald. Dus als je het in de term 'verdienmodel' wilt uitdrukken, dan is eigenlijk het verdienmodel onze visie en onze missie vooral. Dus dat we zeggen: 'We willen dat mensen nog meer met elkaar in contact komen.'

Francis Kleijwegt: En bijvoorbeeld die nieuwsbrief of dingen die wel geld kosten, hoe worden die dan bekostigd?

Hans van Kalsbeek: Of door de vrijwilligers, zeg maar, kosteloos. Bijvoorbeeld een hele groep die brengt die nieuwsbrief rond. Het zijn 750 voordeuren, dus dat is best wel veel werk. Dus dat is echt wel heel leuk [dat die groep ze wil rondbrengen]. Iedereen vindt het ook leuk om dat te doen. En als we echt kosten hebben, bijvoorbeeld drukwerk, dan doe ik dat via mijn bedrijf. Maar dan de inkoopkosten, de nota [daarvan], die stuur ik dan naar de beheerder van de 'buurtknip' van Vrouwjeslant Met Elkaar. En die betaalt mij dan de inkoopkosten van het drukwerk terug.

Francis Kleijwegt: Ja, oké, en zouden die nieuwsbrief of die facebookpagina eventueel steun kunnen gebruiken van een journalistiek fonds? Of zegt u dan: 'Dat kunnen we zelf wel regelen'?

Hans van Kalsbeek: Tot nu toe regelen we dat zelf, ja.

Francis Kleijwegt: Want kent u het fonds van de provincie Zuid-Holland of niet?

Hans van Kalsbeek: Nee. We hebben wel dat andere fonds, ik weet niet hoe dat nou precies heet. En er zijn ook vanuit de gemeente nog wel een aantal kerken allerlei subsidiepotjes beschikbaar gesteld. (*Uitweiding verschillende subsidies van gemeente*). Maar toen was ook net die 'buurtknip' aan het opstarten. En [in de tijd] daarvoor gebruikten we het budget, dat ging via de wijkmanager en gaat trouwens nu ook via de wijkmanager, van een [andere] 'subsidiepot' van de gemeente. Dat was voor allerlei buurtinitiatieven, culturele dingen en weet ik veel wat allemaal. Dat was een pot geld die de gemeente beschikbaar had en dan kon je op basis van een aanvraag gewoon geld krijgen. Als ik dan iets had, stuurde ik een factuur naar de gemeente en die betaalde mij dan uit of niet. Maar eigenlijk was dat nooit een probleem.

Francis Kleijwegt: Goed, dan wil ik wat meer gaan vragen over het 'doel' van Vrouwjeslant Met Elkaar. En dan dus vooral die facebookpagina en de nieuwsbrief. Want wat zijn volgens u de functies van het hyperlokale medium Vrouwjeslant Met Elkaar?

Hans van Kalsbeek: Kijk, het punt is dat ik het niet zozeer als een hyperlokaal medium zie? Dat vind ik een beetje lastig om dat op die manier, zeg maar, te bekijken. Het is echt een buurtinitiatief waarbij we ook media inzetten als er iets spannends gebeurt, ik noem maar wat. Voor corona hebben we een aantal grote buurbijeenkomsten gehad. (*Uitweiding over verschillende bijeenkomsten die Vrouwjeslant Met Elkaar organiseert voor wijkbewoners*). En dat communiceer je dan ook via de [hyper]lokale media (*ook andere media in Pijnacker-Nootdorp*).

Francis Kleijwegt: Oké. Maar ik ga toch wat voorbeelden van functies opnoemen. Want bijvoorbeeld de functie 'informeren' van het beoogde publiek. Zou je kunnen zeggen dat dat onder de functies van die facebookpagina en die nieuwsbrief valt?

Hans van Kalsbeek: Ja, ja, dat zeker, ja.

Francis Kleijwegt: Oké, en waarom dan eigenlijk? Heeft u voorbeelden waarvan u zegt: Als we daarover berichtgeven, dan is dat wel 'informeren'?

Hans van Kalsbeek: Als we het over bijvoorbeeld die facebookpagina hebben. Eigenlijk was het natuurlijk onze ultieme droom om een groep mensen in de wijk te vinden die het hartstikke leuk

vinden om met Facebook aan de gang te gaan. Ik heb het opgestart, maar ik ben helemaal niet zo'n 'social media-figuur'. Maar vanuit mijn vak (*grafisch ontwerper*) moet ik het [kunnen]. (*Uitleg over zijn vak*). Dus vanuit die professionaliteit ben ik ermee bezig. En toen was mijn idee: iemand moet het opstarten. Weet je wat, ik ga het opstarten. Ik had ook contact met de gemeente gehad, dus ik heb eigenlijk de pagina overgenomen. Maar toen hebben we een aantal keren een oproep geplaatst dat we eigenlijk een soort 'facebookgroep' wilden maken van mensen die nieuwttjes uit de wijk gewoon daarop kunnen posten. En in het begin hadden we een jonge griet hier van een plein verderop. Hartstikke leuke meid die het ook leuk vond om daarmee bezig te zijn. Ik kom even niet op haar naam, maar dat maakt niet uit. En we hebben dan een wat ouder iemand die het ook leuk vindt om met Facebook iets te doen. En zo hadden we in het begin een groepje van vier mensen. En uiteindelijk ben ik nu degene die af en toe een berichtje erop slingert. En dat is vaak het plaatsen van berichten uit de gemeente die ook te maken hebben met deze wijk, dat soort dingen. Maar ook wel eigen initiatieven. Bijvoorbeeld één van de initiatieven die hier gestart is, is een buurtgenotendiner. Dat is gewoon iemand, Renate, die woont hier en die is dat initiatief gestart. En zij is daar heel enthousiast in en organiseert dat voor tien mensen. Iedere keer probeert ze ook weer wat nieuwe mensen uit te nodigen. En daar hebben wij wel ook van gezegd: 'Joh, als je data hebt, geef ze aan ons. Dan zetten wij ze ook op Facebook en ook in de nieuwsbrief.' Maar ja, zoals met alles nu (*coronasituatie*), is dat gewoon als een plumpudding natuurlijk in elkaar gezakt. Maar dat gaat allemaal weer beginnen, want ze gaat nu alweer beginnen met hele kleine groepjes.

Francis Kleijwegt: Dus het 'informeren' zit hem vooral in het plaatsen van berichten van de gemeente en dus de activiteiten die jullie gaan doen?

Hans van Kalsbeek: Ja, maar het gevaar is, als je dat zo zegt, dat het activiteiten zijn die Vrouwtjeslant Met Elkaar doet (*organiseert*). Maar dat is het niet. Vrouwtjeslant Met Elkaar is een initiatief dat mensen aanspoort om dingen te gaan doen. Wij organiseren geen buurtgenotendiner, wij organiseren geen pleinbarbecues.

Francis Kleijwegt: Dus dan eigenlijk activiteiten die iemand gaat doen?

Hans van Kalsbeek: Kijk, wij initiëren en af en toe laten we even een balletje vallen. Maar het moet vanuit de mensen zelf beginnen. Want anders gaat iedereen zitten wachten op wat gaat Vrouwtjeslant Met Elkaar nou weer eens voor leuke activiteiten organiseren.

Francis Kleijwegt: Oké, en dan heb ik nog een andere functie. De functie 'controleren' van het bestuur in Pijnacker-Nootdorp. Dus de gemeente, politieke partijen en andere publieke instellingen. Valt dat ook onder de functies van Vrouwtjeslant Met Elkaar?

Hans van Kalsbeek: Nee, helemaal niet. We onderhouden contact met de gemeente via de wijkmanager onder andere. Maar daar houdt het mee op.

Francis Kleijwegt: Ja, oké, maar als de gemeente bijvoorbeeld een soort van plan heeft waar veel mensen van denken: ik weet niet of ik het hier mee eens ben. Hebben jullie dan nog wel een soort van 'controlerende' functie?

Hans van Kalsbeek: Een voorbeeld is het gebouw van de school 'De Winde'. We weten allemaal dat die op een gegeven moment weggaat. Nu zit de 'Regenboog' (*andere school*) er. Wat er dan natuurlijk gebeurt in zo'n wijk is dat de mensen die eromheen wonen, denken: ja, straks gaat de sloophamer in dat gebouwtje en dan? Komt er dan een vier hoog bejaardenhuis voor onze neus? En het leuke is dat er dan dus initiatieven ontstaan van mensen die zeggen: 'Goh, misschien moeten we eens met elkaar kijken of we via de gemeente bijvoorbeeld contact kunnen zoeken [daarover].' En de wereld is heel klein. Dus iedereen weet dan op een gegeven moment dat die [wijkgenoot] een beetje bezig is en die een beetje bezig is. (*Uitweiding sloop schoolgebouw en*

nieuwe plannen voor locatie schoolgebouw). Dus we zouden daarin wel een soort 'aanjagende' functie kunnen hebben. Het is dus goed om al eigenlijk vanaf het begin erbij betrokken te zijn. Dan weet de gemeente ook of de wijk enthousiast is en wij weten dat er wat gaat gebeuren. (*Verdere uitweiding sloop schoolgebouw en nieuwe plannen*).

Francis Kleijwegt: Ja, dus meer een soort van participatie?

Hans van Kalsbeek: ja, zeker.

Francis Kleijwegt: En dan de laatste functie, die is een beetje voorspelbaar, maar valt de functie 'verbinden' van de gemeenschap ook onder de functies van Vrouwjeslant Met Elkaar?

Hans van Kalsbeek: Ja, vooral. Ja, dat is eigenlijk de kern.

Francis Kleijwegt: En wat zijn dan bijvoorbeeld berichten of 'facebookposts' waarvan u zegt: 'Ja, daar zit die 'verbindende' functie in'?

Hans van Kalsbeek: Dan moet ik even denken, hoor. Maar in ieder geval dat buurtgenotendiner. En we hebben een paar keer wat fotootjes geplaatst van een pleinborrel hier. Dan is het leuk om wat fotootjes te plaatsen. Maar dan is het doel eigenlijk vooral ook om anderen te inspireren.

Francis Kleijwegt: Oké, en hoe belangrijk zijn deze functies? Dus als je naar de verhoudingen kijkt van 'informeren', 'controleren' en 'verbinden'?

Hans van Kalsbeek: Ja, die zijn dan wel heel belangrijk. Maar ik wil het ook niet groter maken dan dat het is, omdat er gewoon niet heel veel gebeurt. En dat heeft nu natuurlijk ook wel met corona te maken.

Francis Kleijwegt: Ja, en als je bijvoorbeeld een soort van 'top 3' zou moeten samenstellen van die drie functies: 'informeren', 'controleren' en 'verbinden'?

Hans van Kalsbeek: Ik denk dat 'verbinden' echt het belangrijkste is voor ons. Dat we gewoon proberen mensen met elkaar in contact te brengen en daarin initiatieven, zeg maar. Nou ja, communiceren is natuurlijk hartstikke belangrijk, maar dat zeg ik ook gewoon vanuit mijn vak. Maar het is gewoon zo dat mensen [daardoor] gewoon wel weten wat er gebeurt. En ja, daaraan verbonden zit ook 'informeren', denk ik. Dus dat mensen gewoon 'op de hoogte zijn van'.

Francis Kleijwegt: En 'controleren' staat dan onderaan?

Hans van Kalsbeek: Ja, we hebben eigenlijk geen 'controlerende' functie als Vrouwjeslant Met Elkaar.

Francis Kleijwegt: Oké. En zijn deze functies ook allemaal goed of even goed uit te voeren?

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: Dus het is niet dat u bijvoorbeeld merkt dat een functie een andere functie in de weg zit soms?

Hans van Kalsbeek: Nee, nee, dat geloof ik zeker niet.

Francis Kleijwegt: Ja. Misschien dat ik nu op een heel ander spoor zit, hoor. Maar als je andere mensen met elkaar wilt verbinden via de journalistiek, dan ga je mensen leren kennen. En dan

kan het soms heel moeilijk zijn om de boel ook nog te controleren, omdat je die mensen dus persoonlijk kent. Ik weet niet of dat misschien in de weg zit waardoor jullie ook niet controleren.

Hans van Kalsbeek: Volgens mij niet. (*Uitweiding over verantwoording van uitgaven van Vrouwjeslant Met Elkaar en controlerende functie van de gemeente daarin*).

Francis Kleijwegt: Oké, dan wil ik wat meer over die functie 'binden' gaan praten.

Hans van Kalsbeek: Over de?

Francis Kleijwegt: De functie 'binden'.

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: Want hoe probeert u de gemeenschap of het beoogde publiek met elkaar te verbinden via de berichtgeving van de hyperlokale media, dus via die nieuwsbrief en de facebookpagina?

Hans van Kalsbeek: Nou ja, je hoopt dat dat gebeurt door de artikeltjes die aangeleverd worden. Daarin moet iemand het initiatief nemen. Een voorbeeld daarvan zit in de laatste nieuwsbrief. Eén van de 'schakelaars' is wat slechter ter been, wat wiebelig, wat onzekerder geworden. En haar man heeft een aantal aanpassingen in huis gedaan. Dat zijn gewoon heel simpele dingen: een extra trapleuning, 'weet-ik-veel-wat' met een touw onder de trapleuning en een IKEA-krukje hebben ze staan. En daar had zij zoiets van: dat zou wel leuk zijn als we die tips met elkaar delen in de wijk, want dat zal in de wijk wel meer voorkomen. Toen had ik zoiets van: 'Nou, maak een paar fotootjes en schrijf een tekst.'

'Ja, maar ik kan geen tekst schrijven', zei zij. 'Nou, schrijf iets. Ik maak er daar een kort stukje tekst van. Maar ik wil vooral die fotootjes laten zien om anderen te inspireren', heb ik gezegd. En daar [bij dat artikel] staat dan ook bij: 'Heb jij ook iets leuks te melden of heb jij iets wat ook voor anderen handig is, stuur het op.' Snap je. Dus dat is zo'n initiatief waarvan je zegt: 'Dat willen we graag met mensen delen.' (*Uitweiding potentiele andere tips om te delen*).

Francis Kleijwegt: Oké, dus kan ik het dan een soort van omschrijven als artikelen met 'tips'?

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: En zijn er dan nog andere manieren, onderwerpen, thema's waarvan u zegt: 'Ja, die werken 'verbindend' of daarmee proberen we de boel te 'verbinden'?

Hans van Kalsbeek: Nou ja, dat hadden we bijvoorbeeld in het begin van de coronatijd. Wat je zag is dat bijvoorbeeld platforms als Marktplaats, maar die heb je ook in Pijnacker-Nootdorp, zoals 'de weggeefhoek' of hoe het ook allemaal heet. Daar had je allemaal van die dingen met: 'Wij willen een nieuwe tuinset, maar eigenlijk is onze nog prima. We vinden het vreselijk om die in de containers te 'douwen' bij de Avalex (*afvalverwerkingsbedrijf in Zuid-Holland*). Dus maken mensen een fotootje een zetten het erop om weg te geven. Dus daarin gebeurde in die coronatijd heel veel. Mensen gingen bij wijze van spreken gewoon dingen met elkaar ruilen.

Francis Kleijwegt: Ja, dus een soort van 'hulpactiviteiten'?

Hans van Kalsbeek: Ja, en toen heeft iemand [bij Vrouwjeslant Met Elkaar] bedacht van: mensen hebben heel veel boeken, dvd's en weet ik veel wat voor troep allemaal nog in de kast waar ze nooit meer naar kijken. Misschien is het leuk om bijvoorbeeld één keer in de maand op een ochtend allemaal van dat soort spullen in een doos te doen en ze gewoon bij de voordeur te

zetten. En dan kunnen andere mensen een rondje lopen en het meenemen als ze dat willen. Nou, dat vond ik echt geweldig leuk. (*Uitweiding over de ontwikkelingen van deze activiteit*).

Francis Kleijwegt: Ja, oké. En zijn er nog andere thema's of onderwerpen naast die tips en die hulpactiviteiten of activiteiten?

Hans van Kalsbeek: Nee, ja. Wat we bijvoorbeeld wel gedaan hebben, maar ik weet niet of dat er helemaal bij hoort. We hebben ook een 'sociale kaart' gemaakt. In Pijnacker-Nootdorp zijn er heel veel organisaties en platforms om mensen te helpen. Denk aan de kerk, denk aan de thuiszorgorganisaties, denk aan de SWOP. Nou, noem het allemaal maar op. Maar weet iedereen dat nog altijd te vinden? En zo iets hoorden we ook van de 'schakelaars', want die krijgen soms een vraag over financiële problemen en waar mensen daarvoor hulp kunnen krijgen. Dus we hebben een soort 'sociale kaart' gemaakt. En daar hebben we gewoon alles ingezet, met name Lies heeft dat gedaan, met de contactpersoon, telefoonnummers en de hele reutemeteut, emailadressen. Dat staat allemaal op één kaart. En die proberen we een beetje bij te houden. En op een gegeven moment werd vanuit bijvoorbeeld de kerk gevraagd van: 'Joh, mogen wij die kaart ook hebben?' (*Verdere uitweiding over de 'sociale kaart'*). Dus ik weet niet of dat een antwoord op je vraag is.

Francis Kleijwegt: Ik denk dat het gewoon een goed voorbeeld is van die hulpactiviteiten eigenlijk.

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: Maar dat is wel gewoon een goed voorbeeld. En we hebben nu twee manieren genoemd. Dus die tips en die activiteiten. Zegt u dan: 'Er is nog een bepaalde manier echt de belangrijkste manier waarmee we de mensen proberen te verbinden met elkaar'?

Hans van Kalsbeek: Nee.

Francis Kleijwegt: Oké. Dan heb ik natuurlijk een inhoudsanalyse uitgevoerd. En daar kwamen ook interessante dingen uit. En ik ben benieuwd of u dat ook zo ziet. Want het eerste wat uit mijn inhoudsanalyse is gebleken, is dat 'sport', en dan met name de lokale voetbalverenigingen, echt een thema is in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp dat de gemeenschap hier met elkaar verbindt. En ik vroeg mij af of u dat ook zo ziet?

Hans van Kalsbeek: Ja, je hebt SV [Nootdorp] en je hebt RKDEO. Nou ja, dat zijn natuurlijk twee leuke kampen, om het zo maar te zeggen. Maar daar hebben wij [Vrouwtjeslant Met Elkaar] verder niks mee te maken eigenlijk.

Francis Kleijwegt: Dus als lezer of publiek zou u zeggen: 'Ja, dat is wel een verbindend thema, inderdaad, in de hyperlokale media. Maar vanuit Vrouwtjeslant Met Elkaar is dat niet echt een verbindend thema'?

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: Ja. En dan kwam er ook uit mijn inhoudsanalyse dat 'activiteiten' die door of voor inwoners worden georganiseerd ook een belangrijk thema is in de hyperlokale berichtgeving in Pijnacker-Nootdorp waarmee de gemeenschap met elkaar wordt verbonden. En dan moet u denken aan uitnodiging voor activiteiten, maar ook impressies van activiteit die zijn geweest, hulpinitiatieven, vrijwilligerswerk, burgerparticipatie, noem maar op. Ziet u ook dat dat verbindend is?

Hans van Kalsbeek: Jazeker.

Francis Kleijwegt: Ja, en dan denk ik dat de voorbeelden die u net heeft genoemd, dus die sociale kaart en noem maar op, dat dat dus voorbeelden hiervan zijn, lijkt me?

Hans van Kalsbeek: Ja, en er schiet me nu ineens eentje binnen: de buurt-AED. We hebben er hier eentje opgehangen met [de bewoners van] dit 'blok' en eigenlijk alles wat hierachter zit. (*Van Kalsbeek wijst naar huizen in de straat*). En dat zijn we gewoon begonnen met twee mensen en een briefje in de brievenbus overal met daarop dat idee van een AED in de buurt. (*Uitleg ontstaan initiatief voor een AED in de wijk*). En nou, die actie is echt ontploft. Het was echt leuk. Want we hadden eigenlijk alleen maar dit 'blok', dus tot aan de Delflandstraat, en toen kwam 'de overkant' (*ander 'blok' huizen*) en die zeiden: 'Ja, maar wij zitten daar ook heel dichtbij, dus mogen we niet meedoen?' Prima. En uiteindelijk was iedereen, ik weet het niet meer zeker, 18 euro per huis kwijt. (*Verdere uitweiding over actie voor een buurt-AED*). Maar we hadden het zo bij elkaar en [dat is] geweldig. Dus dat ding (*AED-apparaat*) hangt er. En dat hebben we ook gecommuniceerd. Een aantal keren in de nieuwsbrief ook bericht met: 'Willen jullie nou ook zo iets beginnen? Laat het ons weten. Je krijgt alles van mij: de conceptbrief en hoe die procedures lopen bij de aanvraag?' En een aantal maanden geleden is aan de andere kant van de wijk hetzelfde gebeurd. En dan denk je: ja, hartstikke leuk dat het zo goed werkt.

Francis Kleijwegt: Ja, dat is dan weer zo'n voorbeeld van een activiteit. Ik denk misschien zelfs ook inderdaad een hulpinitiatief. Je hoopt dat je hem niet hoeft te gebruiken natuurlijk, maar het is wel een hulpmiddel.

Hans van Kalsbeek: En je kunt je dan afvragen: In hoeverre is dan Vrouwtjeslant Met Elkaar daarin belangrijk geweest? Ja, misschien niet. Misschien was het anders ook wel ontstaan. Alleen nu hebben we het wel, zeg maar, vanuit dat collectiviteitsgevoel gestart en de communicatie ook gebruikt. Want we hebben er natuurlijk wel een bericht van gemaakt op Facebook en in de nieuwsbrief.

Francis Kleijwegt: Ja, ik heb het volgens mij gelezen dat hij (*de AED*) er hing, dat hij was geplaatst.

Hans van Kalsbeek: Ja, dat is nieuws en dan gebruik je gewoon wel Vrouwtjeslant Met Elkaar om dat te communiceren.

Francis Kleijwegt: En dan is er nog een thema en dat zijn 'individuele inwoners'. Dat is ook een belangrijk thema waarmee de gemeenschap in Pijnacker-Nootdorp wordt verbonden met elkaar. Ziet u dat ook zo?

Hans van Kalsbeek: Waar heb je het dan over?

Francis Kleijwegt: Ja, dat er bericht wordt gegeven over het omzien naar andere inwoners, dus een individuele inwoner. Maar bijvoorbeeld ook naar groepjes inwoners. Wat mij bijvoorbeeld opviel is dat als iedereen (*middelbare scholieren*) geslaagd is, dat naar hen wordt omgezien [in de hyperlokale media]. Maar ook bijvoorbeeld de prestaties van inwoners. Dus als iemand bijvoorbeeld het NK heeft gewonnen met een sport. Dat is dan ook nieuws.

Hans van Kalsbeek: Stel dat we iedere maand bijvoorbeeld die nieuwsbrief uit zouden brengen, dan zouden we dat ook zeker meer gaan doen hier. Je hebt bijvoorbeeld mensen hier uit de wijk die een lintje hebben gekregen en dat zouden we dan in de nieuwsbrief zetten. Maar als je dat nu (*juni*) nog in een nieuwsbrief gaat zetten, dan is dat geen nieuws meer. Dat heeft al op alle lokale media gestaan. Dus dat is geen nieuws. Het is ook helemaal niet leuk om dat dan nog te doen.

Francis Kleijwegt: Ja, en heeft u dan nog een voorbeeld dat jullie wel hebben geplaatst waar dat thema 'individuele inwoners' in terugkomt?

Hans van Kalsbeek: Ja, maar dan heb je het echt over heel kleine dingen, bijvoorbeeld iemand die poppenhuizen bouwt. Daarover hebben we een artikel met een fotootje geplaatst. Maar is dat nu echt wat jijbedoelt?

Francis Kleijwegt: Ja, het is meer iemand die of mensen die iets gepresteerd hebben of mensen die meestal niet echt een hele fijne ervaring hebben meegemaakt.

Hans van Kalsbeek: Ja. Wat we nu wel hebben, zijn die ansichtkaarten allemaal. Dat is eigenlijk ontstaan vanuit, wat je nu ook zegt, de geslaagden. Toen hadden we zo iets van: 'wat zou het leuk zijn als de 'schakelaars' namens heel Vrouwtjeslant Met Elkaar gewoon zo'n kaart in de in de brievenbus 'douwen'. En hoe simpel is het? Je ziet ergens een vlag hangen, want dat is natuurlijk het symbool van iemand die is geslaagd, en je duwt daar even zo'n kaart door de brievenbus. En daarvoor hebben we nu een hele serie kaarten gemaakt. Dus met 'Welkom', als er een nieuwe bewoner is, met daarop ook het telefoonnummer en de Facebook. (*Verdere uitweiding over andere soorten ansichtkaarten*).

Francis Kleijwegt: En zijn de berichtjes op Facebook en in de nieuwsbrief geplaatst naar aanleiding van die kaartjes of is het andersom gebeurd?

Hans van Kalsbeek: Nee, het is andersom denk ik. En wat ik dan bijvoorbeeld van plan ben. Er is mij de afgelopen maanden natuurlijk veel ontgaan. (*Uitweiding over persoonlijke omstandigheden*). Maar als de vlaggen er straks weer uitgaan voor de geslaagden, dan maak ik een berichtje op de facebookpagina met: 'Iedereen die geslaagd is, van harte gefeliciteerd.'

Francis Kleijwegt: Ja, dat valt, denk ik, inderdaad wel onder dat thema. (*Stilte*). Wat ook uit mijn inhoudsanalyse kwam, is dat in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp eigenlijk geen duidelijke uitingen zijn rondom de 'verbindende onderwerpen': 'diversiteit', 'vertrouwen of wantrouwen in anderen' en 'economische ongelijkheid en armoede'. Dat zijn drie thema's die volgens de theorie in mijn scriptie verbindend werken, maar in de hyperlokale media in Pijnacker-Nootdorp zie je dat eigenlijk niet zo duidelijk. En dan vraag ik mij af of u dat ook zo ziet. Nou zijn het drie thema's, dus het wordt een hele brede vraag nu. Dus misschien is het handig om die drie even af te lopen. Dus allereerst, ziet u ook dat 'diversiteit' geen thema is met duidelijke uitingen in de berichtgeving?

Hans van Kalsbeek: Ja, in de hyperlokale media of in Vrouwtjeslant Met Elkaar?

Francis Kleijwegt: Ja, in Vrouwtjeslant Met Elkaar.

Hans van Kalsbeek: Ja, het lastige is dat we daar niet zo mee bezig zijn. Nee, dat maakt eigenlijk in die zin geen onderdeel uit van onze missie.

Francis Kleijwegt: En heeft u er een verklaring voor waarom jullie er niet zo mee bezig zijn?

Hans van Kalsbeek: Nou ja, het gebeurt natuurlijk wel. Alleen dat gebeurt dan op zo'n pleintje. Dat gaat niet allemaal via heel Vrouwtjeslant Met Elkaar. Dus het zal ongetwijfeld gebeuren.

Francis Kleijwegt: Maar het is niet dat je denkt van: daar gaan we dan een 'facebookpost' aan wijden?

Hans van Kalsbeek: Nee, nee. Daar zou ik zo geen voorbeeld ook voor hebben. Ik denk niet dat dat ooit gebeurd is.

Francis Kleijwegt: Oké. Dan het tweede onderwerp is 'vertrouwen of wantrouwen in anderen'. En 'anderen' zijn dan buren of gewoon mensen in het algemeen. Daar zag ik ook geen duidelijke uitingen van in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp. Hoe ziet u dat?

Hans van Kalsbeek: Nee, en ik denk ook dat we dat bewust niet doen.

Francis Kleijwegt: Ja, maar zowel het vertrouwen als het wantrouwen? Want dat zijn twee verschillende dingen natuurlijk.

Hans van Kalsbeek: Ja, nee, dat snap ik. Maar we hebben een aantal keer situaties gehad waarin het eigenlijk een beetje ter discussie kwam bij onze initiatiefgroep of we daar nou wel of niet iets mee moeten doen? Als je er wel iets mee doet, dan plaats je jezelf ook, zeg maar, als partij. Als daar aan de overkant herrie is, ga ik daar niet als bemiddelaar heen. Dat moeten die 'schakelaars' ook zeker niet doen. Maar ik denk dat we daar heel voorzichtig in zijn om daar überhaupt over te communiceren met als voornaamste reden dat wij een initiatief zijn dat daar totaal geen partij in wil zijn.

Francis Kleijwegt: Oké, en dat is dan vooral voor 'het wantrouwen'? Of ook 'het vertrouwen'?

Hans van Kalsbeek: Ja, ik vind het heel lastig. Tuurlijk 'vertrouwen' is weer positiever en we willen wel natuurlijk zoveel mogelijk positief nieuws brengen. Maar ik denk dat daar niet onze prioriteit ligt en ook niet onze rol ligt.

Francis Kleijwegt: Oké. En het laatste [onderwerp] is dus 'economische ongelijkheid en armoede'. Ziet u dat dat ook niet echt duidelijke uitingen oplevert in de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp?

Hans van Kalsbeek: Nee.

Francis Kleijwegt: En waarom denkt u dat dat niet zo is? Heeft u daar een verklaring voor?

Hans van Kalsbeek: Dezelfde verklaring [als bij het vorige onderwerp] eigenlijk: dat wij gewoon, als Vrouwtjeslant Met Elkaar, daarin geen rol willen spelen. We zijn ook geen bemiddelaar. (*Uitweiding over melding van rommel in de wijk*). Het ging net over vertrouwen en wantrouwen en nu over economische situaties, mensen die financieel in de problemen zitten en ik noem maar wat. Dat zou bij ons terecht kunnen komen. Wat dan onze taak niet is, is om dat dan op te pakken, het uit te gaan werken en te communiceren. We zijn er wel mee bezig, maar niet via de sociale media en via onze facebookpagina.

Francis Kleijwegt: Het is eigenlijk dus dat jullie er niet over berichtgeven om een soort van neutraliteit te behouden?

Hans van Kalsbeek: Dat is het absoluut. Dat is het vooral.

Francis Kleijwegt: Goed. Dan hebben we het heel erg gehad natuurlijk over die berichtgeving steeds. Maar ik vroeg me ook nog af of er manieren zijn, buiten de berichtgeving om, waarmee jullie die functie 'binden' proberen na te streven?

Hans van Kalsbeek: (*Stilte*)

Francis Kleijwegt: En dat is een beetje een brede vraag. Maar waar ik eigenlijk op doel is, heeft Vrouwjeslant Met Elkaar een soort van 'tiplijn' of contactmogelijkheden? Kunnen mensen reacties plaatsen? Kunnen mensen inderdaad een stukje schrijven en insturen?

Hans van Kalsbeek: Dolgraag [als mensen een stukje insturen]. En mensen kunnen via het telefoonnummer contact opnemen. Maar ze kunnen ook een berichtje plaatsen, dat is ook een aantal keren gebeurd. Maar, dat geldt voor iedere facebookpagina of social media-pagina, je moet heel duidelijk zijn over waarvoor je die pagina wilt gebruiken? En wat wij niet willen, is dat het een soort 'buurtkleppplatform' wordt met: 'Joh, buuf, heb je zin in een bakkie koffie?' Dat willen we dus zeker niet. Terwijl als er een berichtje komt van: 'Hebben jullie deze poes gezien?' Misschien dat ik dat dan wel weer plaats. Maar zo kom je wel ineens in een gebied van wat was nou precies de doelstelling van de facebookpagina? Om mensen te informeren over gebeurtenissen in de wijk en waar ligt dan de grens?

Francis Kleijwegt: Dus die berichtjes die mensen zouden willen plaatsen, hebben wel een soort van regels?

Hans van Kalsbeek: Jazeker.

Francis Kleijwegt: En ook de reacties die mensen eronder kunnen plaatsen. Hoe gaan jullie daarmee om?

Hans van Kalsbeek: Ja, dan wordt het technisch en dat ben ik niet. Maar dat is wel, volgens mij, zo ingericht dat het er niet zomaar opkomt. Het moet dan wel door de redacteur of beheerder toegestaan worden. Want als je opeens scheldpartijen onder buren gaat krijgen, dan gaat dat natuurlijk niet goed.

Francis Kleijwegt: Ja, en mensen kunnen dan bellen en mailen?

Hans van Kalsbeek: Jazeker.

Francis Kleijwegt: En als mensen dus een stukje zouden schrijven voor de nieuwsbrief en dat insturen, dan is dat ook mogelijk?

Hans van Kalsbeek: Ja.

Francis Kleijwegt: En waarvoor gebruiken jullie die manieren dan vooral? Als u het in eigen woorden moet omschrijven.

Hans van Kalsbeek: Als we even met de e-mail beginnen, die gebruiken we natuurlijk voor de interne communicatie. Overigens gaat dat natuurlijk veel meer via de WhatsAppgroepjes en weet ik het wat. Maar mensen kunnen ook dus een mail sturen. We hebben ook wel af en toe een mailtje van iemand die vragen heeft, of wat dan ook, daar gebruiken we dat voor. De facebookpagina is eigenlijk onze openbare communicatiemiddel om zo maar even te zeggen. Facebook gebruiken we vooral voor berichten naar de volgers en dan hoop je ook dat dat gedeeld wordt. En we hebben ondertussen bijna 200 volgers, dus dat is best wel lekker. Af en toe komt er weer een nieuwe bij. En ja, de telefoon is natuurlijk vooral voor als mensen gewoon echt hulp nodig hebben ergens bij. (*Uitweiding over gevallen waarin hulp nodig was en geboden werd*).

Francis Kleijwegt: Maar als ik het moet samenvatten, zou je kunnen zeggen dat de stukjes die mensen schrijven voor de nieuwsbrief en de reacties op Facebook echt meer voor het 'nieuws' zijn. En de mail en de telefoon meer voor de hulp is en niet per se voor het nieuws.

Hans van Kalsbeek: Nee, daar gebruiken we het (*mail en telefoon*) helemaal niet voor.

Francis Kleijwegt: Oké, want waar ik eigenlijk een beetje op doel is dat mensen die nieuws verspreiden deze mogelijkheden soms gebruiken om hun informatie te vinden. Maar het kan ook zijn dat ze het gebruiken om juist te verbinden. En ik vroeg mij meer af: Hoe zit dat bij jullie?

Hans van Kalsbeek: Ja, vooral in dat verbinden, denk ik hoor.

Francis Kleijwegt: Dus ja, want het is niet dat bijvoorbeeld soms iemand mailt of belt met informatie of met 'bronnen'? Laat ik het professional zeggen.

Hans van Kalsbeek: (*Stilte*). Helaas gebeurt dat gewoon heel weinig of eigenlijk niet. (*Uitweiding over het feit dat er weinig reacties komen op de nieuwsbrief*).

Francis Kleijwegt: Ja. Dan ben ik toe aan mijn laatste vraag en dat is eigenlijk: Ziet u zichzelf als journalist?

Hans van Kalsbeek: Pfoe. (*Stilte*). Ja, eigenlijk niet, maar dan koppel ik het nu natuurlijk meteen aan mijn vak. Ik ben natuurlijk grafisch ontwerper, dus ik verzorg dingen voor klanten. En wat ik merk, is dat ik het wel een beetje in mij heb om te controleren en te redigeren en mij daarmee te bemoeien. Als ik voor een klant bezig ben met een brochure en ze leveren tekst aan en daar staat een fout in en ik zie die fout, dan ga ik die veranderen. Dus dat zit wel een beetje in mij. En ik vind het ook wel leuk om een tekst te schrijven. Maar wat ik natuurlijk niet wil, is dat ik diegene ben die alle stukjes gaat schrijven, want dan krijg je anderen niet meer gemotiveerd. Terwijl het leukste is natuurlijk dat in ons eigen initiatief, Vrouwjeslant Met Elkaar, de mensen het gewoon spontaan doen. En dan staat er een keer een tekstfout in. En ja, dat is precies de bedoeling. Want dan lezen mensen ook dat het is geschreven door iemand die niet helemaal professioneel is, maar het is wel vanuit het hart geschreven. En dat is wel leuk als je dat wel kunt doen. Dus ja, jouw vraag: Zie je jezelf als journalist? Ik denk het dan toch niet.

Francis Kleijwegt: Dus als u een stukje schrijft, denkt u niet van: dit doe ik en dit doen journalisten ook?

Hans van Kalsbeek: Jawel, dat wel.

Francis Kleijwegt: Dus ja en nee?

Hans van Kalsbeek: ja, inderdaad.

Francis Kleijwegt: Oké, dus als u iets schrijft, dan voel u zich op zich wel een soort van journalistiek, maar niet volledig?

Hans van Kalsbeek: Ja, wat is dan ook weer het verschil tussen een journalist en een tekstschrijver?

Francis Kleijwegt: Ja.

Hans van Kalsbeek: Als ik een stukje schrijf, dan vind ik het leuk om een leuk stukje te schrijven. Dus voor de volgende nieuwsbrief heb ik al een stukje in m'n kop. (*Uitweiding over ideeën voor volgende nieuwsbrief*). Dat vind ik leuk.

Francis Kleijwegt: Ja, dus is het misschien het creatieve aspect dat journalistiek is?

Hans van Kalsbeek: Jazeker. Dat vind ik leuk om te doen. Dus in dat opzicht denk ik wel dat het journalistiek is. (*Verdere uitweiding over ideeën volgende nieuwsbrief*).

Deze transcriptie is gecreëerd met Amberscript.

Transcriptie interview Erik de Goede (nieuws van Bewonersvereniging Koningshof)

Pijnacker, 9 juni 2021

Francis Kleijwegt: Het is goed dat ik het [interview] opneem?

Francis Kleijwegt: Prima.

Francis Kleijwegt: En is het ook goed als ik uw naam gebruik in mijn scriptie?

Erik de Goede: Ja, ja, geen probleem.

Francis Kleijwegt: De eerste vraag is: Hoe is het hyperlokale medium, dus de website en het wijkblad, van Bewonersvereniging Koningshof ontstaan?

Erik de Goede: Nou, Bewonersvereniging Koningshof is opgericht in 1978. En hoe bereik je dan de mensen? Want in Koningshof hebben we 1000 woningen. Dus al vanaf het begin is er gewoon een wijkblad, een 'kwartaalwijkblad' (*het wijkblad verschijnt ieder kwartaal*). Dat is natuurlijk wel een heel goed, vinden wij, middel om met al onze inwoners te communiceren. Want we zijn natuurlijk een vereniging, dus we hebben ook statuten. Dus we moeten één keer per jaar een algemene ledenvergadering houden, die houden we ook. Maar dan komen er 25 man. Terwijl er wonen 100 keer zoveel mensen in de wijk, weet je wel. Maar dat (*de algemene ledenvergadering*) is dus ook een belangrijk communicatiemiddel. En dan leggen we dus verantwoording af. Dus je hebt een ledenvergadering en je hebt dus ieder kwartaal het wijkblad. En dat is er al vanaf het begin, dus het is nu ruim 40 jaar oud. En dan ieder kwartaal een wijkblad. En we hebben nou natuurlijk ook al tien jaar een website. Dat is er dan bijgekomen. Maar het wijkblad is een heel belangrijk communicatiemiddel waarmee we gewoon alle bewoners bereiken. Want kijk, mensen kunnen lid worden van onze [bewoners]vereniging en dat doet 70 procent van de wijk. Dus daar zijn we ook een beetje trots op. Dus 700 huishoudens betalen dan tien euro per jaar. Maar ons wijkblad, of je nou wel of niet lid bent, iedereen krijgt het wijkblad. Dus dat is misschien een beetje gek, maar daar bereiken we gewoon iedereen mee. Dat is gewoon een heel belangrijk communicatiemiddel om contact te houden met de bewoners. Dan zien ze ook dat we best wel veel doen, zeg maar.

Francis Kleijwegt: Dus eigenlijk om met iedereen te delen wat er gebeurt hier [in de wijk]?

Erik de Goede: En wat ikzelf vind... Kijk, iedere drie maanden moet je een wijkblad maken. Maar dan moet je ook iedere drie maanden alles geordend hebben van waar je mee bezig bent. Want je moet over alles wat 'loopt' een klein stukje schrijven. En dan heb je iedere keer één pagina [in het wijkblad] over een onderwerp, dus voor onderwerp A, B en C. Maar dan moet je ook altijd 'up-to-date zijn' en weten waar je mee bezig bent. Dat vind ik zelf ook prettig. Dus eigenlijk ieder kwartaal leggen we 'verantwoording' af tussen aanhalingsstekens.

Francis Kleijwegt: En hoeveel mensen werken er vast voor dat wijkblad en die website?

Erik de Goede: Nou, kijk, we hebben natuurlijk een bestuur. Dat zijn drie mensen: een voorzitter, secretaris en penningmeester. Maar we hebben ook werkgroepen, dat zie je ook in ons wijkblad [staan]. Dat zijn er een stuk of acht. En met de voorzitter van die werkgroepen vergaderen we normaliter en bespreken we alles wat langskomt. Dus het bestuur is drie plus de redactie, dat zijn ook drie mensen, zeg maar. En dan hebben we de werkgroepen, dat zijn ook tien of vijftien man.

Francis Kleijwegt: En die werken ook echt voor het wijkblad. Dus die schrijven bijvoorbeeld allemaal, misschien niet iedere keer, een artikel?

Erik de Goede: Ja, die leveren stukjes aan de redactie, zeg maar.

Francis Kleijwegt: Dus het is een aardig grote groep die er wel voor werkt?

Erik de Goede: Ja, zeg maar tien mensen ofzo?

Francis Kleijwegt: En wat is uw rol precies dan binnen deze hyperlocal?

Erik de Goede: Ja, kijk, ik ben ook secretaris, maar ik zit ook weer in de redactie. Ik ben een van de drie redactieleden. En we hebben één persoon die doet de opmaak. We hebben ook één persoon die doet, zeg maar, de controle. En ik ben 'de verzamelaar'. Nou ja, een beetje 'de aanstuurder', weet je wel. Dus we hebben dan de conceptversies, weet je wel. En dan stuur ik iedereen op een gegeven moment, een maand van tevoren: 'We gaan nu beginnen.' Ik heb dan een document en op pagina 1 staan de onderwerpen en dan is [voor de rest] alles nog leeg. En dan worden er iedere keer stukjes aangeleverd en die verzamelen we dan. Dus ik ben, zeg maar, 'de organisator'. Dus naast secretaris, ben ik ook organisator van het wijkblad die de mensen achter hun vodden aanzit.

Francis Kleijwegt: En schrijft u zelf ook artikelen af en toe, of niet?

Erik de Goede: Ja, ik schrijf best veel, al zeg ik het zelf.

Francis Kleijwegt: En u doet ook de website, neem ik aan, aangezien overal uw naam staat [op de website]?

Erik de Goede: Ja. Maar de website heeft niet zo'n belangrijke functie bij ons.

Francis Kleijwegt: En hoeveel tijd bent u per week of per maand bezig met het werken voor de website en het wijkblad?

Erik de Goede: Kijk, wij doen dat (*het wijkblad*) eens in de drie maanden. En ik krijg dan een hoop e-mails over allerlei onderwerpen binnen. Dus wat zou ik zeggen? Met het wijkblad zijn we normaal een maand bezig en dan werken je er wel een paar avonden aan, dat zou ik zeggen. Ja, tien avonden ongeveer per wijkblad. En dan de website kost bijna geen tijd. De website is nihil. Dat is iedere keer een stukje erop zetten, dat is een kwartiertje ofzo en een fotootje erbij. Het wijkblad is best wel veel werk. Maar de website is weinig werk.

Francis Kleijwegt: En hoe ziet, ik weet niet of het een goed woord is, maar hoe ziet het verdienmodel van deze hyperlocal eruit?

Erik de Goede: Aan geld, bedoel je?

Francis Kleijwegt: Ja, in principe dat.

Erik de Goede: Het is geen verdienmodel. Het is gewoon communicatie met de wijk. Ja, wacht, daar kan ik wel iets over vertellen. We hebben advertenties in het wijkblad staan. Dus dat is natuurlijk een deel van de kosten. En we hebben natuurlijk twee heel belangrijke inkomstenbronnen. Dat is de contributie en wij doen [aan] afvalinzamelingsacties. Dus we hebben dan contributie van 700 leden, dat is 7000 euro. En we hebben dus, zeg maar, 3000 euro van het oud-papier (*afvalinzameling*), zeg maar. Dus we hebben 10.000 euro uit te geven per

jaar. En daar organiseren we dingen van, zoals het Halloweenfeest. En we hebben materialenbeheer, dat kost geld. En het wijkblad kost ook geld. Dat kost relatief weinig, zeg maar 1000 euro per jaar ofzo.

Francis Kleijwegt: Ja, en die advertenties, daar verdien je, lijkt mij, ook geld mee. Dat hoort er ook bij?

Erik de Goede: Dat zijn natuurlijk ook inkomsten.

Francis Kleijwegt: Maar die gebruiken jullie ook om het wijkblad te betalen en alle andere dingen die jullie doen?

Erik de Goede: Ja, dus die advertenties gebruiken we eigenlijk om een deel van de kosten te betalen.

Francis Kleijwegt: Ja, oké. En het werk is dus niet rendabel en eigenlijk is alles wel vrijwilligerswerk.

Erik de Goede: Alles is verder sowieso vrijwilligerswerk. Alles wat wij doen, ook dingen die we organiseren, is allemaal vrijwilligerswerk.

Francis Kleijwegt: En zou dit hyperlokale medium eventueel steun kunnen gebruiken vanuit een journalistiek fonds? Of zeggen jullie: 'We regelen het zelf wel. Er is niet echt behoefte aan'?

Erik de Goede: Kijk, we hebben natuurlijk het vrijwilligerswerk punt in Pijnacker-Nootdorp. Dus ik heb wel eens een oproep gezien van bijvoorbeeld een cursus voor het schrijven van stukjes. Daar hebben we geen gebruik van gemaakt. Wij kunnen het zelf wel. Ja, wij zijn wel in staat om goede stukjes te schrijven.

Francis Kleijwegt: Ja, maar ik bedoel meer financiële steun.

Erik de Goede: Nee, we hebben geen financiële steun nodig, omdat wij gewoon allemaal al inkomsten hebben. Door de contributie gaat het gewoon goed.

Francis Kleijwegt: Ja, dat dacht ik al wel een beetje.

Francis Kleijwegt: Oké. En dan wil ik het meer gaan hebben over 'het doel' van het wijkblad en de website van Koningshof. Want wat zijn volgens u de functies van dit hyperlokale medium van Koningshof?

Erik de Goede: Nou, kijk, het doel van onze vereniging is dus de belangen, dat staat ook op onze website, van de wijk te behartigen. En wat zijn dan de belangen? We willen gewoon een zo goed mogelijk woon- en leefklimaat hebben. Dus we organiseren dingen en cursussen. En we hebben veel contact met de gemeente over dingen die in de wijk spelen. De bomen worden bijvoorbeeld nu gerenoveerd en we zijn ook bezig met het riool. (*Uitweiding over renovaties aan het riool in de wijken van Pijnacker, waaronder Koningshof*). Maar goed, het doel is een zo goed mogelijk woon- en leefklimaat in Koningshof. En dan het wijkblad is het communicatiemiddel. Dus gewoon terugmelden en melden van wat er gebeurt.

Francis Kleijwegt: En zou je dat kunnen omschrijven als de functie 'informeren'?

Erik de Goede: ja, informeren, precies informeren. Daar sla je de spijker op z'n kop.

Francis Kleijwegt: En kunt u dan een voorbeeld verzinnen van artikelen of artikelenreeksen die jullie hebben gemaakt en waar dat 'informeren' dus echt heel duidelijk in terugkomt?

Erik de Goede: Nou, eigenlijk in alles. Wij hebben bijvoorbeeld dus de werkgroep wijkontwikkeling. En dan bijvoorbeeld in ieder wijkblad staat een stukje over de herinrichting van de wijk. De update van de herinrichting van de wijk. We zijn nu met 'fase 7 en 8' bezig. Dus dat is een vast onderdeel. Eigenlijk is een vast onderdeel in ons wijkblad zo'n beetje alle werkgroepen. En soms doen we ook een oproep bijvoorbeeld, hè. Bijvoorbeeld bij die herinrichting. Dan vragen we iedere keer, als ze in een bepaald gebied bij ons [in de wijk] bezig gaan, of mensen die daar wonen in de werkgroep willen zitten om samen met de werkgroep en met de gemeente [daar]over te praten. Het belangrijkste is dus informeren, maar ook om bijvoorbeeld een oproep te doen of verzoeken te doen dan voor nieuwe bestuursleden.

Francis Kleijwegt: En zou je die wijkontwikkeling ook kunnen zien als een soort van 'informeren' over berichten vanuit de gemeente. Hoort dat daar ook onder of niet?

Erik de Goede: Nee. De gemeente communiceert echt zelf. Nee, die vallen er niet onder.

Francis Kleijwegt: Oké, oké.

Erik de Goede: Want kijk, bij de herinrichting stuurt de gemeente ook brieven naar de bewoners. Dat is los van wat wij doen.

Francis Kleijwegt: Oké, ja. Dus het is niet dat de gemeente een soort van persberichten uitstuurt en dat jullie dat overnemen?

Erik de Goede: Nee, dat doen we eigenlijk niet.

Francis Kleijwegt: Oké. En zou de functie 'controleren' van het bestuur, dus inderdaad de gemeente, politieke partijen, grotere bedrijven, noem maar op, onder de functies van het wijkblad en de website kunnen vallen?

Erik de Goede: Nee. Het controleren van het bestuur dat is de algemene ledenvergadering. Eén keer per jaar hebben we een algemene ledenvergadering en dan leggen wij verantwoording af aan de leden.

Francis Kleijwegt: Maar ik bedoel meer het 'bestuur' buiten de bewonersvereniging. Dus stel, de gemeente heeft een idee om iets in de wijk te doen. En dat jullie die [plannen] controleren en een stuk schrijven over wat zij willen doen en of jullie het daarmee eens zijn of niet.

Erik de Goede: Nou ja, bij die herinrichting hadden we iedere keer weer een nieuwe fase en daarover hebben we ook gewoon een proces afgesproken met de gemeente. Dus kijk, zo'n herinrichting begon ook met informatieavonden voor de bewoners. Die konden ook ideeën uiten. Dus de eerste informatieavond konden mensen ideeën brengen en dan de tweede avond had de gemeente een concept. Maar voor zo'n eerste informatieavond heeft onze werkgroep al contact met de gemeente en dan hebben we daar al een vooroverleg over om te bespreken van: 'Nou, dit is belangrijk en zus of zo.' Dus dat we daar al vanaf het begin bij betrokken zijn, zeg maar.

Francis Kleijwegt: Ja, oké. Maar het is niet dat jullie echt controlerende stukken daar dan overschrijven?

Erik de Goede: Nee. Maar dan hebben we wel vooroverleg. Dan zeggen we bijvoorbeeld: 'Let op,

de lantarenpalen moeten ook mee [in het plan].' Of, nou ja, dat is vaak bij voorbeeld grotere dingen die dan in de vorige fase niet goed zijn gegaan, weet je wel. Dus bijvoorbeeld de gemeente was vergeten een brief te sturen naar de bewoners, ik zeg maar wat. Dan moet je dat in de volgende fase beter doen. We hebben zeg maar informeel contact.

Francis Kleijwegt: Ja, meer vanuit de vereniging, is dat dan. Maar als je naar het nieuws kijkt, dan doe je daar niet zoveel mee eigenlijk?

Erik de Goede: Nou goed, we houden natuurlijk wel goed in de gaten wat er allemaal speelt in onze wijk. Dus door de RandstadRail en de geluidsoverlast [daarvan] hebben we natuurlijk een heel dossier gehad. Maar dat was niet jouw vraag, geloof ik?

Francis Kleijwegt: Nou, jullie hebben dan een heel dossier gehad [over de RandstadRail]. Is het dan zo dat jullie daar ook over hebben geschreven in het wijkblad? Dat jullie bijvoorbeeld zeggen: 'De gemeentes is dit en dat van plan. Maar dat kan niet of is moeilijk of wij zijn het daar niet mee eens.' Dat kan natuurlijk ook.

Erik de Goede: Ja, we schrijven dingen op die goed gaan en niet goed gaan.

Francis Kleijwegt: Ja, op zich zou je dat wel 'controleren' van het bestuur kunnen noemen.

Erik de Goede: Ja, kijk. Bijvoorbeeld, je hebt natuurlijk ook het 'omgekeerde inzamelen'. Dat was natuurlijk ook een belangrijk dossier. En we hebben dan ook bijvoorbeeld de discussie gehad over glascontainers. Hierachter op het pleintje staat nu weer een losse glascontainer. Maar de gemeente heeft wel tegen ons gezegd dat ze het volgend jaar weer opnieuw willen bekijken. Dus wij zullen niet blij zijn als die weggaat. Maar we hebben nu in het laatste wijkblad wel geschreven: 'Nou, het is mooi dat we nu weer zo'n tijdelijke glascontainer hebben. Maar we zijn er nog niet gerust op of dit zo blijft.' Dat soort dingen. Dus we controleren het bestuur. Goed, maar kijk, uiteindelijk moet de gemeente beslissen. Dus wij brengen dan argumenten in, zeg maar. En dan moet de gemeente een eigen afweging maken en soms zijn we blij met het eindresultaat en soms niet. Dat kan natuurlijk. Maar dat geeft niet, zo gaat dat. Dus wij controleren, ja, wij proberen vooral dan ook invloed uit te oefenen, laat ik het zo uitdrukken. Dus wij controleren niet de wethouders ofzo, begrijp je. Dus dan is 'controleren' een te zwaar woord.

Francis Kleijwegt: Kan je het dan een 'aanjagende' functie noemen?

Erik de Goede: Nou kijk, in zijn algemeenheid zie je vaak dat als mensen die bij de gemeente aankloppen, de gemeente niet naar ze luistert, weet je wel. Maar als wijkvereniging hebben we toch wel enige invloed. Die vinden ze (*de gemeente*) wel belangrijk. We hebben gewoon goed contact met de gemeente. Dus dan kunnen we toch wel iets meer doen. Noem je dat 'aanjagen', ik vind het meer 'invloed uitoefenen'.

Francis Kleijwegt: U zou dus zeggen: 'Ik zou het eerder de functie 'invloed uitoefenen' noemen dan 'controleren'?

Erik de Goede: 'Invloed uitoefenen', ja. Dus we merken, daar zijn we ook wel blij mee, ze (*de gemeente*) luisteren wel naar ons. Kijk, als je als individuele burger naar de gemeente gaat, stoot je altijd je hoofd. Dus we hebben [als bewonersvereniging] goed contact met de gemeente. (*Verdere uitweiding over contactmogelijkheden met de gemeente*). Dus dat is 'invloed uitoefenen'.

Francis Kleijwegt: Oké, dat is dan duidelijk. En valt de functie 'verbinden' van de gemeenschap of het beoogde publiek ook onder de functies van het wijkblad en het nieuws op de website?

Erik de Goede: Nou, het verbinden van mensen, dat is gewoon onze taak, onze drijfveer. Dus

'zo'n goed mogelijk woon- en leefklimaat' betekent ook dat we ook af en toe een wijkfeest organiseren. Dus dat is ons doel als bewonersvereniging en niet zozeer via het wijkblad. Het wijkblad is vooral dan 'informeren', zeg maar.

Francis Kleijwegt: Ja, oké, dus als jullie bijvoorbeeld zo'n wijkfeest hebben, dan is het niet zo dat jullie daar dan een stukje over schrijven?

Erik de Goede: Ook, maar dat is dan ook wel weer het 'informeren' via het wijkblad. Kijk, in 2023 bestaan we 45 jaar, dus dan komt er weer een wijkfeest. En dan schrijven we wel: 'Wie wil meehelpen om te organiseren?' Dus dat is dan weer een oproep doen in het wijkblad. Dus het wijkblad is 'informeren' en dus 'een oproep doen'.

Francis Kleijwegt: Oké, en dat ziet u dan echt als 'informeren'?

Erik de Goede: Ja. (*Uitweiding over organisatie wijkfeest*).

Francis Kleijwegt: Oké. Dus we hebben het nu gehad over die functies 'informeren', 'controleren', of 'invloed uitoefenen', en 'verbinden'. Hoe belangrijk zijn die functie? Dus als je bijvoorbeeld naar de verhoudingen kijkt of hoeveel aandacht ze krijgen.

Erik de Goede: Ja, kijk, het loopt natuurlijk door elkaar. We zijn continu natuurlijk bezig met 'invloed uitoefenen'... (*Stilte*).

Francis Kleijwegt: Ja, het is meer gewoon die drie functies. Dus je hebt 'informeren', 'invloed uitoefenen' en 'verbinden'. En hoe belangrijk zijn die drie als u kijkt naar het wijkblad. Wat is de belangrijkste functie bijvoorbeeld? Wat is een soort van de 'top 3' als je die moet samenstellen met de functies?

Francis Kleijwegt: Ja, we organiseren bijvoorbeeld activiteiten. We hebben met Pasen een activiteit en met Halloween. En er wordt natuurlijk iedere week gesport in het in Het Baken (*sporthal in Koningshof*). We organiseren cursussen, cursussen over het gebruik van een AED. Dus dat is het verbinden, zeg maar. Maar uiteindelijk is het wijkblad maar een communicatiemiddel.

Francis Kleijwegt: Ja, en dan in dat wijkblad, wat is dan daarvan de belangrijkste functie? Daar doel ik eigenlijk op.

Erik de Goede: In het wijkblad is het vooral 'informeren'. Ja, dat is 90 procent 'informeren' en misschien vijf procent 'een oproep' doen, ofzo.

Francis Kleijwegt: En dan het 'controleren' en 'verbinden'?

Erik de Goede: Ja, maar al die stukken in het wijkblad gaan over 'verbinden' en 'controleren', zeg maar. Dus dat is natuurlijk 'waar informeren wij de mensen over'. Ja, dat is natuurlijk de inhoud.

Francis Kleijwegt: Maar daarnet zei u dat 'verbinden' eigenlijk niet echt een functies van het wijkblad is, zou je die er dan toch wel bij kunnen voegen? Aangezien u zegt: 'Eigenlijk alle stukjes gaan over verbinden.'

Erik de Goede: Ja, al die voorbeelden, die dingen die we doen, die gaan over 'verbinden' en 'invloed uitoefenen' en die staan in het wijkblad. Dus uiteindelijk is het wijkblad maar het middel om te informeren.

Francis Kleijwegt: En zou je kunnen zeggen dat het wijkblad misschien onbewust verbindt, omdat de stukjes over verbinden gaan?

Erik de Goede: Ja. (*Stilte*). Ja, dat is natuurlijk ons doel om dus de wijkbewoners te verbinden. Dus uiteindelijk gaat het allemaal om het woon- en leefklimaat zo goed mogelijk te hebben en te houden in onze wijk. En alles is daaraan gerelateerd.

Francis Kleijwegt: Oké. En zijn deze functie, dus de functies 'informeren' en (onbewust) 'verbinden', allemaal even goed of goed uit te voeren? Via het wijkblad of via de website?

Erik de Goede: Ja, maar hoe bedoel je dat?

Francis Kleijwegt: Ja, dat kan ook gewoon een antwoord zijn. Maar het is zo dat bijvoorbeeld mensen zeggen dat soms de factor tijd in de weg zit om goed te kunnen 'controleren' bijvoorbeeld. Maar wat ook wordt geschatst, is dat als je mensen wilt verbinden via, in dit geval, een wijkblad, dan ga je mensen leren kennen. Dus dan ga je bijvoorbeeld ook mensen uit de gemeente persoonlijk kennen. En als je ze dan vervolgens ook nog in een artikel wilt controleren, dan kan dat soms lastig worden. Maar als jullie je daar niet in herkennen, dan moet u dat ook zeggen.

Erik de Goede: Nou kijk, in het wijkblad informeren we de mensen over hoe het gaat over de dingen van de gemeente. En de gemeente is daar niet altijd blij mee. Soms zijn we kritisch over iets en dat staat er gewoon in. En ja, wij zijn positief kritisch. Het merendeel is natuurlijk positief. Maar als er dingen niet goed gaan, schrijven we dat ook. Dan schrijven we bijvoorbeeld dat een herinrichting veel te lang duurt ofzo.

Francis Kleijwegt: Dus in principe eigenlijk dat 'informeren', het 'verbinden' en dat 'invloed uitoefenen' via het wijkblad gaat allemaal eigenlijk prima?

Erik de Goede: Ja. Alleen wat natuurlijk bij het wijkblad is, dat wordt natuurlijk eens in de drie maanden gemaakt. En soms heb je dan iets dat komt er dan tussendoor en dan kunnen we dat niet meteen delen. Dat is het enige nadeel aan het wijkblad. Dus eens in de drie maanden informeren we de mensen. Maar soms willen we ook de mensen eerder bereiken. Dus we willen eigenlijk ook een soort e-maillijst van de leden hebben dat we mensen ook gewoon sneller kunnen bereiken.

Francis Kleijwegt: Dus u zou nog wel willen zeggen dat het feit dat het dus maar één keer in drie maanden wordt uitgebracht, de functie 'informeren' soms een beetje in de weg zit. Jullie willen sneller informeren, maar omdat het maar één keer in de drie maanden is, lukt dat minder.

Erik de Goede: Ja. Kijk, als er dan bijvoorbeeld opeens wat speelt. Bijvoorbeeld, jaren terug in 't Hofland. Ze gingen daar natuurlijk asielzoekers in huisvesten. Nou, daar hadden we zelf ook een mening over. En daarover willen we natuurlijk ook de mensen bereiken. En dan hebben we even geen wijkblad. Dus als er dan iets actueels tussendoor komt, dan is dat even moeilijker.

Francis Kleijwegt: Ja, dat begrijp ik. En dan wil ik het wat meer gaan hebben over die functie 'binden' dus. En ook vooral over, wat u ook zegt, dat 'het verbinden' in de artikelen zelf zit. Want hoe proberen jullie de gemeenschap of de wijk hier met elkaar te verbinden via die berichtgeving van het hyperlokale medium?

Erik de Goede: (*Stilte*)

Francis Kleijwegt: En dat kan een beetje een brede vraag zijn. Maar waar ik eigenlijk op doel is,

zijn er bepaalde manieren, onderwerpen of thema's in die berichtgeving waarvan u zegt: 'Ja, dat werkt verbindend of daarmee 'verbinden' we'?

Erik de Goede: Goed, we hebben dus de wijkontwikkeling, dat heb ik al genoemd. Maar we hebben ook wijktoezicht. Dus dan lopen mensen met z'n tweeën door de wijk, hebben een hesje aan en lopen rond voor de veiligheid. Dus soms zit de sleutel nog ergens in de voordeur, dan regelen zij daar iets voor. Daar schrijven we natuurlijk ook over, dat is ook gewoon een vast onderdeel. En dan doen we ook altijd een oproep voor meer mensen, weet je wel. En dan laten we zien dat we ook aandacht besteden aan de veiligheid van de wijken, dat we daar ook weer aan werken. Dat was misschien niet helemaal je vraag.

Francis Kleijwegt: Als jullie zeggen: 'Wij schrijven daar een stukje over en we merken dat dat verbindend werkt...'

Erik de Goede: Het werkt verbindend, ja.

Francis Kleijwegt: Dan is het op zich een goed antwoord op mijn vraag, hoor.

Erik de Goede: En dat is ook zo bij de wijkontwikkeling. Als we natuurlijk ergens bezig zijn, dan roepen we ook mensen op om deel te nemen aan de werkgroep. Dat is ook natuurlijk verbindend.

Francis Kleijwegt: Ja, u zegt dat jullie veel met die oproepen doen. Zou je dat dan kunnen omschrijven als het thema 'activiteiten' of 'initiatieven' die worden georganiseerd, wat verbindend werkt dus. Als we het even onder een breder thema moeten zetten?

Erik de Goede: Nou, voor activiteiten... Ja, we organiseren cursussen. Daarvan doen we een aankondiging met: 'Oké, volgende maand is er weer een cursus en je kan meedoen.' Je kan je dan aanmelden en als je je aanmeldt, is het altijd heel goedkoop. Maar is dat ook iets van 'verbinden'? Cursussen organiseren in de wijk?

Francis Kleijwegt: Ja, maar daar berichtgeven jullie dus wel over?

Erik de Goede: Ja, dat berichten we ook. En goed, iedere woensdagavond wordt er gesport in Het Baken, dus dat is ook verbindend. De mensen kunnen deelnemen aan het sporten. Maar dat zijn de activiteiten die we ontplooid hebben en het doel hebben om te verbinden.

Francis Kleijwegt: Oké. Maar als jullie daarover schrijven in het wijkblad, dan lijkt me dan toch ook 'verbindend' werken.

Erik de Goede: Ja.

Francis Kleijwegt: En we kunnen dit onder het thema 'activiteiten' plaatsen?

Erik de Goede: Ja.

Francis Kleijwegt: Oké, en zijn er nog andere thema's of manieren waarvan u zegt dat die verbindend werken in het wijkblad of de website?

Erik de Goede: De website, daar wordt maar weinig naar gekeken, dus dat is eigenlijk niet zo verbindend. We hebben ook een Facebookaccount, maar daar plaatsen we af en toe een berichtje op en we zitten op Twitter. Ja, dat is ook een beetje voor de buitenwereld, zeg maar. Dat is dan om ons zichtbaar te laten zijn voor de buitenwereld op Twitter. Dat is dus niet om te verbinden.

Dat is gewoon om aan Pijnacker te laten zien wat we doen. En heel soms sturen we wel eens een stuk naar de Telstar (*ander medium in de gemeente*), af en toe. Maar dat is weer wat anders.

Francis Kleijwegt: Ja, ja.

Erik de Goede: Heb ik nou jouw vraag beantwoord?

Francis Kleijwegt: Nee, maar waar ik eigenlijk meer op doel is: Zijn er nog andere onderwerpen of thema's waar jullie over schrijven, desnoods geeft u gewoon voorbeelden van een artikel dat jullie hebben geschreven, die verbindend werken?

Erik de Goede: Ja, maar goed eigenlijk alles wat we doen is 'verbindend'. We hebben met het vorige wijkblad een 'paaskleurwedstrijd' gehouden voor kinderen. Zeven kinderen hebben tekeningen ingestuurd en die kregen allemaal een cadeautje. En in het volgende wijkblad zetten we weer: 'Kijk, zeven kinderen hebben een cadeautje gekregen.' En een foto erbij. Maar goed, dat valt allemaal in de 'activiteitenfeer'.

Francis Kleijwegt: En heeft u nog een bijvoorbeeld van zo'n cursus die jullie geven, waarover jullie ook berichten?

Erik de Goede: Nou, normaliter geven we twee keer per jaar een AED-reanimatiecursus. Dus dan kunnen mensen een avond naar Het Baken toe, dat is dichtbij, om die cursus te volgen.

Francis Kleijwegt: Ja, dat heb ik ook gelezen.

Erik de Goede: Dat is erg goed. Wat vond je ervan?

Francis Kleijwegt: (*Persoonlijke uitweiding over het wijkblad*).

Erik de Goede: Ja, wij zijn er wel trots op dat we als enige nog een wijkblad hebben.

Francis Kleijwegt: (*Uitweiding over digitale media in andere wijken in de gemeente Pijnacker-Nootdorp en overeenkomsten en verschillen tussen papieren en digitale media*).

Erik de Goede: (*Uitweiding over digitale media in andere wijken in de gemeente Pijnacker-Nootdorp en overeenkomsten en verschillen tussen papieren en digitale media*).

Francis Kleijwegt: Dan heb ik natuurlijk die inhoudsanalyse uitgevoerd op de artikelen en daar kwamen ook interessante resultaten uit. En ik vroeg me af of u, als maker van het nieuws van Bewonersvereniging Koningshof, dat ook zo ziet of zich daarin herkent. En het eerste wat eigenlijk uit mijn analyse kwam, is dat 'sport', en dan met name lokale voetbalverenigingen, een belangrijk thema is in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp waarmee de gemeenschap met elkaar verbonden wordt. Dus dan moet u denken aan artikelen met uitslagen, de prestaties van trainers en spelers, de omstandigheden bij verenigingen. Maar ziet u ook dat 'sport' een belangrijk thema is waarmee de bewoners met elkaar verbonden worden?

Erik de Goede: In z'n algemeenheid wel, maar dat geldt niet voor Koningshof. Dus bij ons kun je woensdagavond sporten (in Het Baken), maar in onze wijkbladen zal je daar niet veel over vinden. Dus is zijn algemeenheid geldt dat wel, maar voor onze wijkvereniging geldt dat niet.

Francis Kleijwegt: Ja, dus u ziet het meer als lezer van andere media in Pijnacker-Nootdorp of meer als publiek ziet u dat?

Erik de Goede: Ja, bij ons [hyperlokale medium van Koningshof] speelt dat dus niet.

Francis Kleijwegt: En dan, maar op zich heeft u dat net ook al een beetje benoemd, is uit mijn inhoudsanalyse gebleken dat ‘activiteiten’ die door of voor inwoners worden georganiseerd ook een belangrijk thema is in die hyperlokale berichtgeving waarmee de mensen of de gemeenschap worden verbonden met elkaar. Dat zijn artikelen met uitnodiging voor activiteiten of oproepen, impressies van activiteiten die zijn geweest, initiatieven voor hulp, vrijwilligerswerk, burgerparticipatie. Ja, ziet u dat ook zo?

Erik de Goede: Ja.

Francis Kleijwegt: En heeft u dan nog een specifiek voorbeeld van een artikel waarin dat thema terugkomt? Op zich heeft u al wel de ‘paaskleurwedstrijd’ genoemd en de AED-cursussen.

Erik de Goede: Ja, goed, we hebben natuurlijk die wijkontwikkeling. We hebben de werkgroepen. Die herinrichting is natuurlijk ook een ‘hot item’. En gaat het (*de wijk*) nu wel of niet van het gas af? En, dat valt ook onder die wijkontwikkeling, in Keizershof (*andere wijk naast Koningshof*) wordt ook heel veel gebouwd. En je hebt er zo’n bruggetje. (*Uitweiding locatie ‘bruggetje’*). En daar kan je zo Koningshof binnengaan. En daar is ook een scholencomplex. En daar gaat heel veel veranderen. Dus we maken ons ook wel een beetje zorgen over de verkeersveiligheid. Dus dat volgen we dan allemaal en daar schrijven we over in ons wijkblad. Maar heb ik nou je vraag beantwoord?

Francis Kleijwegt: Ja, ik vroeg meer naar voorbeelden van activiteiten die jullie organiseren of andere mensen hier in de wijk hebben georganiseerd en waarover jullie een artikel hebben geschreven.

Erik de Goede: ja, eigenlijk alles!

Francis Kleijwegt: Heeft u dan nog een specifiek iets wat ooit is georganiseerd en waarover is gepubliceerd?

Erik de Goede: Nou, kijk, wat bij ons heel belangrijk is, wij hebben materiaalbeheer. Dus wij hebben onder Het Baken (*sporthal*) een hele grote ruimte met allemaal spullen. Daar zijn wij uniek in Nederland. En er zijn drie avonden per week, nu (*coronasituatie*) even niet, allemaal vrijwilligers bezig en dan kan je daar dus allemaal spullen ophalen (*huren*). Dus dat is eigenlijk ook een stukje [in het wijkblad]: ‘materiaalbeheer’. Dat heb ik net niet genoemd, maar dat is ook een hele belangrijke voor die functie ‘binden’. Kijk, we hebben gewoon een steiger, we hebben een boor, we hebben een behangtafel. Maar we hebben ook spelletjes: we hebben een sjoelbaktafel van zeven meter. Dus als je een familiefeest ofzo hebt, dan kun je wel wat dingen [*huren*]. Dus dat is natuurlijk wel een heel belangrijke in het ‘verbinden’. Dit is natuurlijk hartstikke ‘verbinden’, dat mensen uit de wijk dat voor heel weinig geld kunnen lenen.

Francis Kleijwegt: En dan is uit mijn inhoudsanalyse ook nog gekomen dat ‘individuele inwoners’, dus artikelen die omzien naar inwoners of kleinere groepen inwoners of artikelen over de prestaties van inwoners, ook een belangrijk thema is waarmee de gemeenschap wordt verbonden met elkaar in de hyperlokale media hier. Ziet u dat ook zo?

Erik de Goede: Hoe bedoel je dat met ‘individuele inwoners’?

Francis Kleijwegt: Ja, dus artikelen waarin bijvoorbeeld de prestaties van inwoners worden uitgelicht. Dus bijvoorbeeld een artikel over iemand die het NK ergens heeft gewonnen.

Erik de Goede: Ja, in het verleden hadden we in het wijkblad altijd een interview met een

wijkbewoner, maar daar zijn we nu mee gestopt. Dus dat deden we wel altijd, maar dat doen we niet meer. Maar dat was wel altijd een leuk onderdeel, ja.

Francis Kleijwegt: Oké, dus op zich herkent u wel dat het thema (individuele inwoners) verbindend werkt.

Erik de Goede: Ja...

Francis Kleijwegt: En wat mij ook opviel, is dat als de middelbare scholieren weer geslaagd zijn, en dat zal morgen weer zijn denk ik, dat er ook artikeltjes over worden geschreven. Ik weet niet of u dat ook ziet als het thema 'individuele inwoners'.

Erik de Goede: Ja, dat is ook een leuke activiteit: bij geslaagden sturen we een kaart.

Francis Kleijwegt: Maar er wordt er ook over berichtgeven, toch?

Erik de Goede: Ja, in het wijkblad staat er ook een stukje met: 'We hebben knappe koppen, er zijn dit jaar weer 30 kaartjes uitgedeeld'. Ja, dat is ook weer een combinatie van verbinden en informeren en activiteiten. Het is iedere keer weer hetzelfde en dan schrijf je er ook weer een stukje over. Maar goed. Kijk, wij komen op voor de hele wijk. Dus wij komen dan niet op voor individuele inwoners. Er is bijvoorbeeld ook eens een keer ooit een discussie geweest over of er een verkeersdrempel moest komen in een bepaalde straat. Daar is een informatieavond over geweest met een hoop 'tamtam'. Maar toen wilde de helft van de wijk het wel en de helft niet. Dan zeggen wij tegen de gemeente: 'Ja, jullie moeten een keuze maken.' Ons doel is 'het geheel'.

Francis Kleijwegt: Het is dus niet een soort van 'partij kiezen' met individuele inwoners, maar inderdaad, wat ik ook bedoel, vooral het omzien naar inwoners en ook prestaties van inwoners uitlichten.

Erik de Goede: Ja.

Francis Kleijwegt: Ja, oké. En dan kwam uit mijn analyse ook dat in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp eigenlijk geen duidelijke uitingen te zien zijn rondom de 'verbindende' onderwerpen: 'diversiteit', 'vertrouwen of wantrouwen in anderen' en 'economische ongelijkheid en armoede'. Dus mijn theorie zegt dat dat drie 'verbindende' onderwerpen zijn in de journalistiek of in het nieuws. Maar in Pijnacker-Nootdorp zag ik dat eigenlijk niet goed terugkomen. Ik vroeg me af of u dat ook zo ziet? Nu zijn het drie onderwerpen, dus misschien is het een beetje een brede vraag.

Erik de Goede: Welke drie?

Francis Kleijwegt: Ja, dus ik dacht: misschien is het aflopen van deze drie [onderwerpen] wel handig. Dus allereerst 'diversiteit'. Ziet u ook dat dat niet echt een 'verbindend' onderwerp is in de hyperlocal van Koningshof?

Erik de Goede: Klopt. Eigenlijk besteden we daar geen aandacht aan, ja.

Francis Kleijwegt: En waarom niet in?

Erik de Goede: Er wonen natuurlijk gewoon asielzoekers in de wijk. Toen die discussie daarover ontstond, toen waren wij daar positief over. Sommige mensen waren daar ook weer boos over. Maar goed. Dus kijk, als het langskomt, diversiteit, dan hebben we daar een mening over. Maar we zijn er niet proactief mee bezig. Maar we hebben natuurlijk wel ook de kwestie met de asielzoekers gehad in de gemeente.

Francis Kleijwegt: En dat heeft dan ook in het wijkblad gestaan?

Erik de Goede: Ja, ja.

Francis Kleijwegt: Dus als het over asielzoekers gaat, dan zijn er wel enige uitingen over in het wijkblad.

Erik de Goede: Nou, ja, alles wat in de wijk speelt, komt erin. Dus toen ging het over asielzoekers en de volgende keer gaat het over iets anders. Kijk, wij zoeken dat niet op, maar als het langskomt, ja, dan komt het in het wijkblad. Begrijp je? En het komt bij ons niet zo vaak langs, zeg maar.

Francis Kleijwegt: Is dat dan ook misschien de verklaring waarom jullie daar dus ook niet echt veel aandacht aan besteden, laat ik het zo zeggen? Dus 'als het er niet is, dan doen we daar ook niks mee'.

Erik de Goede: Ja, dan doen we er niks mee. (*Uitweiding over kwestie huisvesting van asielzoekers*).

Francis Kleijwegt: Het is niet echt een 'hot topic' hier?

Erik de Goede: Nee.

Erik de Goede: Nee. Want kijk, je hebt hier natuurlijk iedere twee jaar van die leefbaarheidsonderzoeken en dan wordt er naar 20 criteria gekeken. Dus het groen in de wijk, de speelveldjes, de veiligheid in de wijk. En dat zijn de onderwerpen die voor ons spelen. Ook omdat wij een bewonersvereniging zijn. Kijk, als we een andere vereniging zouden zijn, zoals een voetbalvereniging, dan zou er misschien wel meer aandacht voor zijn. Bij ons gaat het niet echt over de individuele persoon en of ze nou blank of zwart, dik of dun zijn.

Francis Kleijwegt: ja. Dan het tweede thema is 'vertrouwen of wantrouwen in anderen'. En dat kunnen gewoon mensen in het algemeen zijn, maar ook gewoon wijkbewoners of buren. Dat is ook niet echt een thema waar je veel van terugziet in de hyperlokale berichtgeving van Pijnacker-Nootdorp. Ziet u dat ook zo?

Erik de Goede: Klopt, ja. In Klapwijk (*andere wijk in de gemeente*) heb je toen zo'n actie gehad met 'buren voor elkaar', ofzo. En dan zouden buren ook met elkaar contact kunnen opnemen. En daar hebben ze in Klapwijk veel aan gedaan, maar wij eigenlijk niet. En kijk, eenzaamheid heerst steeds meer. Dus het is wel iets wat misschien een keer gaat spelen [in deze wijk]. We hebben het er wel eens over gehad, maar het is nu niet een belangrijk onderwerp hier.

Francis Kleijwegt: Nee, nee, dus er zijn niet echt veel artikelen waarin echt duidelijk 'vertrouwen' wordt uitgesproken of 'wantrouwen'.

Erik de Goede: Nu nog niet, ja. Het is misschien wel weer een onderwerp dat we ooit een keer zouden oppakken. Maar dat klopt, ja.

Francis Kleijwegt: Oké. En dan het laatste thema is 'economische ongelijkheid en armoede'. Dat leverde dus ook geen duidelijk uitingen op tijdens de inhoudsanalyse van de hyperlokale media van Pijnacker-Nootdorp.

Erik de Goede: Bij onze bewonersvereniging speelt dat helemaal niet.

Francis Kleijwegt: En heeft u een verklaring voor waarom het gewoon niet speelt bij jullie?

Erik de Goede: (*Stilte*). Nou goed, wat ik net zei, uit dat leefbaarheidsonderzoek komen andere onderwerpen naar voren, zoals veiligheid in de wijk, de speellocaties, het groen in de wijk. En met die onderwerpen houden we ons bezig.

Francis Kleijwegt: Ja, dus eigenlijk dat andere onderwerpen in de wijk gewoon meer prioriteit hebben dan 'economische ongelijkheid en armoede'.

Erik de Goede: Ja, want dat betreft toch individuele mensen? Want als daar problemen mee zijn, dan is natuurlijk de gemeente daarvoor verantwoordelijk. De gemeente heeft natuurlijk daar een taak voor. Het is ook geen taak voor ons, dus dan moeten we ons daar ook niet mee bemoeien. Als we iets kunnen doen ofzo, dan zullen we het niet nalaten. Maar dat is natuurlijk de taak van de gemeente.

Francis Kleijwegt: Dus als de gemeente een fonds, of hoe je het ook noemt, heeft voor mensen die het wat minder breed hebben. Dan is het niet zo dat jullie daarover berichtgeven?

Erik de Goede: Nee, dat mag ook niet in het kader van de privacy, toch?

Francis Kleijwegt: Maar gewoon in z'n algemeenheid van 'de gemeente heeft dat opgezet' of iets daarin gedaan.

Erik de Goede: Nee, ja, als de gemeente daarin iets leuks heeft gedaan, dan zouden we daarover kunnen berichten. Maar wij berichten vooral over de dingen die wij doen.

Francis Kleijwegt: Dus, het is eigenlijk de verantwoordelijkheid voor de gemeente en jullie hebben ook gewoon andere onderwerpen die meer spelen. Laat ik het zo zeggen.

Erik de Goede: Ja.

Francis Kleijwegt: Ja. Dat waren dan die onderwerpen. Dan hebben we het natuurlijk heel erg gehad over die berichtgeving steeds en hoe daar dan al die 'verbindende' thema's in voorkomen. Maar ik vroeg me ook af of er manieren zijn, buiten de berichtgeving om, waarmee u die functie 'binden' probeert na te streven?

Erik de Goede: Nog een keer?

Francis Kleijwegt: Ja, de vraag is iets te breed misschien. Maar wat ik eigenlijk bedoel is: Heeft het wijkblad en de website een soort van 'tiplijn' of contactmogelijkheden waarmee mensen dus bijvoorbeeld nieuws kunnen delen? Kunnen mensen reacties plaatsen? Kunnen ze zelf een artikel schrijven?

Erik de Goede: Ja, mensen kunnen op de website een bericht plaatsen. Maar ze kunnen ook gewoon een e-mail sturen. Dus in ons wijkblad staat natuurlijk een colofon en daar staan onze e-mailadressen. Dus zo kunnen ze ons ook bereiken.

Francis Kleijwegt: En dan ook met betrekking tot het nieuws van hier?

Erik de Goede: Nou, als er dan iets speelt. Zo horen we ook het nodige natuurlijk. Als er iets opeens speelt, dan sturen ze een e-mail.

Francis Kleijwegt: Ja, dus jullie gebruiken die mogelijkheden, dus die reacties en die mail, vooral om informatie eigenlijk in te winnen voor eventueel in het wijkblad.

Erik de Goede: Ja, dat is niet het doel, maar als er iets speelt... Bijvoorbeeld als mensen een probleem hebben met wateroverlast in de kruipruimte. Die vragen dan: 'Is dat ook bij andere mensen in de wijk?' En dan sturen ze een berichtje naar ons en of we misschien een gezamenlijke oplossing daarvoor kunnen vinden.

Francis Kleijwegt: En dan eventueel naar aanleiding daarvan kun je nog een artikel erover schrijven?

Erik de Goede: Als bijvoorbeeld blijkt dat meer mensen er last van hebben, dan kunnen we het ook aan de gemeente melden of misschien een wijkactie houden. We hebben ook wel eens wijkacties gehad met het vervangen van dubbelglas. (*Uitweiding over andere voorbeelden van wijkacties*).

Francis Kleijwegt: Ja, dus jullie gebruiken het inderdaad vooral om te weten wat er speelt?

Erik de Goede: ja. Dus via onze e-mailadressen. Mensen weten ons te vinden.

Francis Kleijwegt: Ja. En is het ook mogelijk dat mensen bijvoorbeeld zelf een artikel schrijven over iets en dat insturen met de vraag: Kan dit gepubliceerd worden?

Erik de Goede: Ja, graag. Wat je ziet in het wijkblad is dat de stukjes vooral door het bestuur worden geschreven. Maar soms heb je wel eens stukjes [van andere bewoners] en die staan er ook in. Ja.

Francis Kleijwegt: Dus het gebeurt niet veel?

Erik de Goede: Gebeurt heel weinig, maar het gebeurt wel.

Francis Kleijwegt: En u zegt dat jullie dus vooral die mogelijkheden gebruiken om informatie in te winnen. Gebruiken jullie die mogelijkheden eventueel ook nog om te verbinden? Of dat niet echt? Of misschien meer onbewust?

Erik de Goede: Ja, dat is dan onbewust, ja.

Francis Kleijwegt: Ja.

Erik de Goede: Ja, maar we vinden het leuk als mensen een stukje insturen dan plaatsen we dat. Tenzij het een lelijk stukje is.

Francis Kleijwegt: En dan ben ik alweer bij de laatste vraag: Ziet u zichzelf als journalist?

Erik de Goede: Nee.

Francis Kleijwegt: Nee, en waarom dan niet?

Erik de Goede: Nou, kijk een journalist die onderzoekt allerlei dingen en die duikt ergens in. Wij zijn bestuursleden en proberen de belangen van de wijk zo goed mogelijk te behartigen en een onderdeel daarvan is het schrijven van een wijkblad. Dus we willen de belangen behartigen van de wijk en dat moeten we communiceren met de wijk. Nou, dan is een wijkblad een belangrijk onderdeel. Dus schrijven we stukjes. Maar we zijn geen journalist. En de stukjes zijn ook luchting.

Francis Kleijwegt: Ja, maar het is niet dat als u bezig bent met een stukje schrijven of het redigeren, wat u aan het begin aangaf, dat u dan denkt van: op zich is dit wel een soort van 'journalistiek' of een kenmerk ervan? Het hoeft niet helemaal in het beeld van 'journalist' te passen. U kunt ook zeggen: 'Ja, in die aspecten zie ik wel dat ik een soort van 'journalistiek' bezig ben.'

Erik de Goede: Nou ja, dat redigeren is gewoon de kwaliteit van de teksten verbeteren. Zie je dat als een journalistieke taak? En kijk naar de redactie, zijn dat journalisten? Ik zie dat niet zo, ik voel me niet zo. Ik voel me niet zoals de Telstar (*ander medium in de gemeente*) die iedere week een blad vullen met allerlei onderwerpen. Bij ons heeft ieder wijkblad ongeveer dezelfde onderwerpen. Dat is gewoon informeren. Dus dat is niet journalistiek.

Deze transcriptie is gecreëerd met Amberscript.